

A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZETÉNEK
ÉS A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA DEMOGRÁFIAI BIZOTTSÁGÁNAK
KÖZLEMÉNYEI

62.

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

Népeségtudományi Kutató Intézet

Igazgató:

Monigl István

ISSN 0134 0093

Sorozatszerkesztő:

Pongrácz Tiborné

Irták:

Pongrácz Tiborné
S. Molnár Edit

Lektorálta:

dr. Óry Imre

**A TERHESSÉGMEGSZAKÍTÁSON ÁTESETT
18 ÉVEN ALULI HAJADONOK
TÁRSADALMI-DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI**

BUDAPEST

1986/2

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
BEVEZETŐ	9
A FŐBB EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA	13
I. A MŰVI TERHESSÉGMEGSZAKÍTÁSON ÁTESETT FIATALKORUAK FŐBB TÁRSADALMI-DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI	21
II. A SZÜLŐK TÁRSADALMI-DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI	25
III. SZOCIALIZÁCIÓS HATÁSOK; A SZÜLŐK ÉS A KÉRDEZETT FIATALKORUAK TÁRSADALMI-DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐINEK ÖSSZEFÜGGÉSEI	29
IV. A MŰVI TERHESSÉGMEGSZAKÍTÁSON ÁTESETT FIATALKORU LÁNYOK PARTNEREINEK TÁRSADALMI-DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI	33
V. A SZEXUÁLIS ÉLET KEZDETE, A PARTNERREL VALÓ MEGISMERKEDÉS, A MEGISMERKEDÉSTŐL AZ ELSŐ SZEXUÁLIS EGYÜTTLÉTIG, A SZEXUÁLIS ÉLET RENDSZERESSÉGE, A KAPCSOLAT IDŐTARTAMA	39
VI. A FIATALKORU LÁNYOK INFORMÁLTSÁGA A SZEXUÁLIS ÉLETRŐL ÉS A VÉDEKEZÉSRŐL	47
VII. VÉDEKEZÉSI GYAKORLAT; A NEM VÉDEKEZÉS INDOKAI; AZ ALKALMAZOTT FOGAMZÁSGÁTÓ ESZKÖZÖK	53
VIII. A TERHESSÉG MEGÁLLAPÍTÁSA, A SZÜLŐK VÉLEMÉNYE A TERHESSÉGRŐL, A TERHESSÉGMEGSZAKÍTÁS MELLETTI DÖNTÉS INDOKAI	59
IX. AZ ÉLETTÁRSI KAPCSOLATBAN ÉLŐ FIATALKORUAK NÉHÁNY JELLEMZŐJE	65
TÁBLÁZATOK	67

TÁBLÁZATOK

	Oldal
1. Az elvégzett osztályok száma a kérdezettek koréve szerint	69
2. A kérdezettek gazdasági aktivitása korévek szerint	70
3. A kérdezettek első terhességük idején betöltött életkora	70
4. A kérdezettek művi terhességmegszakításainak száma korévük szerint	71
5. A kérdezettek koréve településtípus szerint	71
6. A kérdezettek koréve megyék szerint	72
7. A kérdezettek lakáskörülményei (Az egy szobára jutó személyek száma településtípus szerint)	73
8. A kérdezettek koréve édesapjuk életkora szerint	74
9. A kérdezettek koréve édesanyjuk életkora szerint	75
10. A kérdezettek iskolai végzettsége egybevetve az édesapa iskolai végzettségével ...	76
11. A kérdezettek édesanyjának iskolai végzettsége aszerint, hogy hány éves volt az édesanya, amikor első gyermeke született	77
12. A kérdezettek édesanyjának életkora és foglalkozása	78
13. A kérdezettek édesapjának és partnereinek foglalkozása	79
14. Kormegoszlás és testvérszám összefüggése	80
15. A kérdezettek családi körülményei megyék szerint	81
16. A kérdezettek szüleinek együttélése településtípus szerint	82
17. A kérdezettek nevelkedési körülményei aszerint, hogy édesanyjuk életben van-e, illetve hány éves korban halt meg	83
18. A partner adatainak ismerete a kérdezettek koréve szerint	84
19. A partner életkora a kérdezett koréve szerint	84
20. A partner családi állapota a kérdezett koréve szerint	85
21. A partner iskolai végzettsége a kérdezett iskolai végzettsége szerint	86
21/a A partnerek szakmunkás-végzettsége a kérdezett nők iskolai végzettsége szerint	87
22. A partner jelenlegi tanulmányai a kérdezett koréve szerint	88
23. A partner gazdasági aktivitása a kérdezett koréve szerint	88
24. A partner jelenlegi foglalkozása a kérdezett koréve szerint	89
25. A szexuális élet kezdete	90
26. Megelőző szexuális kapcsolat a kérdezett koréve szerint	91
27. A megismerkedés helye a kérdezett koréve szerint	91
28. Az ismerkedés és együttjárás között eltelt idő a kérdezett koréve szerint	92
29. Az együttjárás és a szexuális kapcsolat között eltelt idő a kérdezett koréve szerint	93
30. A szexuális érintkezések gyakorisága a kérdezett koréve szerint	93
31. Szexuális élet kezdete és a teherbeesés között eltelt idő a kérdezett koréve szerint	94
32. A kapcsolat fennállása a kérdezett koréve szerint	94
33. A kapcsolat időtartama a kérdezett koréve szerint	95
34. A teherbeesés és a kapcsolat megszűnése között eltelt idő a kérdezett koréve szerint	96

35. Házassági tervek a kérdezett koréve szerint	97
36. A szülők tájékozottsága a nataalkoru szexuális életéről a kérdezett koréve szerint	98
37. Tanácskérés a védekezéssel kapcsolatban a kérdezett koréve szerint	98
38. Kitől kért tanácsot a kérdezett koréve szerint	99
39. Milyen tanácsot kapott a védekezéssel kapcsolatban a kérdezett koréve szerint ...	100
40. Iskolai felvilágosítás a fogamzásgátlásról a kérdezett koréve szerint	101
41. Iskolai felvilágosítás a terhesség alatti életmódról a kérdezett koréve szerint	101
42. A kérdezett véleménye arról, hogy kapott-e elegendő tanácsot, korév szerint	102
43. A kérdezett véleménye arról, hogy kitől kellene tanácsot kapnia a szexuális életre vonatkozóan, korév szerint	102
44. Gondolt-e a teherbeesés lehetőségére a kérdezett koréve szerint	103
45. Védekezett-e a teherbeesés ellen a kérdezett koréve szerint	103
46. A védekezés elutasításának indokai a kérdezett koréve szerint	104
47. Az alkalmazott fogamzásgátlás módszere a kérdezett koréve szerint	105
48. Mikor gondolt arra, hogy terhes, korév szerint	106
49. A kérdezett kinek szólt először terhességéről, korév szerint	107
50. Szüleinek mikor mondta meg a terhességét korév szerint	108
51. Partnerének mikor mondta meg, hogy terhes korév szerint	109
52. Az orvos mikor állapította meg terhességét korév szerint	110
53. A terhesség hányadik hetében került sor a megszakításra korév szerint	111
54. A szülők véleménye a terhességről a kérdezettek koréve szerint	112
55. A kérdezettek terhességmegszakítás mellett szóló indokai korév szerint	113
56. Az élettársi kapcsolat kezdésének koréve a kérdezett jelenlegi koréve szerint	114

BEVEZETŐ

A fejlett ipari országokban a serdülőkori termékenység az elmúlt évtizedben igen különbözőképpen alakult. A nyugat-európai országok egy részében az 1970-es évek eleji viszonylag alacsony fiatalkori termékenységet az évtized egészében alacsony és mérsékelten csökkenő színvonal jellemezte. A fejlett ipari országok egy másik csoportjában a serdülőkori termékenységnek az előbbinél magasabb színvonala volt általános, de a termékenységi mutatók ebben a kategóriában is időben bizonyos csökkenést mutattak. Néhány kelet- és dél-európai országban ezzel ellentétben az 1970-es évek eleji alacsony, vagy közepes színvonalu fiatalkori termékenységben tíz év alatt igen erőteljes növekedés volt tapasztalható. A magyar termékenységi adatok elemzése alapján Magyarország a harmadik kategóriába sorolható. Magyarországon az utóbbi 15 évben a 18 évesnél fiatalabb anyák termékenysége számottevő emelkedést mutatott.

A serdülőkori terhességek gyakoriságának növekedése elsősorban a biológiai nemi érés és a házasságkötés között eltelt idő meghosszabbodására vezethető vissza. A biológiai és pszichológiai akceleráció következtében a mai fiatalok előbb válnak éretté a nemi életre, de ugyanakkor a tanulmányi idő meghosszabbodása, a korlátozott anyagi lehetőségek és a serdülők anyagi függősége, a fiatalok többségénél kizárja a túl korai házasságkötés, családalapítás lehetőségét. A fiatalok szexuális aktivitásának fokozódása kapcsolatba hozható továbbá a tradicionális normák térvesztésével, a szexualitás szabadabb, nyilvánosabb tárgyalásával, a két nem elkülönítésének mind nagyobb mértékű megszűnésével és nem utolsósorban a fogamzásgátló tabletták gyors elterjedésével. A serdülőkori szexuális kapcsolataira sok esetben - elsősorban az életkorral magyarázhatóan - felelőtlenebb magatartás, a fogamzásgátló eszközök esetleges vagy rendszertelen használata jellemző, s ily módon megnő a nem kívánt terhesség bekövetkezésének valószínűsége.

A serdülőkori terhes esetén a nem házas családi állapotra, az iskolai tanulmányokra és egyéb, a fiatal korral összefüggő okokra visszavezethetően nagyobb valószínűséggel kerül sor a terhesség műtéti megszakítására. Az első terhesség megszakítása ebben a fiatal korban a pszichikai traumán túl, mind korai, mind késői egészségügyi szövődményeket vonhat maga után, amelyek közül talán a legsúlyosabb a fogamzóképeség megszűnése, vagy a fertilitás csökkenése.

Nem kevésbé kedvezőtlen azonban a terhességüket kihordó, tizenéves korban anyává lett nők helyzete sem, az a negatív társadalmi hatás, amely a fiatalkori szüléssel, anyasággal együtt jár. A szüléssel végződő terhességek esetében a fiatalkori anyák többsége nem rendelkezik megfelelő ismeretekkel, iskolai végzettséggel, s így nemcsak gyermeke megfelelő gondozására, nevelésére nem képes, de gyakran saját iskolai tanulmányai is félbeszakadnak, s a társadalomba való beilleszkedés tekintetében ő maga is, a gyermeke is kisebb eséllyel indul. Kilátásai a kapcsolatteremtésre, a megfelelő családi élet kialakítására is csökkennek. Helyzetét tovább rontja, hogy az esetek nagy részében megfelelő támogató családi háttérrel sem rendelkezik, sőt a társadalom, a környezet toleranciáját is nélkülözi.

A fiatal korban teherbe esett, de talán még inkább a fiatal korban szült nők helyzete számos demográfiai, társadalmi és egészségügyi problémát vet fel, s ezekre a kérdésekre kerestük a választ

a KSH Népeségtudományi Kutató Intézet és az Országos Szülészeti Intézet közös, kérdőíves felvételen alapuló vizsgálata során.

A kutatás előkészítése során a serdülő kor felső határát a 18. életévben határoztuk meg. Ez ugyan egybeesik a nagykorúság magyar korhatárával, de eltér a nyugat-európai, észak-amerikai demográfiai vizsgálatokban szokásos serdülőkori kategorizálástól. A fiatalkori terhességek kérdésével foglalkozó külföldi szakirodalom serdülőnek a 20 éven aluli korcsoportokat nevezi, egyes esetekben megkülönböztetve az igen fiatal, 14-17 éves serdülők, illetve a 18-19 évesek alcsoportját. A népesedésszisztematikus adatok elemzése azonban azt mutatja, hogy Magyarországon a 15-19 éves női népesség teherbeesési és termékenységi magatartása jelentős mértékben eltér a nyugat-európai országok azonos koru női népességének teherbeesési és termékenységi magatartásától. Ezen eltérés elsősorban arra vezethető vissza, hogy a 18-19 éves női népesség Magyarországon nem serdülőkori demográfiai jellemzőket mutat, hanem inkább a felnőtt női népességre érvényes termékenységi magatartás-formát. A serdülőkori termékenységi mutatók érvényessége Magyarországon a 15-17 éves korcsoportra korlátozódik, vagyis hazánkban e korcsoport a teherbeesési és termékenységi magatartás szempontjából azonos az európai országok többségének 15-19 éves női népességével. Ebből azonban az a következtetés is levonható, hogy Magyarországon a serdülőkori demográfiai szempontból korábban zárul le, vagyis nem a 20. hanem a 18. életévvél.

A 15-19 éves korcsoport eltérő termékenységi magatartásának magyarázata a magyar népességre jellemző korai házasságban keresendő, abban a tényben, hogy a 19 évesnél fiatalabb női népességben belül a házasság aránya hazánkban lényegesen nagyobb mint nyugat-európai országok bármelyikében.

A fiatalkori terhességek főbb társadalmi-demográfiai összetevőit kutatva vizsgálatunkat a terhesség kimenetele és az anya családi állapota szerint három mintán végeztük, úgy mint:

- a terhességüket megszakítottó hajadonok,
- a terhességüket kihordó, gyermeket szült, házasságban élő fiatalok,
- a terhességüket kihordó, gyermeket szült nem házasságban élő fiatalok mintáján.

A terhességmegszakításon átesett serdülő lányok esetében a demográfiai ismérvek mellett, a családi háttér, a neveltetés körülményei a partnerre és a szexuális kapcsolatra vonatkozó információk, a termékenységtörténet, a fogamzásgátlási módszerek ismerete, és alkalmazása, valamint a terhesség megszakítása melletti döntés oka, a szülői magatartás, szülői vélemény szubjektív értékelése jelentik a vizsgálandó témaköröket.

A differenciáltabb társadalmi következmények miatt részletesebb vizsgálatot igényel a szüléssel végződő terhességek társadalmi-demográfiai háttérének és egészségügyi vonatkozásainak vizsgálata. Tekintettel azonban arra, hogy a fiataloknál, az országos 7 %-os átlagot jóval meghaladó, mintegy 32-33 %-os a házasságban kívüli szülések aránya, célszerű volt megkülönböztetni és külön kérdőívvel vizsgálni a szüléskor már házasságban, illetve a nem házasságban élő anyák csoportját.

A házasságban élő anyáknál meg kell azonban jegyezni, hogy a serdülő nők e csoportjának 70 %-ot meghaladó aránya is hajadonként lett terhes, és a házasságkötésre jelentős részben a terhesség bekövetkezése miatt került sor. Mégis a fiatal nők számára a házasság társadalmi biztonságát, legalizálást jelent, szemben a nem házasságban élő anyákkal, akiknél előfordulhat, hogy az apát nem is ismerik, vagy

nem akarják megnevezni, a gyermek apjával való kapcsolat már megszűnt és helyzetük a gyermekszülés után mindenképpen jóval kilátástalanabb, a társadalom magatartása elitélőbb.

Nagy hangsúlyt fektettünk kutatásunkban a tinédzser anya családi hátterének, neveltetési körülményeinek feltárására. Mindkét csoportban vizsgáltuk a családi háttér mellett az objektív megélhetés lehetőségeit (um. lakás, jövedelem), az iskolai végzettséget, a terhesség és a szülés körülményeit, a fogamzásgátlási ismeretek szintjét, a gyermek elhelyezésével, eltartásával kapcsolatos problémákat, az apa adatait. Informálódni kívántunk az apával való kapcsolat időtartamáról, a nem házasok esetében a kapcsolat további perspektívájáról, a gyermekvállalás családi és társadalmi fogadtatásáról, s az anya további családi, tanulási, illetve munkavégzési terveiről. Végül, de nem utolsósorban feljegyeztük a terhesség és a szülés körülményeit, lefolyását és esetleges szövődményeit, az ujszülött és a szülők legfontosabb egészségügyi paramétereit.

A felvételt 1983 első félévében hajtottuk végre az ország összes szülészeti és nőgyógyászati intézményében, osztályán. Ennek során az intézményben dolgozó orvosok, védőnők kérdőívet töltöttek ki a művi terhességmegszakításra jelentkezett lányokkal, illetve a gyermeket szült házas és nem házas 18 éven aluli nőekkel. A feldolgozható és értékelhető kérdőívek száma a terhességmegszakításon átesett hajadonoknál 1135, a házas családi állapotu anyáknál 1393, a nem házas családi állapotu anyáknál 950. A három minta főbb megállapításait, az adatok értékelését három külön kiadványban adjuk közre. A jelen kiadvány a terhességmegszakításon átesett 18 éven aluli hajadonok vizsgálati eredményeit, adatait tartalmazza.

A FŐBB EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A 18 évesnél fiatalabb korban terhességmegszakításon átesett hajadonok vizsgálata során 1135 fiatalkorú lánnyal beszélgettünk és töltöttünk ki kérdőívet. Átlagéletkoruk 16,05 év, mintegy 7 %-uk 14 éves és fiatalabb volt. Többségük, csaknem 60 %-uk a felvétel időpontjában iskolába járt, ami ebben az életkorban többé-kevésbé természetes. Éppen ezért érdemel különös figyelmet a mintegy 11 %-ot képviselő sem nem tanuló, sem nem dolgozó, az un. egyéb eltartott csoport, akik a kötött elfoglaltság hiánya és az ezzel ok-okozati összefüggésben álló bizonytalan státus következtében a leginkább veszélyeztetett csoportot jelentik. Mind társadalmi-demográfiai paramétereik, mind kapcsolataik és életvitelük szempontjából az egyéb eltartottak jelentik a legproblematisabb réteget.

A terhességmegszakításon átesett fiatalkorú lányok iskolai végzettségi színvonala megfelel az adott korosztályban elvárható iskolai végzettségi színvonalnak. A mintában szereplő serdülők által elvégzett osztályok átlagos számát összehasonlítva a megfelelő koru, teljes körű női népesség által elvégzett osztályok átlagos számával (1980. évi népszámlálás adatai) megállapíthatjuk, hogy a serdülőkorban teherbe esett és terhességét megszakító fiatal lányok csoportjának kulturális színvonala nem tér el, nem marad alatta a korosztály egésze iskolázottsági színvonalának.

Az elvégzett osztályok átlagos száma a teljes körű női népességnél
és a terhességmegszakításon átesett hajadonoknál

Kor	Az elvégzett osztályok átlagos száma	
	teljes női népességnél	a terhességmegszakításon átesett hajadonoknál
14 évesek	7,46	7,22
15 évesek	8,28	8,28
16 évesek	8,97	8,87
17 évesek	9,62	9,58

Megállapítható tehát, hogy az iskolázottsági szempontból e réteg nem tekinthető hátrányos helyzetűnek, és éppen ez az átlagosnak megfelelő iskolai végzettség az egyik magyarázata annak, hogy ezek a serdülők a terhesség kihordása helyett, annak megszakítása mellett döntenek, de ugyanakkor az átlagos iskolai végzettség a következménye is a terhességmegszakításnak. Más szóval ez azt jelenti, hogy a megfelelő iskolai végzettség birtokában a serdülőkorú képes felmérni a fiatalkori terhesség esetleges kihordásának, a fiatalkori anyaságnak egész életre kiható következményeit, és a kisebb rossz, a művi abortusz mellett dönt. A művi abortusz ugyanakkor - a szüléssel ellentétben - nem jár az iskolai tanulmányok félbeszakadásával, s így a terhességmegszakításon átesett fiatalkorúak iskolai végzettsége eleve magasabb, mint a gyermeket szült serdülőké. A művi abortuszon átesett fiatal lányok többnyire rendezett családi körülmények közül származnak. A többség (65 %) esetében a szülők együtt élnek, válás útján felbomlott családokból mintegy egynegyedük került ki, a nevelőotthonban nevelkedettek aránya alacsony (5 %). A szülők iskolai végzettségét tekintve megállapítható, hogy az or-

szágos adatokhoz képest számottevő eltérés az iskolai végzettség két szélső, alsó és felső pólusán mutatkozik. A terhességmegszakításon átesett lányok szüleinél lényegesen gyakoribb az iskolába nem jártak, és többszörösen kevesebb az egyetemi, főiskolai diplomások, oklevéllel rendelkezők aránya. Az általános-, és a középiskolai végzettségüeknél az országoshoz viszonyítva jelentős eltérés nem tapasztalható. Az iskolai végzettséghez hasonló strukturaeltérés tapasztalható a foglalkozási kategóriák vonatkozásában is. A tizenéves korban teherbe esett hajadonok szülei között mintegy 80 %-ban több a segédmunkás és mintegy 30-40 %-kal kevesebb a szellemi foglalkozású. A teherbe esett lányok többsége tehát fizikai foglalkozású családokból kerül ki.

A családi háttér további kiemelkedő jellemzője a testvérek viszonylag magas száma, vagyis a mintába került lányok többsége magasabb gyermekszámu családokból származik. A családok átlagos gyermekszáma 2,46.

A teherbe esett és terhességüket műtéti beavatkozással megszakított fiatalok között a cigányszármazásúak aránya alacsony, mindössze 7,7 % volt.

Lényeges kérdés, hogy ezek a serdülő lányok milyen partnerkapcsolatokat létesítettek, milyen társadalmi-demográfiai jellemzői vannak annak a partnernek, akitől a jelen terhesség származott. Megdöbbentő, hogy a mintába került lányok 14 %-a partnerének semmilyen adatát (életkor, családi állapot, iskolai végzettség, foglalkozás) nem ismeri, további 2 % pedig azt sem tudja kitől terhes.

A partnerek életkorát tekintve megállapítható, hogy mintegy 1/3-uk maga is tizenéves, 19 éves és fiatalabb. Relatív magas, mintegy 10 % azok aránya, akik magukhoz képest viszonylag idős koru, (25 és idősebb) férfivel kerültek kapcsolatba, nemegyszer a partner legalább 18-20 évvel volt idősebb a serdülő lánynál. A partnerek 95 %-a - a fiatalok tudomása szerint - nőtlen volt. Érdeemes megjegyezni, hogy házas és elvált családi állapotú, viszonylag idősebb férfikkal elsősorban az eltartott lányok létesítettek szexuális kapcsolatot.

A partnerek mintegy 3/4-e dolgozik, 20 %-a tanul, 7 % sorkatoná. Bizonytalan státusú (börtönben van, alkalmi munkás) partner igen ritka, egy-két esetben fordul csak elő. A munkaviszonyban álló férfiak közel fele-fele arányban létesítettek dolgozó, illetve tanuló lánnyal kapcsolatot, míg a még iskolába járó fiúk többsége (79 %) szintén iskolába járó lányt választ. A munkaviszonyban álló partnerek 90 % fölötti arányban fizikai dolgozók, ezen belül dominál a szakmunkások aránya.

A tizenéves lányok szexuális életével, a jelen kapcsolat jellegével - a megismerkedéstől az első szexuális együttlétig - összefüggésben a következő lényegesebb megállapítások tehetők.

Bár a fiatal lányok többségének (78 %) ez volt az első szexuális kapcsolata, mégis figyelmet érdemel az a 22 %-ot képviselő csoport, akik fiatal koruk ellenére már a második vagy többedik szexuális kapcsolatot létesítik. Még a 14 éven aluliak között is találunk olyan lányokat, akik már korábban tapasztalatokat szereztek a nemi élet területén. Korábbi szexuális kapcsolat lényegesen gyakoribb Budapesten, illetve a megyei városokban élő lányok között. Jellemző továbbá, hogy azok a fiatalok, akik a szülők elhalálása miatt csonka családból származnak, nagyobb valószínűséggel sodródnak bele igen fiatalon és ismételt alkalommal szexuális kapcsolatokba.

A szülőknek mintegy 45 %-a tudott arról, hogy kiskorú gyermeke szexuális életet él. Ebből a szempontból is kedvezőbb helyzetben vannak a mindkét szülővel együtt élő, teljes családból származó tinédzser lányok, akiknél a szülők tájékozottabbak a partnerkapcsolat jellegéről és szorosságáról, mint azoknál, ahol a szülők elváltak. Minél fiatalabb az anya és minél magasabb az iskolai végzettsége, annál inkább törődik gyermeke sorsával és szerez tudomást a szexuális kapcsolat létrejöttéről.

A fiatal lányok többsége partnerével szórakozóhelyen, társaságban ismerkedik meg. Életkorukat és a tanulók magas arányát tekintve viszonylag alacsony az iskolai ismeretség (10 %) aránya, és ugyanakkora részarányt képviselnek azok, akiknél a megismerkedés utcai "leszólítás" útján jött létre. A megismerkedést többségüknél igen gyorsan egy szorosabb kapcsolat, az úgynevezett "együttjárás" követi, majd ezt követően a megkérdezett fiatalok 36 %-ánál 2 hónapon belül sor kerül az első szexuális együttlétre. Külön ki kell emelni azonban azt a mintegy 12 %-ot képviselő csoportot, akiknél a megismerkedés, az együttjárás és az első nemi érintkezés között kevesebb mint 1 hónap telt el, hiszen ebben az életkorban, ilyen rövid ismeretség után létesített szexuális kapcsolat különösen nagyfokú felelőtlenségről árulkodik. Az együttjárás és az első szexuális együttlét közötti idő különösen megrövidül azoknál a serdülőknél, akiknek a szülei elváltak, akiknek már volt korábban más partnerrel szexuális kapcsolatuk, akiknél a partner viszonylag időszerű (25 évesnél idősebb) és akik sem nem tanulnak, sem nem dolgoznak, hanem eltartottként a már korábban említett bizonytalan, labilis státusú kategóriába tartoznak.

Az első szexuális együttlétet követően a serdülő lányok mintegy 3/4-énél a nemi élet, ha nem is válik rendszeressé, de - elsősorban a hely és idő, a lehetőségek függvényében - több-kevesebb alkalommal ismétlődik. Meg kell említeni, hogy 10 %-uk - elsősorban az alacsonyabb iskolai végzettségűek - egyetlen szexuális együttlét után lett terhes. Ezek többségének partnerkapcsolata is igen bizonytalan, sokan közülük nem ismerik a partner adatait és az egyszeri nemi kapcsolatot nem előzte meg még rövidebb ismerkedési szakasz sem, "egyáltalában nem jártak együtt".

A fiatalok többsége több mint 1/4-ének partnerkapcsolata a terhességmegszakítás időpontjában már nem állt fenn. A megszünt kapcsolatok inkább a fiatalabb, 16 éven aluliakra és a nyolc általánost vagy kevesebb osztályt végzettekre jellemző. A kapcsolatok fele mintegy 3-12 hónapig, 1/4-e 1 hónapnál rövidebb ideig tartott. Minél rövidebb idő alatt kerül sor a megismerkedést követően az első szexuális együttlétre, annál rosszabbak lesznek a kapcsolat tartósságának kilátásai, annál hamarabb szűnik meg a partnerkapcsolat. Ha figyelembe vesszük azokat a fiatal lányokat is, akik nem tudják, hogy kitől estek teherbe, valamint azokat, akik egyetlen szexuális együttlét után lettek terhesek, azt mondhatjuk, hogy a serdülő lányoknak több, mint egynegyede olyan, akiknek a teherbeesését és az azt követő művi abortuszát igen bizonytalan, instabil szexuális - illetve partnerkapcsolat előzte meg. Ezek aránya a csonka, egy-szülős családban élő lányok esetében még magasabb.

Az első szexuális együttlétet követően a nem kívánt esemény, a terhesség viszonylag rövid időn belül bekövetkezik. A fiatal lányoknak csaknem fele a nemi élet kezdete után 2 hónapon belül terhes lesz, ezen belül 29 %-uk még egy hónapnál is rövidebb idő alatt. A szexuális élet kezdete és a teherbeesés közötti időszak nő a kérdezett korával, ami mögött az érettebb korral együttjáró átgondoltabb magatartás, magasabb iskolai végzettség, jobb fogamzásgátlási ismeretek és fogamzásgátlási gyakorlat húzódik meg. A terhességek bekövetkezését nagymértékben befolyásolja, hogy a fiatalok szexuális életének megkezdésekor milyen ismeretekkel rendelkezik, illetve mennyire őszintén és bizalommal fordulhat környezetéhez tanácsért a szexuális életre, valamint a védekezésre vonatkozóan.

A kérdezettek igen magas aránya (64,5 %) nem kér tanácsot senkitől a szexuális életre és a fogamzásgátlásra vonatkozóan. Az együttjárást követően minél hosszabb időszak telik el az első szexuális együttlétig, annál nagyobb a valószínűsége, hogy a serdülő tanácsot kér valakitől, "felkészül" erre az alkalomra. A tanácskérésre való indíttatás függ továbbá a megkérdezett korától - 16-17 éves lányok között gyakoribb -, valamint a fiatalok lakóhelyétől, amennyiben községekben a tanácsot kérők aránya jelentősen alacsonyabb, mint a fővárosban.

A serdülő lányok gyakorlatilag azonos arányban fordulnak tanácsért az édesanyjukhoz, illetve barátnőjükhöz. Ugy véljük, hogy ez az azonos arány mindenképpen elgondolkoztató. Jellemző az is, hogy a tanácsot kérő lányok több, mint 70 %-a, az összes megkérdezett (a tanácsot nem kértekkel együtt) 90 %-a nem akart, vagy nem mert édesanyjához fordulni szexuális problémáival. Ez mindenképpen igen negatív képet fest a vizsgált családok légköréről, a szülő-gyermek közötti viszonyról és az anyai magatartásról általában. Kétségtelenül igaz ugyan, hogy a fiatal lány részéről felelőtlen fogamzásgátlási ismeretek hiányában szexuális kapcsolatot létesíteni, de talán még fokozottabb mértékben hibáztatható az az anya, aki nem tud olyan családi légkört teremteni, amelyben ezek a kérdések természetesen, őszintén vetődhetnek fel. Az anya-gyermek kapcsolat minőségének, intenzitásának meghatározó szerepére utal, hogy abban az esetben, ha az anya tudott már korábban leánya szexuális kapcsolatáról, a fiatalok csaknem minden esetben édesanyjához fordul tanácsért, segítségért. Vagyis jó és nyílt szülő-gyermek kapcsolat esetén az anya egyfelől odafigyel gyermeke párkapcsolataira, másfelől az ezekkel kapcsolatos kérdéseket, problémákat őszintén meg is beszél. Bizonyítja ezt az a tény is, hogy magasabb iskolai végzettségű és szellemi foglalkozású anyákhoz gyermekeik az átlagosnál gyakrabban fordulnak tanácsért. Feltűnő ugyanakkor, hogy a szexuális felvilágosításban kompetensnek tekinthető források - mint az iskola, orvosok-védőnők, tömegkommunikáció -, milyen kevéssé töltik be a tanácsadó szerepet. A barátnőktől többen kérnek tanácsot, mint a felsorolt három forrástól összesen.

A válaszokból ugyanakkor jól tükröződik, hogy a fiatal lányok a jelenleginél több, hatékonyabb segítséget igényelnének. A segítséget a serdülők kora és iskolai végzettségre való tekintet nélkül elsősorban édesanyjuktól várnák. Mint láttuk, kevesen fordultak ténylegesen szexuális felvilágosításért az orvosokhoz, pedagógusokhoz. Ugyanakkor a fiatal lányok véleménye szerint az édesanya után éppen az orvosok és a tanárok feladata lenne segítséget, utmutatást adni nekik életük e jelentős eseménye előtt. Ez azt bizonyítja, hogy a fiatalok szexuális felvilágosításában alapvető szemléletváltozásnak kell bekövetkeznie nemcsak a családban, de az iskolában és az egészségügy területén is.

A Minisztertanács 1973. évi népesedéspolitikai határozata kötelezően elrendelte az állami oktatás egész területén a családtervezéssel kapcsolatos ismeretek oktatását. Bár mintánk sajátos összetétele folytán vizsgálati anyagunkból a családi életre oktatás eredményességére, vagy eredménytelenségére vonatkozóan általános érvényű következtetések nem vonhatók le, mégis megállapítható, hogy - mintegy tíz évvel a rendelkezés meghozatala után - a terhességmegszakításon átesett lányok 63 %-a állította csupán, hogy hallott az iskolában a nem kívánt terhesség elleni védekezés lehetőségeiről és módszereiről. Ez az arány a magasabb iskolai végzettségűeknél értelműszerűen magasabb, de a 74 %-ot még a középiskolai tanulóknál sem haladja meg. Ugy tűnik továbbá, hogy az iskolai felvilágosítás léte vagy hiánya nem befolyásolja jelentősen a serdülő lány védekezési magatartását, vagyis az iskolai oktatásban részesültek között számottevően nem magasabb a fogamzásgátló eszközöket használó tizenéves lányok aránya.

A fiatalok túlnyomó többségében (72 %) ugyan már a szexuális kapcsolat kezdetén felmerült a teherbeesés lehetősége (gondoltak arra, hogy terhesek lehetnek), mégis a védekezők aránya ennél jóval alacsonyabb, mintegy 55 % volt. A védekezéssel kapcsolatos tudatos magatartás elsősorban a gimnáziumi és szakközépiskolai tanulókra (ezek többsége egészségügyi szakközépiskolába jár) jellemző. A családi háttér rendezettségének a fogamzásgátlási magatartásra gyakorolt hatását bizonyítja, hogy azon serdülők körében, akiknek a szülei jelenleg is házasságban és együtt élnek, magasabb a rendszeresen védekezők aránya, mint akiknek a szülei elváltak, vagy meghaltak. A védekező - nem-

védekező magatartás szoros kapcsolatban van a szexuális kapcsolat jellegével, intenzitásával. Az együttjárást viszonylag hosszabb idő elteltével követő, majd rendszeressé váló, hosszabb időn át tartó szexuális kapcsolatok, más szóval tartós és intenzív kapcsolat esetében nagyobb a valószínűsége, hogy a serdülőkorú védekezni fog a nem kívánt terhesség bekövetkezése ellen. Alkalmi vagy bizonytalan kapcsolatok (nem ismeri a partner adatait, nem tudja mikor kezdődött a kapcsolat stb.) esetében ugyanakkor a felelőtlenség, nemtörődömség a védekezés vonatkozásában is megmutatkozik, fel sem merül bennük a fogamzásgátlás szükségessége.

A nem-védekezők magatartásuk indoklásaként elsősorban arra hivatkoztak, hogy nem mertek, nem akartak orvoshoz fordulni, illetve csaknem azonos arányban említik, hogy nem gondoltak a terhesség bekövetkezésének lehetőségére. Az orvosi magatartással, hozzáállással kapcsolatos problémák húzódnak meg "az orvos nem írta fel a fogamzásgátlót, mert kiskorú" indoklás mögött. Kétségtelen, hogy a biológiai érés befejeződése előtt nem ajánlatos a fiatal lányok számára hormonális fogamzásgátlók alkalmazása. Az orvos feladata azonban nem az lenne, hogy pusztán megtagadja az orális fogamzásgátló felírását, hanem az, hogy tanácsot, eligazítást adjon a hozzá forduló serdülőnek és más, a serdülőkorban is alkalmazható eszközt javasoljon. Itt kell megemlíteni ugyanakkor, hogy a fiatalok fogamzásgátlási problémája egyoldaluan nem tekinthető megoldottnak, nem kielégítő. A nem védekezés okai között említett "fél a fogamzásgátló mellékhatásaitól" indok - amely elsősorban a tájékozottabb középiskolás, szakközépiskolás budapesti lányokra jellemző - ugyancsak a fogamzásgátló eszközök választékával kapcsolatos problémákkal függ össze, vagyis a fiatalok védekező szándéka a viszonylag ártalmatlan, mellékhatásoktól mentes fogamzásgátló eszközök korlátozott volta miatt hiúsul meg. A "nem gondolt arra, hogy terhes lehet", illetve "a nem ismert megfelelő módszert" megfogalmazású válaszok együttes, viszonylag magas, 36 %-os aránya a felvilágosítás, az iskolai családi életre nevelés hiányosságaira hívja fel ismételten a figyelmet.

A nem-védekezők viszonylag magas aránya mellett azonban szólni kell arról az 54,5 %-ot képviselő csoportról, akik védekeztek ugyan a teherbeesés ellen, de a terhesség mégis bekövetkezett. A védekező fiatal lányok túlnyomó többsége (61 %) Postinort alkalmazott, s az a tény, hogy mégis terhesek lettek, feltehetően két körülményre vezethető vissza. Egyfelől arra, hogy a serdülő lányok egy része nem megfelelően - a megengedettnél sűrűbben, vagy nem kellő időzítéssel - alkalmazta az esemény utáni fogamzásgátlót. Másfelől azonban csaknem bizonyos, hogy komoly problémák vannak a Postinor hatékonyságával kapcsolatban is. Második leggyakoribban alkalmazott módszer a megszakított érintkezés és viszonylag alacsony - a világszerte egyébként terjedőben levő - mechanikus fogamzásgátló eszközöket igénybevevő fiatalok aránya.

A bekövetkezett terhességet a fiatal lányok többsége viszonylag korán észleli, 83 %-uk 6 héten belül gondolt arra, hogy terhes. Többségük ezt követően először partnerének jelzi a terhességet, csak mintegy egyharmaduk szól édesanyjának először. Mind a partner, mind a szülők azonban előbb vagy utóbb tudomást szereznek a terhességről. Azok aránya, akik egyáltalán nem tájékoztatták partnerüket, 12 % - ezek többségére labilis, rövid ideig tartó kapcsolat jellemző -, azon fiatal lányok aránya, akiknek szülei sem a terhességről, sem az azt követő terhességmegszakításról sem tudtak - 7 %.

Míg a megkérdezettek többsége viszonylag hamar tájékoztatja szüleit a nem kívánt terhesség fennállásának valószínűségéről, az orvoshoz fordulás időpontját már meglehetősen halogatják. Azokban az esetekben, amikor az orvosnak már csak 12 hetes, vagy annál idősebb terhességet volt módjában megállapítani, a serdülő lányok 65 %-a már 8 hetes terhesség előtt számított arra, hogy teherbe esett.

Az orvosi vizsgálat időpontjának halogatása is kapcsolatba hozható a ténnyel, hogy a serdülő lányok 10 %-ánál a terhességmegszakításra az egészségügyi szövődmények szempontjából is különösen veszélyes 12 hét után került sor. A teljes női népességhez viszonyítva az időn túli megszakítások aránya e serdülő csoportnál mintegy hatszor-tízszor gyakoribb.

A megkérdezett fiatal lányoktól aziránt is érdeklődtünk, hogy mi volt a szüleik véleménye, amikor tudomásukra jutott lányuk terhessége. Az elmondott véleményeket azonban nem közvetlenül a szülők megkérdezése után nyertük, így csak azt tudjuk megállapítani, hogy az érintett fiatalok hogyan érezték, hogyan élték át szüleik reagálását. A művi abortuszon átesett fiatalok esetében teljesen érthető, hogy szüleik hozzáállását tulnyomórészt negatívnak érezték (mint például "haragudtak, veszekedtek, ellenségesek voltak, csalódtak lányukban, elkeseredettek voltak" stb.) annál is inkább, hiszen a szülők több, mint 50 %-a ezen esemény kapcsán értesült gyermeke szexuális életéről. A szülői vélemények egy másik, kisebb csoportjára (15 %) a közömbösség volt a jellemző ("rám bízta a döntést", "nem törődtek velem", "nem ítélték el különösebben"). Önmagában elgondolkoztató az a szülői magatartás, amely közömbösen fogad egy olyan hírt, hogy tizenéves gyermeke teherbe esett, és rábizza a döntést, hogy megszüli-e gyermekét, vagy abortuszra megy. Elég kicsi volt csak azok aránya, akik úgy érezték, szülei mellette állnak, "támogatják", "segítik" problémája megoldásában. A szülők többsége, akár pozitívan, akár negatívan állt hozzá a terhesség tényéhez, általában a terhesség megszakítását javasolta, és csak elvétve fordult elő olyan tanács, hogy "tartsa meg terhességét".

A szülői magatartást több tényező motiválta. Az egyik jellegzetes differenciáló tényező a szülők iskolai végzettsége. Magasabb iskolai végzettségű és kvalifikáltabb munkát végző szülők esetében gyakoribb a támogató, segítő szülői magatartás. E csoportba tartozó szülők közül azok, akik negatívan álltak ugyan kiskorú lányuk terhességéhez, reakciójuk nem az ellenségeskedés, veszekedés, hanem az elkeseredettség, csalódottság érzése volt, vagyis azt mondhatjuk, hogy gyermekük terhességét e magasabb végzettségű szülők valamiféle nevelési csődként, sikertelenségként élték át.

A szülők hozzáállását az is befolyásolta, hogy tudtak a lányuk szexuális kapcsolatáról. Abban az esetben, ha erről már korábban informáltak voltak, magatartásuk a bekövetkezett terhesség esetén megértőbb, támogatóbbnak bizonyult.

Jóllehet a terhességmegszakításon átesett lányok többsége iskolai tanuló volt, s ez a tény, az iskolai tanulmányok folytatásának szándéka önmagában meghatározta, hogy miért döntöttek a terhesség kihordása helyett a művi abortusz mellett, mégis a terhességmegszakítás melletti döntés indokai sokat elárulnak a serdülő gondolkodásmódjáról, s arról, hogy ők maguk hogyan élték át ezt a nehéz elhatározást. Az esetek nagy részében maga a kiskorú is úgy érezte, hogy mindenképpen a terhességmegszakítás mellett kell döntenie, ezt saját érdekei is így kívánják. Ide tartozik a művi abortusz melletti döntések legfontosabb, számarányukat tekintve is legjelentősebb indokai, mint a tanulási szándék, a túl fiatal kor, a hajadon családi állapot. Egy kisebb, de elég számottevő hányadra azonban az a jellemző, hogy a terhesség megszakítása számukra nem volt ennyire egyértelmű, hanem kedvezőbb feltételek esetén akár a terhesség kihordására, a szülésre is vállalkoztak volna. Ide sorolhatjuk azokat, akik anyagi problémák miatt, vagy a szülők kívánságára, vagy a partner nem kívánt magatartása ("nem akarja elvenni") miatt, vagy azért szakították meg terhességüket, mert a partnere jelenleg katonai szolgálatát tölti.

A továbbtanulási szándék elsősorban a gimnáziumi és szakközépiskolai tanulók döntéseinél játszik szerepet, míg a munkaviszonyban álló fiatalokra és az eltartottakra a "fiatal kor" mellett,

olyan külső körülményeknek említése jellemző, amelyek megakadályozták a terhesség esetleges kihordását.

Végül említést kell tenni a fiatal korban terhességmegszakításon átesett serdülő lányok azon csoportjáról, akik hajadon családi állapotúak ugyan, de igen fiatal koruk ellenére már élettársi kapcsolatban élnek. Többségük (65 %) már 15 éves kora előtt élettársi kapcsolatot létesített, ennek megfelelően iskolai végzettségük igen alacsony, de csak 30 %-uk dolgozik. Nagyjobb részük (53 %) eltartott, háztartásbeli. Míg a nem élettársi kapcsolatban élőknek csak 7,7 %-a cigány, itt a cigányszármazásuk aránya 48,2 %. A terhességmegszakítás mellett elsősorban azért döntöttek, mert már van egy gyermekük, illetve azért, mert anyagi körülményeik nem teszik lehetővé a gyermekvállalást.

I. A MŰVI TERHESSÉGMESZAKÍTÁSON ÁTESETT FIATALKORÚAK FŐBB TÁRSADALMI—DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

A művi terhességmegszakításon átesett fiatalkorúak mintájába 1135 lány került be, a minta követelményeinek megfelelően 17 éves és fiatalabb életkorúak.

A minta kor megoszlása

Korév	Abszolút szám	Százalék
17	460	40,5
16	370	32,6
15	226	19,9
14	61	5,4
13	15	1,3
12	3	0,3
Összesen	1135	100,0

Átlagos korév: 16,05

Családi állapotukat tekintve a mintába csak hajadonok kerülhettek be. A kórházakban kitöltötték a kérdőívet 83 olyan fiatalkorúval is, akik - bevallásuk szerint - élettársi kapcsolatban élnek. Ezzel a kikérdezettek száma 1218-ra növekedett. Ezt a "csoportot" elkülönítve kezeltük, a továbbiakban elemzéseink elsősorban a fentebb bemutatott, 1135 fiatalkorút magában foglaló mintára vonatkozik.

A családi állapotra vonatkozó megkötésünkkel is összefügg, hogy az adatgyűjtés időpontjában elvégzett művi abortuszt megelőzően csak igen kevés megkérdezettnek volt korábbi szülészeti eseménye. Az egész minta 95,6 %-ának ez volt az első terhességmegszakítása, 4 %-uknak a második, egy esetben pedig (16 éves korban) ezuttal már a harmadik művi megszakítást hajtották végre. A második terhességmegszakításon átesettek többsége 16-17 éves, 7 esetben 15, egy esetben pedig 14 éves leány. A jelenlegi terhességmegszakítás előtt korábban már terhes lányok 1/3-ánál az ismételt teherbeesés igen rövid időn belül következett be, 22 személy egy éven belül kétszer volt terhes.

Az egész mintában összesen 13 olyan esetet találtunk, amikor a fiatalkorúnak már volt egy élveszülése, amely a minta jellegéből adódóan házasságon kívüli szülés volt. Hat esetben 17 éves, három esetben 16, illetve 15 éves leány számolt be élveszüléséről, s - kuriózumként - egy 12 éves.

A minta több, mint fele (59,2 %-a) a kérdés időpontjában iskolás volt, 29,8 %-uk már munkaviszonyban állt, 11 %-uk pedig "egyéb eltartott" volt. Bármilyen kicsi is ez utóbbi kategória aránya, amint a későbbiekben erre többször rámutatunk, feltétlenül figyelmet érdemel ez az (ilyen fiatal korban) igen bizonytalan státusz, amelyben a kiskorú lányok talán a legnagyobb eséllyel sodródhatnak bizonytalan kapcsolatokba.

Az iskolai tanulmányokat folytatók aránya kismértékben meghaladja a kizárólag iskolába járó tanulókéét, ami abból adódik, hogy néhányan munkavállalás mellett végzik iskolai tanulmányaikat. Az is-

kolai tanulmányokat folytatók száma 61,5 %. Közülük legtöbben (22 %) szakmunkásképzőbe járnak, 20,7 % szakközépiskolába, 14 % gimnáziumba, 4,7 % pedig általános iskolába.

A már munkaviszonyban állóknak kis hányada (4,1 %-a) csak az olyan, aki 8 általánosnál kevesebb osztályt végzett, elgondolkoztató azonban, hogy közel felük általános vagy középiskolai tanulmányaikat szakította félbe munkavégzés miatt. Ezek legnagyobb részét a szakmunkásképzőnek csupán egy osztályát elvégezték teszik ki.

Méginkább figyelmeztető az "egyéb eltartott" státusu lányok iskolai végzettségének alakulása. Ebben a csoportban a lányok fele szakította meg tanulmányait általános vagy középiskolában, ezen belül 41,6 % az általános iskolát, 8,4 % a középiskolát vagy szakmunkásképzőt nem befejezettek aránya.

Mint hogy az egész mintának 73 %-a 16-17 éves, a "korstruktúra" nem tér el lényegesen a munkaviszonyban állók, illetve a (még) nem dolgozók körében. Az azonban figyelemreméltó, hogy az átlagos életkor az egyéb eltartott státusu lányoknál a legalacsonyabb:

Munkaviszonyban állók	16,33 év
Iskolai tanulók	15,99 év
Egyéb eltartottak	15,56 év
Átlag	16,05 év

A munkaviszonyban álló lányoknak 53 %-a betanított munkás, 17 %-a szakmunkás, 16 %-a segédmunkás, 13 %-a szellemi foglalkozású, és 1 %-a a mezőgazdaságban dolgozik. A szakmunkás foglalkozásúak csaknem valamennyien szakmunkásképző végzettséggel rendelkeznek, a szellemi foglalkozásúaknak kb. fele általános iskolát, fele középiskolát (illetve annak néhány osztályát) végzett.

Az alacsony mintaelemszám és a minta szóródása miatt a regionális megoszlásokra vonatkozóan csak óvatos megállapításokat lehet tenni.

Az egész minta vonatkozásában a főváros súlya emelkedik ki, a kérdezett fiatakorúak 19,9 %-a budapesti lakos, további 12,1 %-uk pedig Pest megyei. A minta további 2/3-ának lakóhelye 1-6 % közötti arányokkal jelentkezik egy-egy megyéből 6 % körül Szabolcs-Szatmárból, Csongrádból, illetve Békésből, s 1-2 % körüli aránnyal Győr-Sopronból vagy Komáromból. Ettől a strukturától jelentősen eltér a cigány családokból származó lányok aránya, akiknek 19,5 %-a lakik Szabolcs-Szatmár megyében, 10,3 %-uk Békésben, s csupán 6,9 %-a a fővárosban.

A kérdezettek 17,8 %-a megyei városokban, ugyancsak 17,8 %-a egyéb városokban lakik, 44,5 %-uk pedig községekben. A községekben és városokban lakó fiatakorúak arányai megyénként természetesen igen különbözőek, ami elsősorban a megyén belüli településtípusoknak, valamint azok népességének megoszlásából következik. De a relative kis minta és annak speciális összetétele miatt a véletlen is befolyásolhatja, hogy a községekben lakó lányok koncentrálnak egy-egy megyére (pl. közel 1/5-ük Szabolcs-Szatmárban lakik). Így elsősorban Pest megyére, Szabolcs-Szatmárra, Hevesre jellemző a községi lakosok túlsúlya, míg egyes megyékből (pl. Fejér, Győr-Sopron, Hajdu megye) a városi lányok vannak többségben.

A településtípus csak igen kismértékben befolyásolja a lányok korévek szerinti megoszlását, annyit azonban érdemes megjegyezni, hogy a minta legfiatalabb részében (a 14 évesek és fiatalabbak között) a községi lakosok aránya az átlagost meghaladja, az előfordulások főként Pest megyére sűrűsödnek.

A településtípus valamelyest befolyásolja azt, hogy a fiatalok dolgoznak-e vagy tanul, vagy egyéb eltartott. Budapesten mind a dolgozó, mind a tanuló lányok aránya meghaladja arányát az országos, mivel az egyéb eltartottak országos 11 %-os arányához képest a fővárosi lányoknak csak 8 %-a tartozik ehhez a kategóriához - az egyéb eltartott lányoknak 50 %-a községi lakos. Ezzel egybehangzó az, hogy a "jelenleg tanul" - "nem tanul" aránya is eltolódik a községi lakosú lányok esetében. Míg országosan 38,5 %, Budapesten 34,1 % a már nem tanulók aránya, községekben ez 43,8 %.

Ami a jelenlegi iskolába járókat illeti: közöttük a gimnázium valamely osztályát végzők Budapesten vannak legtöbben, míg a szakmunkás tanulók aránya itt az országosnál alacsonyabb. Ez utóbbiban inkább a megyei városok emelkednek ki, míg a községekben lakó lányok azok, akik közt legkevesebb a gimnáziumban tanulók aránya.

A kérdezettek "legmagasabb iskolai végzettségét" vizsgálva is hasonlót tapasztalhattunk. A községekben lakó lányok között az országos átlagot valamivel meghaladja mind a 8 általánosnál kevesebbet végzettek aránya (kormegoszlásukból adódóan itt többen vannak általános iskolás korúak is), mind pedig azoké, akik általános iskola után már nem tanulnak tovább. A fővárosi lányok 62,4 %-a, a községekben lakók 55,1 %-a tanul(t) tovább valamilyen formában az általános iskola befejezése után. A megyék szerinti megoszlásokat vizsgálva azt tapasztalhattuk, hogy az eltérések elsősorban a városok és községek megyénként eltérő arányaival függenek össze. Így pl. a 8 általánosnál kevesebbet végzettek aránya Szabolcs-Szatmár megyében az országosnak másfélszerese, ami a községi lakosú lányok alacsonyabb iskolázottságából és a községek e megyén belüli nagy arányából adódik.

A minta tulnyomó többsége "normálisnak" nevezhető körülmények között lakik: 67 %-uknál az egy szobára jutó személyek száma 2, vagy kevesebb, további 16 %-uknál pedig 2,1-3 fő. Ez Budapesten és más városokban kedvezőbb, mint községekben, ahol a lányoknak már relatív számottevő része él zsúfolt körülmények között: 15 %-uk esetében háromnál több személy egy szobában.

II. A SZÜLŐK TÁRSADALMI—DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

A művi abortuszon átesett fiatalok többségének családi viszonyai rendezettek: 65 %-uknak szülei együtt élnek, 18 %-nak csak az édesanya, 2 %-nak csak az édesapa jelenti a szülői kapcsolatot. Egyik szülőjével és annak új házastársával (vagy pedig élettársával) él 9 %, nevelőotthonban nőtt fel 5 %, s igen kevesen voltak olyanok, akiket nevelőszülők gondoztak (0,5 %), illetve akik családi körülményei tisztázatlanok, meglehetősen ziláltak (0,5 %).

Az összes megkérdezett 22,7 %-ának szülei elváltak. Harminckét esetet találtunk, amikor a fiatalok édesanyja meghalt, ez az egész mintának 2,8 %-a. Az édesanya halála többnyire a kérdezettek igen fiatal korában történt, 28 esetben 14 éves kor alatt.

Az édesanyák közel kétharmada a 35-44 év közötti korosztályhoz tartozik. Leszámítva azokat, akik nem ismerik édesanyjuk életkorát (ezek aránya 7 %) az anyák korcsoportos megoszlása a következő:

34 éves és fiatalabb	6,9 %
35-39 éves	38,2 %
40-44 éves	34,1 %
45-49 éves	12,1 %
50-54 éves	6,4 %
55 éves és idősebb	2,2 %

A kérdezettek életkora csak igen kis mértékben függ össze az anya életkorával. A 12-14 éves lányok között gyakoribb a fiatalabb koru, a 16-17 évesek között az idősebb édesanya, ez azonban nem szignifikáns.

Az édesanya életkora igen gyenge kapcsolatot mutat azzal is, hogy a kérdezett szülei együtt élnek-e, vagy elváltak, csupán az állapítható meg, hogy az idősebb koru édesanyák mellett valamivel gyakoribb, hogy az apa meghalt. Az elvált családi állapotú édesanyák aránya a fiatalabb életkorúak között valamivel magasabb: a 34 éves és fiatalabbaknál 27,4 %, a 35-39 éveseknél 23,4 %.

Az édesapa életkorát lényegesen kevesebben ismerik a kérdezettek, ezek aránya 17,8 %. Az apák kor megoszlása értelemszerűen idősebb korstruktúrát mutat, 15 %-uk 50 éven felüli, a "fiatal" (34 éves vagy fiatalabb) apák aránya pedig az 1 %-ot sem éri el.

Egybevetve a szülők életkorát azt tapasztalhattuk, hogy valamennyi korosztályra jellemző: az apa vagy azonos (5 éves) korcsoportozhoz tartozik az anyával, vagy pedig azt követő korcsoportozhoz, általában a szülők nagy többsége 35-44 év közötti. A szülők közötti korkülönbség egyetlen esetben sem volt olyan, amely a társadalmi szokásoktól, konvencióktól idegen lenne: a legnagyobb korkülönbség 15-16 évre becsülhető, de ilyen csak egy-egy esetben fordult elő. Olyan szülőket pedig, ahol az apa fiatalabb, mint az édesanya, egyáltalán nem találtunk.

A szülők iskolai végzettségét tekintve megállapítható, hogy az országos adatokhoz képest számottevő eltérés az iskolai végzettség két szélső, alsó és felső pólusán mutatkozik. A terhesség-megszakításon átesett lányok szüleinél lényegesen gyakoribb az iskolába nem jártak és többszörösen

kevesebb az egyetemi, főiskolai, diplomás, vagy oklevéllel rendelkezők aránya. Az általános és a középiskolai végzettségűeknél az országoshoz viszonyítva jelentős eltérés nem tapasztalható.

Az édesanyák 16,8 %-a nem fejezte be a nyolc általánost, 49 %-a rendelkezik általános iskolai végzettséggel, középiskolát 17,5 %-uk végzett, szakmunkás képzése 8,5 %-nak van, 2,5 %-uk pedig diplomás. Ez utóbbiak aránya a 40-50 év közöttiekénél valamivel magasabb, míg a szakmunkás végzettséggel rendelkezők a fiatalabb korcsoportban (34-39 év) vannak sűrűbben.

Az apák iskolai végzettsége lényegesen magasabb. Csak 13,1 %-uk nem fejezte be az általános iskolát, 38,6 %-uk általános iskolát végzett, 25,2 % szakmunkásképzőt (ez az egyik legnagyobb különbség az anyák 8,5 %-os arányához képest), 15,7 % középiskolába járt, és a diplomások aránya is magasabb, 6,4 % . Az arányokat itt is az édesapa iskolai végzettségét ismerők százalékában adjuk meg, az egész minta 18,9 %-át tették ki azok, akik erről az adatról nem tudtak beszámolni.

Mintegy 6 % azok aránya, akik édesanyjuk foglalkozását nem ismerik. A foglalkozást ismerők túlnyomó többségére (80,3 %) az jellemző, hogy édesanyjuk munkaviszonyban áll, 16,4 %-é pedig háztartásbeli. A nyugdíjasok aránya 3,3 %. A munkaviszonyban állók többsége fizikai dolgozó (ezen belül 48,4 %-a szak- vagy betanított munkás, 22,6 % segédmunkás), 29 % pedig szellemi foglalkozású. A foglalkozási struktúra alig függ össze az édesanyák életkorával, az azonban megállapítható, hogy a fiatalabb anyák közt a szak-, betanított munkások, a 35-44 éveseknél a szellemi foglalkozásúak aránya haladja meg az országosan tapasztaltakat. Ami a háztartásban dolgozók kormegoszlását illeti, a legfiatalabb (34 éves és fiatalabb) valamint az idős korosztályok körében vannak többen, mint az országos gyakoriság. Figyelemreméltó, hogy - bár a nyugdíjasok aránya elég kicsi (3,3 %), ezeknek mintegy 2/3-a nem érte még el az 55. évet, vagyis nem a nyugdíjkorhatár, hanem - feltehetően - leszámalkódás miatt kerültek nyugdíjba.

Ami az édesapák foglalkozását illeti - iskolai végzettségükkel is összefüggésben - a megoszlások lényegesen eltérnek az édesanyánál tapasztalttól. Itt jóval magasabb - 17 % - az apa foglalkozását nem ismerők aránya. Az édesapa foglalkozását ismerők 61,4 %-ának szak- vagy betanított munkás, 14,1 %-ának segédmunkás, 18,1 %-ának szellemi foglalkozású, 5,9 %-uknak nyugdíjas az apja, 4 apa pedig foglalkozás nélküli.

Mintánkra általánosan jellemző, hogy a megkérdezettek viszonylag magasabb gyermekszámu családokból származnak. Az édestestvérek "bemondott számához" a megkérdezettet is hozzászámítva a családok átlagos gyermekszáma 2,46. Egybevetve ezt az édesanyák életkorával azt állapíthatjuk meg, hogy ezt az átlagot a 45 éves és ennél idősebb anyák termékenysége jelentősen meghaladja. A kérdezettek 1/5-ének édesanyja tartozik ehhez a korosztályhoz, amelyben az átlagos gyermekszám már 2,85. Az átlagot kissé meghaladja a "legfiatalabb koru" (34 éves és fiatalabb) édesanyák termékenysége is (itt az átlagos gyermekszám 2,56), de a viszonylag kis elemszám miatt ez kevésbé megbízható. Mind a "fiatalabb" mind az "idősebb" édesanyák átlagost meghaladó termékenységében szerepet játszhat a cigány családok magasabb termékenysége is, a 6 vagy többgyermekes családok közt ők tulsulyba kerülnek.

Szoros összefüggés van az édesanya termékenysége és iskolai végzettsége között, mint ahogyan ez várható is.

Édesanyák iskolai végzettsége	Gyermekszám átlag
8 általánosnál kevesebb	3,63
8 általános	2,36
szakmunkásképző	2,00
középiskola	1,83
egyetem, főiskola	1,82

Az elvált vagy különélő szülők mellett a kérdezettek édestestvéreinek száma alacsonyabb. Míg az egész mintára az jellemző, hogy a kérdezettek viszonylag magasabb gyermekszámu családokból származnak (a gyermekszám átlag 2,46), addig ugyanez a különélő vagy elvált szülők mellett mindössze 1,65.

A különbségeket településtípus szerint vizsgálva azt a megállapítást tehetjük, hogy a budapesti lányok családi körülményei kevésbé rendezettek. Csak 52 %-uknak élnek a szülei együtt, az elvált szülők aránya is magasabb, sőt a nevelőotthonban és nevelőszülők mellett élők aránya is kismértékben meghaladja az országos átlagot.

Jelentős különbség van a fővárosban és a községekben élő lányok édesapjának iskolai végzettsége között:

Iskolai végzettség	Fővárosi apák	Községi apák
8 általánosnál kevesebb	7,2	22,6
8 általános	35,8	41,6
középiskola	24,3	8,3
szakmunkásképző	16,9	26,1
egyetem, főiskola	15,8	1,4
Összesen	100,0	100,0

A megyei és egyéb városokban élő lányok édesapjának iskolai végzettsége is magasabb, mint a községekben élőké, a budapestiek és a községiek között helyezkedik el, a kis elemszámok miatt azonban egyes városok (vagy várostípusok) vonatkozásában az eltérések nem szignifikánsak.

A testvérek és a kérdezett együttes számát figyelembe véve a budapesti családok gyermekszám-átlaga az országos 2,43-nál lényegesen alacsonyabb 1,92, s az átlag alatti még Bács-Kiskun, Csongrád, Heves, Nógrád, Pest, Somogy megyékben, míg Szabolcs-Szatmárban 3,17, Tolnában 3,00 értékekkel jelentősen meghaladja az országosan tapasztaltat.

III. SZOCIALIZÁCIÓS HATÁSOK; A SZÜLŐK ÉS A KÉRDEZETT FIATALKORÚAK TÁRSADALMI—DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐINEK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Az első körülmény, amit megvizsgáltunk, hogy vajon hozzájárul-e a túl korán megkezdett szexuális élethez, ha a kiskorú hányatott, rendezetlen családi körülmények között él. Gyermekekről kérdezve azonban kérdeztjeink 91 %-a adta azt a választ, hogy kizárólag családban élt, s 9 % volt azok aránya, akik hosszabb-rövidebb időre elszakadtak a családtól (pl. rokon családdhoz kerültek), vagy pedig nevelőotthonban nevelkedtek. Mint említettük, 22,7 % volt az elvált szülők gyermekeinek aránya. Ekkor - a szokásoknak megfelelően - legtöbben (19 %) édesanyjukkal maradtak a válás után, 2 % teljesen elkerült a szülőktől, 1 % az édesapánál maradt, s szörványosan fordult csak elő, hogy a szülők a válás után nem költöztek szét, s így a gyermek együtt maradt mindkét szülővel.

A nevelkedés körülményeit vizsgálva azt is megpróbáltuk körbejárni, hogy az édesanya nevelkedése kapcsolatba hozható-e a gyermek körülményeivel, pl. a nem családi nevelkedést predesztinálja-e valamiképpen az, hogy az anya is hasonló feltételek között nőtt fel. Ilyen tendenciát azonban a kis számok miatt nem állapíthattunk meg. A kérdeztetteknek ugyanis 95,6 %-a arról számolt be, hogy édesanyja családban nevelkedett, mindössze 2,3 % mondta, hogy édesanyja egész gyermekkorában vagy annak egy részében nevelőszülőkkkel élt, végül 2,1 % nem tudta, hogyan nevelkedett édesanyja. Az azonban kétségkívül igaz, hogy az édesanya nevelkedési körülményeiről sokkal nagyobb arányban nem tudnak azok, akik saját maguk soha nem éltek családban (ez utóbbiak 18,6 %-a). A nevelőszülők mellett felnövő édesanyák (szám szerint 26) közt is elenyésző volt az, aki leányát nem saját maga nevelte, hanem rokon családdhoz adta (mindössze 2 ilyen eset volt).

Az édesanya és az édestestvérek életkora alapján kiszámítottuk, hány éves korban szülte meg első gyermekét az anya. A nagyon fiatal korban (18 év, vagy kevesebb) első ízben szülők aránya 10% volt, 18-20 évesen 30 %, 21-25 éves korában 41 % szülte első gyermekét, további 9 % pedig az ennél későbbi életkorban szült első ízben. E paraméterek az országos arányokhoz hasonlóak, így nem állíthatjuk azt, hogy a nagyon fiatal korban szülő anyák gyermekei korai életkorban sodródhatnak művi abortusszal végződő szexuális kapcsolatokba.

Ezeket az adatokat a településsel összefüggésben is elemeztük. Ami a nevelkedés körülményeit illeti, Budapesten és más városokban ez kétségkívül kedvezőtlenebb képet mutat, mint a községekben. Budapesten például a lányok 86 %-a nevelkedett "csak családban", 14 % pedig egyéb körülmények közt (is) élt, míg a községekben ezek az arányok: 95 % - 5 %.

A budapesti édesanyák esetében az első gyermek megszületése későbbi életkorra tevődik, míg egyes megyékben (pl. Fejér, Tolna, Nógrád, Somogy) az országosat jóval meghaladja a 18 éves vagy fiatalabb korban szülő édesanyák aránya. Az is megállapítható, hogy míg a községi lakos édesanyák 45 %-a szült először 20 éves vagy fiatalabb korban, ez a fővárosi édesanyáknak csak 32 %-áról mondható el - az adatok jól tükrözik a falvak és a főváros közötti termékenységi különbségeket.

A szülők megléte, különösképpen pedig az a körülmény, hogy a szülők együttélnek-e, kihat arra, hogy a kiskorú milyen iskolázottsággal készül fel az életre. Azoknál a lányoknál a legmagasabb az együttélő szülők aránya, akik középiskolába (gimnáziumba vagy szakközépiskolába) jártak (74 %),

de relative hasonló jó színvonalu iskolázást biztosítanak gyermeküknek a szülők akkor is, ha egyedül állók, vagy ha új házastársuk, élettársuk van. A kevésbé rendezett családi háttér valamivel nagyobb eséllyel kapcsolódik össze a kiskorú alacsonyabb iskolázottságával. A 8 általánosnál kevesebbet végzetek esetében csak 48-49 %-nál élnek együtt a szülők. A nevelőszülőkkal vagy nevelőotthonban lakó lányok alacsony száma miatt nem állapíthattunk meg tendenciákat, de úgy tűnik, hogy ez a két nevelési forma főként az általános iskola befejezésére és legfeljebb szakma megtanulására (szakmunkás-képző) orientál.

A családi, szülői háttér kihat arra, hogy a kiskorú már munkaviszonyban áll-e, vagy még tanul, vagy pedig egyéb eltartott. Ennek egyik jellemzője az, hogy míg a munkaviszonyban állók és a tanulók 63-68 %-ánál együtt él a két szülő, az egyéb eltartott lányoknál ez az arány 54,4 %-ra csökken le. A másik jellemző pedig a következő: ha összevonjuk mindazokat, akik lényegében nem családi körülmények közt nevelkedtek, vagy hosszabb-rövidebb időre elszakadtak a családtól (pl. nevelőszülőkhöz, nevelőotthonba kerültek) akkor - az országoshoz képest jelentősen megváltoznak a munkaviszonyban állók, a tanulók és az egyéb eltartottak arányai:

Nevelkedés körülményei	%-ban		
	Munkaviszonyban áll	Tanul	Egyéb eltartott
Édeszülőkkal, vagy legalább egy édeszülővel él (N=1061) ¹	28,9	60,9	10,4
Nevelőszülőkkal, nevelőotthonban, egyéb (nem családi) variációban él (N=74) ²	41,9	39,1	18,1
Összesen	29,6	59,2	11,1

Hogy a gyermeket milyen iskolai végzettség felé orientálják, azt az édesanya iskolai végzettsége jelentősen befolyásolja. A legalább szakmunkás-képzőt vagy középiskolát végzett édesanyák (ebbe beleszámítva a diplomásokat is) aránya azoknál a legmagasabb, akiknek gyermekük is középiskolába járt/jár (44,5 %). A magasabban iskolázott édesanyák aránya a szakmunkás-képzőbe járt (vagy azoknál, akik a 8 osztállyal vagy kevesebbrel be is fejezték tanulmányaikat) 16,7 %-ra csökken le. (Meg kell jegyezni, hogy ez utóbbi kategóriában többen vannak olyanok, akik nem ismerik édesanyjuk iskolai végzettségét, mint az egész mintában.)

Az apa iskolai végzettsége leánya iskolázására még jellegzetesebb hatást gyakorol. A középiskolába járók (vagy azt végzetek) édesapjának 56,7 %-a, a szakmunkás-képzőbe járók (vagy azt végzetek) édesapjának 36,3 %-a, az általános iskolát, vagy annak valamely osztályát elvégzettek édesapjának 26,3 %-a rendelkezik legalább középfokú vagy szakmunkás végzettséggel és/vagy diplomával. Az apa iskolai végzettségét nem ismerők aránya itt is az alacsonyan iskolázott lányok körében haladja meg az átlagot.

¹ Az átlagosnál nagyobb arányban kényszerülnek munkát vállalni azok, akiknek valamelyik, vagy mindkét szülője meghalt (37 %), az "egyéb eltartottak" aránya pedig az átlag alatt marad a házasként együttélő szülők gyermekei esetében (9 %), s ennél magasabb a különélő, illetve elvált szülők mellett (13 %), vagy akkor, ha valamelyik szülő már nem él (20 %).

² Bármilyen kicsi is az elemszám, az e csoportba tartozókat - kifejezetten hátrányos helyzetük miatt - szükséges külön is vizsgálni.

Ami az édesanya foglalkozását illeti, míg a szellemi foglalkozású anyák leányainak 56,6 %-a jár középiskolába, a fizikai foglalkozásúaknál ez az arány 20-30 % körülire csökken le, megemelkedik viszont a szakmunkásképzőbe járók aránya. (30 %, illetve 29 % a szak-, betanított és segédmunkás anyák gyermekeinél.) A szellemi foglalkozású anyák mellett ez 20 %. A háztartásbeli édesanyák közel 60 %-ánál a gyermek 8 osztállyal, vagy ennél kevesebbel fejezte be tanulmányait (vagy jelenleg jár általános iskolába), s csupán kisebbik részük orientálódik magasabb iskola felé.

Hasonló összefüggés áll fenn az apák és leányaik iskolai végzettsége között is. Erősen érvényesül az a tendencia, hogy a magasabb képzettséget igénylő foglalkozások a gyermeket is magasabb iskolázottságra orientálják. A középiskolába járó (vagy azt végzett) lányok 28,1 %-ának szellemi foglalkozású az édesapja, a 8 osztályt vagy ennél kevesebbet végzeteknél ez 8,1 %, a szakmunkásképzőbe járók (vagy azt végzetek) körében pedig 8,7 %. A szak- és betanított munkás édesapák gyermekei között nagyjából azonos arányban találunk 8 általánost végzett, középiskolába vagy szakmunkásképzőbe járó (vagy azt végzett) leányokat, míg a segédmunkás apák 60 %-ának leánya csupán 8, vagy kevesebb osztályt végzett.

A továbbtanulásra való orientációt, annak lehetőségeit a család, a gyermekek létszáma is befolyásolja:

A kérdezett iskolai végzettsége	A gyermekszám-átlag abban a családban, amelyből a kérdezett származik
8 általánosnál kevesebb	4,02
8 általános	2,61
szakmunkásképzőbe jár, vagy azt végzett	3,23
középiskolába jár, vagy azt végzett	2,03

Az anya foglalkozása hatással van arra, hogy a kérdezett fiatalok munkaviszonyban áll-e, vagy sem. Amint az várható is, a szellemi foglalkozású édesanyákra sokkal jellemzőbb, hogy leányuk tanul (75,9 %), míg a segédmunkás valamint a háztartásbeli foglalkozású anyák mellett ez 54 %-ra, illetve 45 %-ra csökken le. Más oldalról az is szembetűnő, hogy a háztartásbeli édesanyák aránya (amely az egész mintában 16 %) azoknak a leányoknak a körében, akik fiatal koruk ellenére "egyéb eltartottak" - csaknem megduplázódik (30 %).

Összesen 245 olyan esetet találtunk, amikor az édesanya is és a kérdezett leány is dolgozik. (Ez az egész mintának 21,5 %-a.) Ennek valamivel több, mint 1/3-a (34,7 %-a) az "egybeeső foglalkozás", ami a segédmunkás kategóriára nézve a legerősebb. Az összefüggés azonban inkább a két női generáció speciális foglalkozási strukturájából következik, hogy mennyire "követi" a munkábaálló leány édesanyja foglalkozását, arról biztonsággal semmit nem állíthatunk.

Hogy a fiatalok már munkaviszonyban áll-e, vagy sem, az sajátosan függ össze az édesapja foglalkozásával. Míg az egész mintában 29,8 % a munkaviszonyban állók, 59,2 % a tanulók, 11,0 % az egyéb eltartottak aránya, a szellemi foglalkozású apák mellett a dolgozó-tanuló lányoké 15,2 % - 80,1 %, s csak 4,7 % az egyéb eltartott. A többséget kitevő szak- és betanított munkás apák mellett ezek az arányok a minta egészében tapasztaltaknak megfelelően alakulnak. Jelentősen eltér ettől a segédmunkás apák leányainak helyzete. Itt a három kategória meglehetősen egyenletesen oszlik meg: 36,1 % a munkaviszonyban álló, 39,1 % a tanuló, és 24,8 % az egyéb eltartott leányok aránya.

Már szóltunk arról, hogy az "egyéb eltartott" kategória meglehetősen hátrányos helyzetet takar. Ezt aláhuzza az is, hogy az egyéb eltartott lányok esetében vannak legsűrűbben olyanok, akiknek szülei mindketten segéd munkások, vagy az anya alacsony iskolázott háztartásbeli.

Az elmondottakkal talán sikerült érzékeltetni, hogy a 17 éves vagy fiatalabb korban művi abortuszon átesett leányok demográfiai jellemzőiket, családi hátterüket, szülei foglalkozását illetően nem jelentenek valamiféle marginális csoportot, sajátosságaikkal jól illeszkednek a társadalom egészébe. Azok az általánosan érvényesülő tendenciák, amelyek a fiatalok továbbtanulási orientációjára, esélyeikre hatnak (mint pl. a szülők iskolázottsága, foglalkozása, a területi különbségek), önállóan is - sokszor nagyon erőteljesen megmutakozó - eltéréseket, társadalmi különbségeket jeleznek. Mégis - bármennyire is fennállnak ezek a különbségek - "homogén" csoporttal állunk szemben, hiszen bármilyen családból származtak megkérdezettjeink, nevelésük, szocializációjuk "végeredménye" - legalábbis közelebbi vizsgálatunk témája szempontjából - azonos: igen fiatal korban kezdték meg szexuális életüket, amelyből terhesség származott, s terhességük művi abortusszal fejeződött be. A továbbiakban azt kíséreljük meg feltárni, hogy melyek azok a tényezők, amelyek ezt a végeredményt előidézték.

IV. A MŰVI TERHESSÉGMESZAKÍTÁSON ÁTESETT FIATALKORÚ LÁNYOK PARTNEREINEK TÁRSADALMI—DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

Lényeges kérdés, hogy a terhességmeszakításon átesett fiatalok milyen partnerkapcsolatokat létesítettek, milyen társadalmi rétegekből adódtak kapcsolataik. (A későbbiekben még foglalkozunk azzal, hogy kérdeztettjeink egy részének korábban, mással is volt már szexuális kapcsolata. Erre vonatkozóan azonban nem tettünk fel kérdéseket, kizárólag azoknak a férfiaknak a társadalmi-demográfiai jellemzőit vizsgáltuk, akiktől a művi abortusszal végződő terhességek származnak.)

A kis szám ellenére is meglepő, hogy a kérdezettek mintegy 14 %-a partnerének semmilyen adatát nem ismeri (pl. életkorát, családi állapotát, foglalkozását, iskolai végzettségét), további 2 % pedig azt sem tudja, kitől terhes. A 14 %-ot csak igen kis mértékben növeli (1-2 %-kal) azok száma, akik partnerüknek csupán egyik vagy másik adatát nem ismerik. A tanulók valamivel jobban ismerik partnereik adatait, mint a munkaviszonyban állók, és az "egyéb eltartottak" közt legnagyobb a partner adatait nem ismerők aránya: 22 %. A partner adatainak ismeretét "szocializációs" tényezők is befolyásolják. Minél magasabb a szülők iskolai végzettsége, annál kisebb az esélye annak, hogy a kiskorúak olyan férfiakal kerülnek közeli kapcsolatba, akiknek semmiféle adatát nem ismerik. Így pl. a 8 általánosnál kevesebbet végzett apák leányainak 20 % körüli aránya nem ismeri partnere semmilyen adatát, míg a diplomás apák mellett ez az arány 8 %.

A kérdezett saját iskolázottsága is jelentős befolyásoló tényező: míg a 8 osztálynál kevesebbet végzetek 28,9 %-a semmit nem tud partneréről, a gimnáziumba járó lányoknál ez az arány 6,5 %.

A partnerek életkorát tekintve elmondhatjuk, hogy csak kb. 1/3-uk a szó szoros értelmében kortárs, tinédzser, 19 év alatti. A partnerük adatát ismerő lányoknak 41 %-ára jellemző ez, további 49 %-uk partnere pedig 20-24 év közötti. Relatívénél magas azonban azok aránya, akik magukhoz képest idős korú férfiakal kerültek kapcsolatba: 7 %-uk partnere 25-29 év közötti, 3 %-é pedig 30 éves vagy idősebb.

Egybevetve a kérdezett lányok és partnereik életkorát, leginkább a 14 éves és fiatalabb lányok kerülnek ugyancsak tinédzser korú fiukkal szexuális kapcsolatba (akik ismerik partnerük születési évét, azoknak csaknem 60 %-a), ugyanezek az arányok 15 éves lányoknál: 48 %, 16 éveseknél 43 %, 17 éveseknél pedig: 33 %. Ugy tűnik, hogy 17 éves korban kezdenek "beállni" a lányoknál a szokásos társadalmi konvenciók; az, hogy a férfi 3-4 évvel idősebb legyen. A 17 éves lányok 56 %-a 20-24 év közötti férfival került kapcsolatba. Elgondolkodtató ugyanakkor (bármilyen kis számról van is szó), hogy a 12-14 éves kislányok 9 %-ának terhessége 25 éves vagy annál idősebb korú férfitől származik.

A partnerük születési évét ismerő lányok életkorának egybevetése
a partner életkorával (N=954)

(%-ban)

A partner életkora	A kérdezett életkora			
	12-14	15	16	17
	éves			
16 éves vagy fiatalabb	4	6	3	1
17-19 éves	55	42	40	32
20-24 éves	36	42	46	56
25-29 éves	4	8	9	8
30-34 éves	-	2	1	2
35 éves vagy idősebb	1	-	1	1
Összesen	100	100	100	100
	N=(53)	(186)	(314)	(401)

Az "idősebb" partnerrel (25 éves vagy idősebb koru férfiakkal) való kapcsolatteremtés esélyei természetesen nagyobbak a munkaviszonyban állóknál és az "egyéb eltartottnál". A partner születési évét ismerő, munkaviszonyban állók 13 %-ára, az egyéb eltartottak 15 %-ára jellemző ez, míg a (még) iskolába járó lányok partnereinél ez a felére csökken le (7 %). A tinédzser koru partner is jobban jellemzi az iskolás lányokat (46 %-uk fiatal fiukkal került kapcsolatba). Az egyéb eltartottak esetében szóródik a legegyszerűsebben a partnerek életkorcsoport megoszlása: a tinédzser koru partnerek aránya csaknem ugyanakkora, mint az iskoláslányoknál (45 %), s ebből következik, hogy míg a 20-24 éves férfi korcsoport a legpreferáltabb a munkaviszonyban állóknál is (56 %) és az iskolás lányoknál is (47 %), ez az arány az egyéb eltartottnál "csak" 40 %. Ez valamiképpen azt jelzi, hogy míg a munkaviszonyban álló és iskolás lányoknál társadalmilag jobban beszabályozott, hogy milyen koru férfiakkal kerülnek kapcsolatba, az egyéb eltartottnál ezek a korlátok elmosódottabbak.

Az előzőekkel egybevág a kérdezett lányok tanuló-nem tanuló státusának és a partnerek életkorának az összefüggése. Tinédzser koru fiukat nagyobb arányban választanak gimnáziumba, szak-középiszkolába vagy szakmunkásképzőbe járó lányok (iskolafajtánként ebben nincsen különbség), míg azok körében, akik (már) nem járnak iskolába, ez a férfi korcsoport jóval kisebb mértékben jön számításba. Annyit azonban - ha már iskolai végzettségről esik szó - érdemes megjegyezni, hogy a partnerük születési évét legkevésbé az általános iskolába járók, valamint a nem tanulók tudják, leginkább pedig a gimnazista lányok.

Kerek 15 % azok együttes aránya, akik nem tudják, hogy partnerük milyen családi állapotú. Akik ezt ismerik, azoknak 95 %-a - tudomása szerint - nőtlen férfival került kapcsolatba, a további 5 %-ból 3 %-nak házas, 2 %-nak elvált partnere volt. A 30 éves vagy idősebb életkoru partnerek szinte valamennyien házasok vagy elváltak. A kérdezett életkora és a partner családi állapota között nincsen kapcsolat. Házas és elvált családi állapotúakkal csaknem kizárólag a már dolgozó, illetve eltartott státusú lányok létesítettek szexuális kapcsolatot.

Az egész mintából 16 % volt azok aránya, akik tudják, hogy partnerük dolgozik-e, vagy sem, vagy a foglalkozását nem ismerik, vagy pedig semmilyen adatot nem tudnak arról a férfiről, akitől teherbe estek. Azoknak a férfiaknak, akiknek a foglalkozását a kérdezettek ismerték, tulnyomó több-

ségükben (74 %-a) dolgoztak, 19 %-a tanuló, 7 %-a sorkatona, s egy-egy esetben fordult csak elő, hogy a partner státusa "bizonytalan" pl. alkalmi munkából él, vagy börtönbüntetését tölti.

A "dolgozó" partnerek aránya magasabb, mint a "dolgozó" leányoké, de ez nemcsak a férfiak idősebb konstrukurájának természetes következménye, hiszen még a tinédzser koru fiuknak is elég magas aránya (56 %-a) dolgozik. Hogy a partner dolgozik-e vagy tanul, s hogy a kérdezett (még) iskolába jár-e, erős, szignifikáns összefüggést mutat:

A partner	A kérdezett leány	
	iskolába jár	(már) nem jár iskolába
dolgozik	59	41
tanuló	79	21

Ez azonban - ugy tűnik - a fiuk választási szempontjának, lehetőségeinek dominanciáját tükrözi. A tanuló fiuk számára "kézenfekvőbb megoldásnak" tűnik az, hogy szexuális kapcsolataikat a nagyszámu kortárs- iskolatárs lányok közül válasszák, semmint, hogy a dolgozó lányok között keres- senek kapcsolatokat, míg a munkaviszonyban álló férfiak kiterjedtebb választási lehetőségekkel rendelkeznek. Az pedig éppenséggel a fiuk választásának egyfajta minőségi sajátosságára utal, hogy milyen "legmagasabb iskolai végzettségű" lányokkal kerülnek kapcsolatba. Befejezett iskolai végzettség tekintetében a három legmarkánsabb kategória kérdezetteinknél a 8 általános (32 %), a gimnázium vagy szakközépiskola valamely osztálya (34 %), valamint a szakmunkásképző valamely osztálya, évfolyama (25 %). Ezek az arányok nagyjából így alakulnak a dolgozó partnerek választásainál is. A jelenleg még tanuló partnerek csoportján belül azonban a középiskolába járó lányok vannak túlsúlyban (55 %) és a 8 általánossal rendelkező, vagy szakmunkástanuló lányok aránya körükben lecsökken (21, illetve 20 %-ra). Ezt természetesen az is magyarázza, hogy a jelenleg tanuló partnerek nagy többsége ugyancsak magasabb minőségű követelményeket támasztó iskolatípusokban folytatja tanulmányait, 49 %-uk gimnáziumba vagy szakközépiskolába jár, 13 %-uk pedig egyetemi, főiskolai hallgató.

A partnerük iskolai végzettségét ismerő lányok csaknem felének (49 %-ának) partnere szakmunkásképzőt végzett, vagy jelenleg tanul szakmunkásképzőben. Ez azonban erősen szóródik a lányok iskolai végzettsége szerint: a gimnáziumba járó lányok sokkal kisebb arányban teremtenek kapcsolatot szakmunkásképzőbe járó, vagy azt elvégzett férfiakkal (39 %), mint a 8 általánost végzett lányok (51 %), különösképpen pedig mint a szakmunkásképzőbe járó lányok (68 %). Ez azzal is összefügg, hogy a gimnazista valamint szakközépiskolás lányokra nagyobb mértékben jellemző, hogy partnereik ugyancsak középiskolai (vagy egyetemi, főiskolai) tanulók (ezek aránya az átlagos 19 %-hoz képest ónáluk 32 %).

Az elmondottakkal egybevéág, hogy a szakmunkásképzőt végzett férfiak nagyobb aránya létesített szexuális kapcsolatot munkaviszonyban álló lányokkal, mint iskolásokkal, míg ez utóbbi csoportra a "nem szakmunkásképző" iskolázottságu partnerek dominanciája a jellemző.

A partner konkrét foglalkozását nem ismerők aránya (benne azok is, akik nem tudják, kitől terhesek) 16,1 %. Aszerint, hogy a kérdezettek munkaviszonyban állnak-e, vagy tanulnak, vagy pedig egyéb eltartottak, ez eltérő. A tanulók között alacsonyabb (14,1 %), az egyéb eltartottak között pedig magasabb (24,8 %) a partnerük foglalkozását nem ismerők aránya.

A partnerük foglalkozását ismerőket 100 %-nak tekintve azt mondhatjuk el, hogy a fiatalok lányokkal szexuális kapcsolatba kerülő férfiak körében legtöbb a szakmunkás (46,1 %). Arányuk az egyéb eltartott lányok esetében jóval alacsonyabb (26,6 %), ami abból következik, hogy segédmunkás foglalkozású férfiakkal számottevő mértékben csak ez a kategória létesített kapcsolatot (az átlagos 10 %-kal szemben, 37,2 %). Ugyanilyen preferencia az iskolás lányok esetében figyelhető meg, amennyiben - érthető módon - az ő kapcsolataiknak 1/3-a ugyancsak nem dolgozó, tanuló fiukkal létesült, míg a munkaviszonyban álló és egyéb eltartott lányoknál a (még) tanuló partnerek aránya 17-18 %.

A partnerük foglalkozását ismerő lányok megoszlása aszerint, hogy munkaviszonyban állnak-e, valamint a partnerek foglalkozása szerint

A partner	Összesen	A kérdezett fiatalok		
		munkaviszonyban áll	tanul	egyéb eltartott
Nem fizikai, szellemi	4,9	4,3	5,2	5,3
Nem mezőgazdasági szakmunkás	46,1	49,4	47,8	26,6
Nem mezőgazdasági betanított munkás	9,9	13,2	8,1	10,6
Nem mezőgazdasági segédmunkás	10,0	10,3	5,4	37,2
Mezőgazdasági fizikai	3,2	5,3	2,2	2,2
Alkalmi munkás	0,3	0,4	0,3	-
Nem dolgozik	25,6	17,1	31,0	18,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
	N= (952)	(281)	(577)	(92)

Ha csak a partnerük foglalkozását ismerők adataiból indulunk ki, a kapcsolatok mindössze 23 %-ára jellemző, hogy mindketten dolgoznak a fiú is és a lány is. Ezen kapcsolatoknak csak kis részére jellemző, hogy a két fél azonos állománycsoportban tevékenykedik (31 %), ami a férfiak és a nők erősen eltérő strukturájából következik: a nők között több az alacsonyabb szakképzettséget igénylő állománycsoportokhoz tartozók aránya. Elképzelhető, hogy valamivel nagyobb egybeesést lehetne tapasztalni a két fél konkrét munkahelyeinek beazonosításával, erre azonban nem volt módunk.

Azt is próbáltuk elemezni, hogy a szülői háttér, mindenekelőtt a kérdezett édesapjának foglalkozása, állománycsoportja milyen mértékben befolyásolja azt, hogy a kiskorú lányok mely rétegekkel létesített kapcsolatokat.

Mintánk ekkor már erősen lecsökkent, mivel 33 % azok aránya, akik vagy édesapjuk vagy partnerük foglalkozását nem ismerik. További mintacsökkenéssel jár az, hogy a (még) tanuló, nem dolgozó férfi partnereket ugyancsak le kell vonni, jóllehet, annyit megállapíthattunk, hogy a szellemi foglalkozású édesapák lányainak közel fele (48 %-a) e kategóriához tartozó partnerrel került kapcsolatba. (Ez az arány az egész mintában 19 % volt.)

584 esetben tudtuk beazonosítani az édesapa és a partner állománycsoportját (ez az egész mintának 51 %-a), és ennek több mint a felét (58 %-át) tette ki azoknak az aránya, amelyben édesapa és partner azonos foglalkozását állapíthattuk meg. Ez azonban elsősorban abból adódik, hogy az egybeeső állománycsoportok túlnyomó többségét a mind az apánál, mind a partnereknél domináns szerepet játszó szak-, és betanított munkás kategória teszi ki, így az összefüggés valószínűleg nem annyira a tudatos választást, mint inkább a férfi népesség jellegzetes foglalkozási strukturáját takarja.

V. A SZEXUÁLIS ÉLET KEZDETE. A PARTNERREL VALÓ MEGISMERKEDÉS. A MEGISMERKEDÉSTŐL AZ ELSŐ SZEXUÁLIS EGYÜTTLÉTIG. A SZEXUÁLIS ÉLET RENDSZERESSÉGE. A KAPCSOLAT IDŐTARTAMA

A kérdezettek 22,2 %-ának a jelenlegi (terhességgel végződő) kapcsolatát megelőzően mással is volt már szexuális kapcsolata. Arányuk a korévek szerint érthető módon növekszik valamelyest, de még 14 éves kérdezettjeink között is öt olyan esetet találtunk, amikor a "mostanit" megelőzően mással is volt kapcsolat. Az életkorral összefüggésben ez az arány az általános iskolába járóknál lényegesen alacsonyabb (13 %), jöllehet az, hogy egyáltalán létezik - önmagában is elgondolkoztató, a már nem tanuló lányok közt pedig magasabb, 27,2 %.

A többségnél tehát ez, a "mostani" kapcsolat jelentette egyben a szexuális élet kezdetét is. Kérdezettjeink átlagos életkora (közelebről: azoké, akiknek ez volt első szexuális kapcsolatuk) 15,52 év. Mivel azonban maga a szexuális kapcsolat valamivel korábban kezdődött, arra is kíváncsiak voltunk, hogy ez milyen életkorban következett be a vizsgált személyeknél. Értelemszerű, hogy a szexuális élet kezdetének életkora legalacsonyabb az általános iskolába járóknál (14,02 év), de igen alacsony a szakközépiskolai tanulóknál is (14,15 év), "legmagasabb" pedig a gimnáziumi tanulóknál (15,94 év). Az egész mintának közel fele, 44,4 %-a a művi abortusz évében kezdte meg szexuális életét, további 26,2 %-uk pedig az ezt megelőző évben. A kérdés időpontjában 16 vagy 17 éves lányoknak azonban közel 10 %-a már két éve vagy hosszabb ideje él szexuális életet.

Budapest helye e szempontból kiemelkedő. Azok közt, akiknek mással is volt már kapcsolata, a fővárosiak vezetnek, arányuk itt 38 %, ugyancsak 30 % feletti a megyei városokban, a kisebb városokban az arány az országos átlagnak felel meg, végül a községekben lakó lányoknak mindössze csak 16 %-a számolt be arról, hogy mással is volt már kapcsolata.

A szexuális élet kezdetének életkorát kismértékben a családi, szülői háttér rendezettség is befolyásolja. Az elvált, különélő vagy özvegyen maradt szülők fiatalkorú leányai valamivel jobban ki vannak téve annak, hogy korábbi életkorban kezdjenek szexuális életet élni, mint az együttélő szülők gyermekei. Az előző csoportban 24 %, míg az utóbbiban "csak" 15 % azok aránya, akiknél a szexuális élet 12-14 éves életkorban kezdődött el. Más oldalról, az együttélő szülők abortuszon átesett leányainak 19 %-a, az elvált vagy különélő szülők esetében 30 %, özvegy szülők mellett pedig 26 % számolt be arról, hogy a mostanit megelőzően korábban is volt már szexuális kapcsolata.

Önmagában már az is elgondolkoztató milyen magas az aránya azoknak, akiknek szülei nem tudnak arról, hogy gyermekük (már) szexuális életet él. Sajátos módon függ ez össze a kérdezettek életkorával.

Az "idősebb" - 16-17 éves - lányok esetében a szülők jobban tudnak leányuk szexuális életéről; talán amiatt, hogy fiatalabbkorú gyermekeknél a szülők ezt még nehezebben tételezik fel. A kis szám ellenére is elég szomorú, hogy mintánk 5 %-át olyan 14 éves vagy fiatalabb kislányok teszik ki, akik úgy kerültek művi abortuszra, hogy szexuális életükről szüleik nem tudtak. A 16-17 éves lányok szüleinek magasabb informáltsága azzal is összefügg, hogy gyermekük gyakran már 1-2 évvel korábban, 12-14 éves korban megkezdte szexuális életét. Így a szülőknek hosszabb idejük volt arra, hogy

e tény a tudomásukra jusson. Nagyobb az aránya a kiskorúak szexuális életéről "tudó" szülőknek akkor is, ha a kérdezettnek a mostanit megelőzően mással is volt már kapcsolata.

Részben az életkorral, részben pedig mind a szülők, mind a leányok felvilágosultabb magatartásával függhet össze az, hogy leginkább azok a szülők tudnak gyermekük szexuális életéről, akiknek leánya középiskolába jár.

Az elvált és különélő szülők kevésbé tudnak gyermekük szexuális életéről (61 %), jóllehet, éppen ezek a leányok azok, akik korábbi életkorban, nagyobb gyakorisággal és több partnerrel is létesítettek már kapcsolatot.

Az idősebb koru - 45 éves és idősebb - édesanyák esetében a szülők kevésbé tudnak leányuk szexuális életéről, mint amikor az édesanya fiatalabb. Az is elmondható, hogy ha az édesanya középiskolát végzett, vagy diplomás, a szülők jobban informáltak erről (52 %), mint amikor az édesanya csupán általános iskolát végzett (40 %). Ezzel egybevág, hogy ha az anya szellemi foglalkozású, a szülők jobban, ha segédmunkás, vagy háztartásbeli, kevésbé tudnak leányuk szexuális életéről. Ez a szülői hozzáállás azonban az apák iskolai végzettségével és foglalkozásával egyáltalán nem függ össze. Ez arra utal, hogy a fiatalok partnerkapcsolatainak, szexuális érdeklődésének nyomkövetésében az édesanya szerepe a meghatározó.

Település szerint is mutatkozik különbség: a fővárosi szülők számottevően többen tudnak arról, hogy leányuk már szexuális életet él (51,9 %), mint a községi szülők (39,6 %).

Igen jellegzetes, hogy a hosszabb ideje tartó együttjárások esetében a szülők kevésbé tudnak arról, hogy leányuk és "udvarlója" között szexuális kapcsolat is kialakult. Az egész mintában a szülők 42,5 %-a tudott csak leánya szexuális életéről, de a 13 vagy több hónapja együttjárók esetében ez kevesebb 37,7 %. Mintha arról lenne szó, hogy a szülők egy része - ha tudja azt, hogy leányuk már hosszabb ideje jár valakivel - megnyugodna, nem tételezve fel, hogy ez rövidesen szexuális kapcsolattá válik. Ugyanakkor a gyors ismerkedés és ezt rövidesen követő szexuális kapcsolat - talán a fiatalok lány feltűnőbb magatartás változása következtében is - jobban feltűnhet a család életében.

Összefüggés mutatkozik e tekintetben a partner életkorával és foglalkozásával is. A szülők kevésbé tudnak gyermekük szexuális életéről, ha a partner idősebb, illetve ha dolgozik. Arról lehet szó, hogy ha leányuknak hasonló, tinédzser korú fiú, vagy iskolás fiú "udvarol" akkor kevésbé tételezik fel a szexuális kapcsolatot, vagy pedig arról, hogy ha látják, hogy leányuknak "idősebb", már dolgozó férfi udvarol, realitásérzékük azt diktálja, hogy ez feltehetően szexuális kapcsolatot is jelenteni fog, s így jobban odafigyelnek.

A partnerrel való megismerkedés színhelye szempontjából vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy a szülők akkor tudnak leginkább leányuk szexuális életéről, ha az partnerével családi kapcsolatok révén, vagy a munkahelyen ismerkedett meg, legkevésbé pedig akkor - s ez egybecseng az előbb elmondottakkal - ha a megismerkedés az iskolában történt.

A partnerrel a kérdezettek legtöbbször szórakozóhelyen, társaságban ismerkedett meg (50 %), 10-10 % az iskolában, illetve utcán, járművön megismerkedők aránya, 8 % körüli azoké, akik családi, vagy pedig szomszédsági kapcsolatok révén találkoztak, 6 % munkahelyen ismerkedett meg, 4 % pedig kisgyermekkorától ismeri a partnerét. A továbbiak egyéb helyeken ismerkedtek, vagy pedig nem emlékeztek a megismerkedés színhelyére.

A kérdezettek életkora ezeket az arányokat nem befolyásolja lényegesen, talán az említett meg, hogy a 14 éves és fiatalabb korú lányok az átlagosnál valamivel sűrűbben ismerkedtek meg partnerükkel családi kapcsolatok révén.

Amint az várható, a megismerkedés gyakoribb színtere az iskola akkor, ha a partner nagyon fiatal, hiszen ezek többsége maga is tanuló. Ezzel egybevág az, hogy ha a partner maga is iskolába jár még, az iskola, mint a megismerkedés színtere kiemelkedővé válik (32,6%), és lényegesen lecsökken a szórakozóhelyen iskolába járó fiukkal ismerkedők aránya (39,2%). A fiatal, tinédzser korú partnerek 20%-ával iskolában kötöttek ismerettséget a lányok, míg a 25 éves és idősebb partnerek esetében a munkahely és a családi kapcsolatok nyújtottak az átlagosnál gyakoribb lehetőséget az ismerkedésre. Érdekes azonban megjegyezni, hogy az utcán-járművön ismerkedők közt vannak legtöbbször olyanok, akik nem tudják, hogy partnerük hány éves (az átlagos 14%-hoz képest 25%). Ugyanez a helyzet a partner foglalkozásának ismeretével kapcsolatban is, a foglalkozást nem ismerőknél megugrik az aránya mind az utcán-járművön való ismerkedésnek, mind pedig annak, hogy a fiatal korú lány már nem emlékszik arra, hol ismerkedett meg a fiúval.

A szórakozóhely, társaság minden iskolai végzettségi kategóriában vezet, azzal a nem túlságosan erős különbséggel, hogy a már nem tanuló lányok esetében a munkahely, az iskolába járó lányoknál maga az iskola az átlagosnál valamivel gyakoribb ismerkedési hely. Legbizonytalanabb, véletleneknek leginkább kitéve az, hogy az általános iskolás kislányok hol ismerkednek meg a "fiúval". Őnáluk az átlagos 50%-ról 32%-ra csökken le a szórakozóhely, társaság szerepe (nyilván kevesebbet járnak ilyen helyekre, pl. diszkó), igen kicsi az iskoláé (hiszen az általános iskolás fiúk "kicsik" hozzájuk), megnő viszont az utca, a járművön utazás, vagy a lakóhelyi közelség, e kettő együtt közel 30%-uknál kínálta a partnerrel való megismerkedést.

A szórakozóhely, társaság még hangsúlyosabbá válik a munkaviszonyban álló lányok esetében, akiknél értelemszerűen a munkahely is nagyobb szerephez jut, 13%-uk ismerkedett meg itt partnerével.

Az egyéb eltartott kategóriában azonban ez a helyzet meglehetősen eltér mind a tanulóktól, mind pedig a munkaviszonyban állóktól "szokásaitól", lehetőségeitől. Csupán 41,6%-uk ismerkedett meg partnerével szórakozóhelyen, társaságban, a családi kapcsolatok révén, az egyéb eltartottak közt ugyanez az arány 20%.

Érdekes, hogy Budapesten a szórakozóhely, társaság, mint a megismerkedés színhelye - sulyában az átlag alatt marad, ugyanakkor egyes vidékeken nagyobb szerepet kapnak a családi kapcsolatok révén történő ismerkedések (pl. Szabolcs-Szatmárban az így ismerkedők aránya az átlagoshoz képest megduplázódik).

A megismerkedést igen gyorsan követi az ún. "együttjárás", 68%-nál a kettő között 1 hónapnál rövidebb idő telik el, további 11%-nál pedig mindössze 1-2 hónap. Csupán 17% azok aránya, akiknél a megismerkedés és együttjárás között 3 hónapnál hosszabb idő telt el, s a fiatal korú lányok 3%-át teszik ki azok, akik soha nem is jártak együtt partnerükkel, illetve nem tudják, kitől terhesek.

A fő tendenciákat nem befolyásolta különösebben sem a kérdezettek életkora, sem iskolai végzettsége, sem pedig az, hogy dolgoznak-e vagy sem. Csupán az egyéb eltartottak csoportjára vonatkozóan tehetjük azt a megjegyzést, hogy közöttük többen vannak az átlagosnál olyanok, akik soha nem jártak együtt partnerükkel, vagy pedig nem emlékeznek arra, hogy együttjárásuk kezdetét mekkora "ismerkedési idő" előzte meg.

A partnerek életkorát tekintve azt a - gyengén érvényesülő, nem szignifikáns összefüggést figyelhetjük meg, hogy a fiatalabb, tinédzser koru partnerekkel időben kicsit jobban széthúzódik a megismerkedés és az együttjárás közötti idő (az un. diákszerelem kezdete), míg az idősebb partnerek "rámenősebbek", határozottabban lépnek fel, ha kapcsolatba kerülnek fiatal kislányokkal, s igyekeznek lerövidíteni az együttjárás megkezdéséig eltelt időt.

Már sokkal inkább széthúzódik az idő az együttjárás kezdete és az első szexuális együttlét között. Csak 12 %-nál került sor erre az együttjárás kezdetét követő 1-3 héten belül, 24 %-nál 1-2 hónappal, 36 %-nál pedig 3-6 hónappal később.

Az azonban megfigyelhető, hogy akiknek korábban - mással is - volt már szexuális kapcsolatuk, azok gyorsabban sodródnak bele újabb kalandba. Míg az egész minta 22 %-ának volt már mással is kapcsolata régebben, addig azok körében, akik az együttjárás kezdete után 1-2 héten belül szexuális kapcsolatot létesítettek, már közel 45 %-ra növekszik azok aránya, akiknek mással is volt már kapcsolata.

Összességében az egész mintának 36 %-ára jellemző az, hogy a megismerkedéstől az első szexuális együttlétig 2 hónapnál rövidebb idő telt el.

A kérdezettek iskolai végzettsége mindezzel nem mutat összefüggést. Munkaviszonyuk szempontjából vizsgálva a kérdezetteket az állapítható meg, hogy az egyéb eltartott kategória ebből a szempontból is - ha lehet - még bizonytalanabb kapcsolatokkal jellemezhető. Az iskolába járók 8 %-ával és a munkaviszonyban állók 15 %-ával szemben itt csaknem 26 % az aránya azoknak, akiknél az együttjárás kezdete és az első szexuális együttlét között legfeljebb 3 hét telt el, s további 5 % azoké, akik egyáltalán nem jártak együtt partnerükkel az első szexuális együttlét előtt. (A másik két kategóriában az utóbbiak aránya 1 %).

A családi, szülői háttér szerint vizsgálva az adatokat azt a megállapítást tehetjük, hogy a különélő, elvált vagy özvegy szülők leányainál rövidebb volt az együttjárás és a szexuális élet kezdete közötti idő, mint az együttélő szülők mellett.

Ami a partnereket illeti, a 25 éves és idősebb koru partnerekre - fiatalabb koru férfitársaikhoz képest - inkább jellemző, hogy minél előbb szexuális kapcsolatot létesítenek. Igen figyelemre-méltó, hogy a partner életkorát nem ismerők 52 %-a 1-2 hónappal az együttjárást követően szexuális viszonyt létesített, illetve - más oldalról - azoknak a lányoknak, akik feltűnően rövid időn (az együttjárást követő 1-3 héten belül) kezdtek szexuális kapcsolatba, több, mint 1/3-a (35,3 %-a) nem tudja, partnere hány éves, 50 % pedig nem tudja, hogy partnere dolgozik-e, vagy sem, illetve mi a foglalkozása.

Azt is megvizsgáltuk, hogy a megismerkedéstől az együttjárásig, az együttjárástól az első szexuális együttlétig terjedő idő hossza változik-e attól függően, hogy a fiatalok partnerükkel hol ismerkedtek meg. Ekkor azt figyelhettük meg, hogy a szórakozóhelyi ismeretséget lényegesen gyorsabban követi az együttjárás kezdete, mint az iskolai ismeretségeket. Azoknak a lányoknak, akik partnerükkel 7 hónapi ismeretség után kezdtek csak együttjárni, közel 1/3-a iskolában ismerkedett meg partnerével, míg ez utóbbiak átlagos aránya mintánkban csupán 10 % volt. Ilyen kapcsolat azonban a megismerkedés színhelye és az együttjárás kezdetétől az első szexuális együttlétig terjedő idő hossza között már nem állapítható meg.

A fiatalok túlnyomó többsége arról számolt be, hogy partnerükkel "több alkalommal" is sor került a szexuális együttlétre (74,6%), illetve hogy szexuális életük "rendszeres" volt (11,8%). Csupán 10%-uk mondta azt, hogy egyetlen alkalom után esett teherbe. Életkoruk tekintetében ebben nincsen különbség.

A szülői, családi háttér kismértékben befolyásolja ezt. Az együttélő szülők gyermekei között valamivel többen vannak olyanok, akiknél a terhesség bekövetkezése egyetlen szexuális együttlétből származik, az elvált, különélő valamint özvegy szülők mellett pedig azok aránya haladja meg az átlagot, akik - bevallásuk szerint - több alkalommal is, illetve rendszeresen szexuális életet élnek.

A "csak egy alkalommal" kategórián belül a 8 osztályt, vagy annál kevesebbet végzett lányok vezetnek 48,3%-kal, míg a másik két gyakorisági kategóriában arányuk lecsökken. A "több alkalommal" inkább a középiskolai és szakmunkástanulóakra, a "rendszeresen" pedig a már nem tanulóakra a legjellemzőbb.

Ugyanigy azt is megállapíthattuk, hogy akik első szexuális együttlétük előtt egyáltalán nem "jártak együtt" partnerükkel, csaknem valamennyien az első és egyetlen alkalommal lettek terhesek.

Az arányok a kérdezett és a partner társadalmi-demográfiai változóival nem mutatnak különösebben figyelemreméltó összefüggést, annyit azonban érdemes megjegyezni, hogy a "csak egy alkalommal" szexuális kapcsolatot létesítő lányoknál megnövekszik a partner adatait nem ismerők száma.

A lányok több, mint 1/4-ének (26,1%-ának) partnerkapcsolata a művi abortusz időpontjára már megszűnt. Ebben ugyancsak vezetnek a partnerük adatait nem ismerők, 63%-uknál már megszakadt a kapcsolat, ezeknek is jórésze a terhesség bekövetkezése utáni 8 hét alatt szűnt meg.

A 16-17 évesek között magasabb a művi abortusz idején még fennálló kapcsolatokkal jellemezhetőek aránya, az igen fiatal korú lányoknál pedig jellegzetes, hogy a többségben levő, megszűnt kapcsolataik is lényegesen rövidebb időn belül szakadtak meg, mint az idősebbéknél.

Száz százaléknak tekintve mindazokat, akiknek partnerkapcsolata az abortusz idejére megszakadt (ez 298 eset), megpróbáltuk megvizsgálni, hogy mennyiben függ össze ez az együttjárás időtartamával. A megszakadt kapcsolatok 1/4-e 1 hónapnál rövidebb ideig tartott, 13,1%-a pedig 1 éven túl szakadt csak meg. Így közel 50%-a a kapcsolatoknak 3 hónap és 1 év között fejeződött be. Amikor az együttjárás kezdete és az első szexuális együttlét között igen rövid idő (1-3 hét) telik el, akkor azonban a kapcsolatoknak már nagyobb aránya (43%-a) szakadt meg a művi abortusz időpontjáig, sőt ezek túlnyomó része igen gyorsan, 1 hónapon belül.

A megszűnt kapcsolatokról még az is elmondható, hogy a kapcsolat időtartama lerövidül a szórakozóhelyen ismerkedőknél. Akiknél például csupán 1-2 hétig, vagy 1-2 hónapig tartott a partnerkapcsolat, azoknál az átlagos 50%-hoz képest 60-70% körülire növekszik meg a szórakozóhelyen ismerkedők aránya.

Visszatérve az egész mintára, a művi abortuszon átesett fiatalok 1,5%-a nem tudja ki től terhes, további 3,3% akik egyetlen szexuális együttlét alkalmából lettek terhesek, de soha, semmiféle kapcsolatot nem alakítottak ki azzal a férfivel, akitől teherbe estek, 23%-uk partnerkapcsolata pedig maximum 1-2 hónapig tartott. A lányoknak tehát több, mint egynegyede olyan, akiknek művi abortuszát igen kétséges szexuális illetve partnerkapcsolat előzte meg. Ezek aránya a nem együttélő vagyis elvált, különélő illetve özvegy szülők mellett élő lányoknál még magasabb.

A "megszűnésre ítélt" kapcsolatok 25 éves vagy idősebb partner mellett a terhességet követő, relative rövid idő alatt (11 héten belül) lezárulnak, míg a fiatalabb korosztályhoz tartozó partnereknél a kapcsolat befejezése későbbre is tolódhat: 12-20 héttel, vagy azt is meghaladó idővel a terhesség bekövetkezése után.

Igy talán nem áll messze a valóságtól az a feltételezés, hogy a fiatalok lányok esetében az idősebb (25 éves vagy idősebb) férfiakkal létesített szexuális kapcsolat érzelmileg is nagyobb megpróbáltatásokkal járhat: a megismerkedést igen gyorsan követi a szexuális kapcsolat létesítése, és a teherbeesést követően nagyobb az esélye a kapcsolat gyors befejezésének is.

A partner életkorával is összefügg, hogy a dolgozó partnerek között valamivel kevesebben vannak olyanok, akikkel a kiskorúak szexuális kapcsolata nem szakadt meg (79 %) mint a tanulók között (89 %). A megszünt kapcsolatokra vonatkozóan azonban elmondható, hogy a dolgozó partnerek mellett a kapcsolat megszűnése valamivel gyorsabban követi a teherbeesést, mint akkor, ha a partner tanuló; az előbbieket közt többen vannak olyanok, akiknél a terhesség bekövetkezését követő 4-11 héten belül a kapcsolat befejeződik. (Dolgozóknál 84 %, tanulóknál 70 % a megszakadt kapcsolatokon belül a 4-11 hét alatt befejezett kapcsolatok aránya.)

A nyolc általánost, vagy annál kevesebbet végzett lányok esetében gyakoribb, hogy a művi abortusz időpontjára a kapcsolat már megszakadt, az átlagos 25 %-kal szemben 36,1 %. Leginkább a gimnazista lányok gondolták "jelenleg is tartó"-nak partnerkapcsolatukat, s megszakadt kapcsolataik is hosszabb ideig álltak fenn, mint az egyéb iskolai végzettségi kategóriáknál.

A még fennálló és már megszakadt partnerkapcsolatok tekintetében nincsen lényeges különbség a munkaviszonyban álló, valamint az iskolába járó lányok között. Az egyéb eltartottak csoportján belül azonban azok kerültek többségbe (52 %), akiknek partnerkapcsolataik a művi abortusz időpontjában már nem álltak fenn.

Házassági tervekről beszélni ebben az életkorban - akár a 17 évesekről szólva is - elég megbízhatatlannak tűnik, erre vonatkozó kérdésünk inkább csak a fennálló kapcsolatok valamiféle minőségét, ellenőrzését célozhatta. A megszünt kapcsolatok esetében természetesen e kérdés fel sem merül, de további 17 % volt azok aránya, akik még nem beszéltek erről a partnerükkel. A téma maga tehát az egész minta mintegy 56 %-ánál került egyáltalán szóba a fiatal pároknál, de ha egyáltalán szóba került, akkor annak nagy többségét a házasságkötésre vonatkozó, pozitív tervek, megbeszélések tették ki. A témáról "beszélgetők" 80 %-ára jellemző ez. Az életkorral ez annyiban függött össze, hogy a "legidősebbek" (a 17 évesek) körében gyakrabban válik a házasság beszélgetések témájává, ezen belül azonban a pozitív tervvel rendelkezők aránya már nem függ az életkortól. Ezzel egybevág az is, hogy a fennálló kapcsolatok aránya a fiatal lányok korévének növekedésével együtt növekszik.

Az a tény, hogy házassági tervek a középiskolai vagy szakmunkásképző végzettségűeknél gyakrabban kerültek szóba, s ritkábban az alacsonyabban iskolázottaknál, valószínűleg inkább a lányok életkorával függ össze, semmint az iskolázottság szintjével.

Nincsen lényeges különbség e tekintetben a munkaviszonyban álló, illetve iskolába járó lányok között sem. Az egyéb eltartott lányoknak azonban mindössze 24 %-a számít csak arra, hogy partnerével valamikor házasságot köt, többségüknek ez a téma nem került szóba még, vagy pedig már megszakadt a partnerkapcsolat.

Mindent egybevetve a kérdezettek 45,5 %-ának vannak házassági tervei a jelenlegi partnerrel. Ez az arány lényegesen magasabb (70,4 %) akkor, ha a fiú dolgozik, és alacsonyabb (44,2 %) ha a fiú tanul. A házassági tervvel rendelkezők aránya nagyon lényegesen, 16 %-ra lecsökken azoknak a fiataloknak az esetében, akik nem tudják, dolgozik-e a partnerük vagy sem, illetve ha dolgozik, mi a foglalkozása. Jóllehet, ez igen kicsi aránya, mégis rendkívül elgondolkasztató, hogy egyáltalán vannak a fiatalok között olyanok, akik partnerükkel konkrét házassági tervekről beszélgetnek, s nem ismerik "jövendő házastársuk" legalapvetőbb adatait sem.

VI. A FIATALKORÚ LÁNYOK INFORMÁLTSÁGA A SZEXUÁLIS ÉLETRŐL ÉS A VÉDEKEZÉSRŐL

Az első szexuális együttlétet követően a nem kívánt esemény, a terhesség viszonylag rövid időn belül bekövetkezik. A fiatal lányok csaknem fele a nemi élet kezdete után 2 hónapon belül terhes lesz, ezen belül 29 %-uk még egy hónapnál is rövidebb időszak alatt. A szexuális élet kezdete és a teherbeesés közötti időszak nő a megkérdezett korával, ami mögött az érettebb korral együttjáró átgondoltabb magatartás, magasabb iskolai végzettség, jobb fogamzásgátlási ismeretek és fogamzásgátlási gyakorlat húzódik meg.

A terhességek relative gyors bekövetkezését nagymértékben befolyásolja, hogy a fiatalok - szexuális életének megkezdése idején - milyen ismeretekkel rendelkezik, illetve mennyire őszintén és bizalommal fordulhat környezetéhez tanácsokért a szexuális életre, valamint a védekezésre vonatkozóan.

A kérdezettek igen magas aránya - 64,5 %-a - nem kért tanácsot szexuális életére és a védekezésre vonatkozóan, 34,8 %-uk tanácsért fordult valakihez, 0,7 % pedig nem kívánt erre válaszolni.

Életkoruk szerint vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy a 14 évesek és fiatalabbak körében az átlagost közel 10 százalékponttal meghaladja azok aránya, akik nem kértek senkitől tanácsot, amikor szexuális kapcsolatba kezdtek (73,4 %-uk nem kért tanácsot). Elsősorban ez tükröződhet abban is, hogy a magasabb iskolába járók inkább fordulnak valakihez tanácsért szexuális életük kezdetén. (Minden összefügg természetesen azzal, hogy a 16-17 évesek, illetve középiskolások esetében a szülők nagyobb arányban tudnak gyermekük szexuális életéről.)

A tanácskérésre való indítást a kérdezettek munkaviszonya annyiban befolyásolja, hogy ennek szükségességét az egyéb eltartott státusú lányok érzik a legkevésbé. A tanácsot kérők átlagos 35 %-ával és a tanácsot nem kérők átlagos 65 %-ával szemben ónáluk ugyanezek az arányok: 19 % - 81 %.

A fővárosi lányok között többen vannak olyanok, akik szexuális életük kezdetén tanácsért fordulnak valakihez, mint a községekben élők között; ez utóbbiakon belül a tanácsot nem kérők aránya 10 százalékponttal magasabb, mint a fővárosban.

Az együttjárást követően minél később kerül sor az első szexuális együttlétre, annál valószínűbb, hogy a fiatalok tanácsot kér valakitől, "felkészül" erre az alkalomra. Azok körében, akiknél erre egy éves, vagy még hosszabb együttjárás után kerül csak sor, több, mint másfélszeresre növekszik a tanácskérők aránya a túl rövid, 1-3 hetes együttjárás után szexuális kapcsolatot teremtőkhöz képest. Azoknak, akik nem tudnak beszámolni ezekről a dátumokról (együttjárásuk, illetve első szexuális együttlétük időpontjáról) - már csak 10,5 %-a fordult valakihez tanácsért - ezt feltehetően az adott szexuális kapcsolat véletlenszerű létrejötte, a felelőtlenebb hozzáállás okozza.

Ha a tanácsot kérők 34,8 %-os arányát most 100 százaléknak tekintjük (ez összességében 395 fő), akkor ezeknek több, mint fele két fő forráshoz fordult: 29,4 % az édesanyjához, 26,6 % pedig barátnőjéhez. Orvostól, védőnőtől 17 %-uk, testvérétől 9,9 % kért tanácsot. Partnerükhöz csupán 4,3 %, egyéb rokonhoz 6,6 % fordult tanácsért, a továbbiak pedig könyvekből, tömegkommunikációs eszközökből, tanáraiktól, illetve egyéb forrásokból próbált tájékozódni.

Az anya szerepe ebben a kérdésben valóban a legmegfelelőbb lehet, ha valóban tud és akar tanáccsal szolgálni leányának. Hogy ez szerepet játszik a fiataloknál, arra az mutat, hogy a magasabb iskolázott (középszintű végzettségű vagy diplomás) édesanyákhoz az átlagosnál sűrűbben fordulnak tanácsért leányaik. (Ugyanez a jellemző akkor is, ha az édesanya szellemi foglalkozású, míg a háztartásbeli édesanyákhoz az átlagosnál ritkábban fordulnak.) Az azonban feltűnő, hogy a "kompetens források" (egészségügyi szervek, személyek, iskola, pedagógusok, tömegkommunikáció) milyen kevéssé töltik be a tanácsadó szerepét.

Érdekes az a megfigyelésünk, hogy még ha a rendezett családi, szülői háttérrel rendelkező lányok szexuális életéről inkább tudnak is a szülők, szexuális tanácsért ilyenkor kevésbé fordulnak szüleikhez a fiatalok, mint akkor, amikor egyedülálló szülőről van szó. Mintha a "rendezett" szülői, családi viszonyok - talán az apai tekintély, szigor - többeket visszatartana attól, hogy problémáikat elmondják szüleiknek. Az is igaz, hogy az együttélő szülők valamivel hajlamosabbak arra, hogy ilyen esetekben gyermeküknek általános tanácsokat nyújtsanak, konkrét tanácsra talán jobban számíthatnak azok, akik csak az egyik szülővel élnek.

Arra gondolhatunk, e jelenség mögött az húzódik meg, hogy az elvált, különélő szülők esetében a szülői magatartások jobban polarizálódnak: nagy az esélye annak, hogy a gyermek zűlélt érzelmkörnyezetbe kerül és magára marad, de annak is, hogy az anyával való együttélés (s mint láthattuk korábban, ez többnyire "kettesben való együttélést" jelent) érzelmileg szorosabbá, bizalmasabbá teheti kettőjük viszonyát. Együttélő szülők esetében ez a polarizálódás talán kevésbé éleződik ki, nagyobb a tere a hagyományos családi normák (a szülő, az apa tekintélye stb.) érvényesülésének.

Hogy a két fő "tanácsadó" (az édesanya és a barátnő) közül melyiket választják, nagymértékben függ attól, hogy a szülők tudnak-e leányuk szexuális életéről. Akik az édesanyjuktól kértek tanácsot, azok 76 %-ának szexuális kapcsolatáról előzetesen már tudtak a szülők. A barátnőtől tanácsot váróknál teljesen megfordul ez, ezeknek 75 %-a olyan, akiknek szülei a szexuális kapcsolatról nem tudnak.

A kérdezettek munkaviszonya szempontjából az állapítható meg, hogy az "édesanya - barátnő" mint fő információs források karakterisztikusan kiemelkedő szerepe egyáltalán nem tapasztalható az egyéb eltartott lányok esetében, önállóknak ugyanis a túlnyomó többség egyáltalán, senkihez nem fordul tanácsért.

Érdekes talán még azt megjegyezni, hogy Budapesten sokkal többen fordulnak az édesanyához, mint más városokban, vagy a községekben. Ez - úgy véljük - azzal függhet össze, hogy a fővárosban több a szellemi foglalkozású, illetve magasabb iskolai végzettséggel rendelkező édesanya, akik mellett - mint láttuk - az is gyakoribb, hogy a szülők tudnak gyermekük szexuális kapcsolatáról. Ha már településről ejtünk szót, megjegyezhetjük azt is, hogy az orvoshoz, védőnőhöz fordulók aránya is a fővárosban a legnagyobb, ami mögött a szakrendeléssel való jobb ellátottság húzódhat meg. Emellett természetesen az is igaz, hogy orvoshoz, védőnőhöz a középszintű tanulók sűrűbben fordulnak, mint más iskolázottsági csoportok, s az ő arányuk ugyancsak a fővárosban a legmagasabb.

Megállapítható, hogy azok a fiatal lányok, akik tanácsért fordultak környezetükhöz - kaptak is valamiféle utmutatást, támogatást. Mindössze 4 % azok aránya, akik azt állítják, hogy a kért segítséget nem kapták meg. Nem mindegy természetesen, hogy a kapott tanács mennyire volt konkrét és mennyire általános, semmitmondó, vagy esetleg elhárító. Ebben a vonatkozásban elég kedvező kép rajzolódik ki. A tanácsot kért serdülő lányok 63 %-a kapott olyan tanácsot, amely konkrét fogamzás-

gátló eszköz használatát javasolta és magának az eszköznek a nevét is tartalmazta. Általánosabb védekezési tanácsot, mint pl. "védekezzen", "vigyázzanak", "nehogy terhes legyen", "forduljon orvoshoz" a tanácsot kérő lányok 31 %-a kapta válaszul. Igen kevés esetben a megkérdezettek mindössze 3 %-ánál hangzott el olyan általános érvényű utmutatás, hogy még túl fiatal ahhoz, hogy szexuális életet éljen. Ez utóbbi válaszarány értékelése, minősítése két oldalról közelíthető meg. Mondhatjuk, hogy a serdülő környezet reálisan látva és ismerve a kapcsolatot nem bizik abban, hogy egy ilyen "lebeszélés" hatékony és eredményes lehet és ezért célravezetőbbnek tartja, hogy ha már a serdülő elhatározta magát a szexuális életre, legalább abban kell segítséget nyújtani, hogy a nem kívánt terhességet elkerülhesse. Ugy gondoljuk, idősebb, 16-17 éves serdülő lányoknál sok esetben valóban csak ez a lehetséges és követhető hozzáállás. Korántsem igaz azonban az az igen fiatal, 14 éven aluli lányok, inkább gyermekek esetében. E korcsoportnál lényegesen negatívabban kell minősíteni azt a tényt, hogy a környezet csak elvétve, egy-két esetben kísérli meg lebeszélni a fiatalt a túl korai szexuális életéről. A 14 éves és fiatalabb lányok esetében elvárható, sőt indokolt lenne, hogy ez a tanács legyen a leggyakoribb, hogy a környezet ne egyszerűen tudomásul vegye a túl fiatalon megkezdett nemi életet, hanem megpróbálja tenni is ellene a fiatal lány érdekében valamit.

A serdülő lányok elsősorban édesanyjuktól kérnek és kapnak tanácsot. A terhességmegszakításon átesett lányok édesanyja nagyjából (66 %) a 35-44 éves korosztályból kerül ki, vagyis se nem túl fiatalok, se nem túl idősök ahhoz, hogy a kamaszkorban levő gyermekük problémáival bizalommal hozzájuk fordulhassanak, s a partnerkapcsolatban felmerülő kérdésekre segítséget, utmutatást kapjanak. Ilyen összefüggésben az, hogy a tanácsot kért lányok kevesebb mint harmada fordult csak a kérdésben édesanyjához, vagy más megfogalmazásban az összes megkérdezett 90 %-a nem akart, vagy nem mert édesanyjához szexuális problémákkal fordulni mindenképpen igen negatív képet fest a szülő-gyermek közötti viszonyról, a vizsgált családok légköréről és a szülői, elsősorban anyai magatartásról általában. Kétségtelenül igaz ugyanis, hogy a fiatal lány részéről felelőtlen szexuális és fogamzásgátlási ismeretek nélkül tanácsot senkitől sem kérve szexuális kapcsolatot létesíteni, de talán még fokozottabb mértékben hibáztatható az a felnőtt, az az anya, aki nem tud olyan légkört teremteni, amelyben ezek a kérdések természetesen, őszintén vetődhetnek fel.

A válaszokból ugyanakkor jól tükröződik, hogy a fiatal lányok a jelenleginél több, hatékonyabb segítséget igényelnének. A megkérdezettek csaknem 60 %-a érzi úgy, hogy nem kapott elegendő tanácsot környezetétől szexuális élete megkezdésekor. A segítséget a serdülő lányok, korra és iskolai végzettségre való tekintet nélkül elsősorban az édesanyjuktól várják, Amíg a megkérdezett lányoknak mindössze 10 %-a fordult ténylegesen az édesanyjához tanácsért, arra a kérdésre, hogy kitől kellene tanácsot kapnia 56 %-a nyilatkozott úgy, hogy az anyja segítségére lenne elsősorban szükség.

(%-ban)

	Kitől kért ténylegesen tanácsot	Kitől kellene tanácsot kapnia
anya	10,22	56,08
barátnő	9,25	1,49
orvos, védőnő	5,90	9,84
testvér	3,44	1,12
partner	1,50	0,82
egyéb rokon	2,29	0,60
tanács, iskola	0,62	10,29
könyv, tömegkommunikáció	1,15	1,57
egyéb	0,44	-
nem kért tanácsot	65,20	-
nem tudja	-	18,20
Összesen	100,00	100,00

A barátnóktól, mint láttuk csaknem annyian kértek tanácsot, mint az édesanyától. A második oszlop adataiból azonban kiderül, hogy ezt az információs forrást korántsem tekintik megfelelőnek, mivel mindössze 1,5 % véli úgy, hogy szexuális kérdésekben elsősorban a barátnő tanácsát kell kikérni. Ugyanakkor a ténylegesnél lényegesen többen igényelnék az iskola és az egészségügyi szervezet, az orvosok segítségét. Mindez azt bizonyítja, hogy a fiatalok szexuális felvilágosításában alapvető szemléletváltozásnak kellene bekövetkeznie nemcsak a családban, de az iskolában és az egészségügy területén is. A probléma fontosságára való tekintettel részletesebben is érdemes és szükséges szólni az iskolai felvilágosítás szerepéről, hatékonyságáról.

A Minisztertanács 1973-as népesedéspolitikai határozata kiemelten foglalkozott az ifjúság családi életre való felkészítésének kérdésével. A határozat szerint miután az ifjúság körében sem mennyiségben, sem minőségben nem elég elterjedtek azok a biológiai, egészségügyi, morális ismeretek, amelyek elengedhetetlenek a kiegyensúlyozott családi élet megteremtéséhez és a korszerű családtervezés széleskörű megvalósításához, kötelezően elrendelte a családtervezéssel kapcsolatos ismeretek oktatását az állami oktatás egész rendszerében, az általános iskolától a felsőoktatási intézményekig.

A határozat és a felvétel időpontja között eltelt viszonylag hosszú idő és a mintába került lányok fiatal életkora alapján, várható és feltételezhető, hogy a megkérdezett serdülők már részesültek a családi élettel, szexuális ismeretekkel kapcsolatos oktatásban. A kérdés tehát az, hogy emlékeznek-e egyáltalán ezekre a biológiai, egészségügyi ismeretekre, illetve, hogy ezeknek az ismereteknek a megléte, illetve hiánya milyen módon befolyásolta a serdülő magatartását és a fiatalok párcapcsolatok létesítését.

A családi életre oktatás kötelező jellegének ellentmondani látszik, hogy a megkérdezett serdülők mintegy 63 %-a állította csupán, hogy kapott az iskolában fogamzásgátlási felvilágosítást és mindössze 48 %-a hallott a terhesség alatti életmódról. Ugy véljük azonban, hogy ezekből a kedvezőtlenül alacsony arányokból nem lehet általános érvényű következtetéseket levonni a családi életre nevelés kudarcára, eredménytelenségére vonatkozóan. Az, hogy a terhességmegszakításon átesett serdülő lányok állítása szerint 30 %-a nem hallott a teherbeesés elleni védekezés lehetőségéről és eszközeiről, nem jelenti azt, hogy ez a viszonylag magas ismerethiány a korosztály egészére is igaz.

Az informáltság mértéke függ a serdülő korától, iskolai végzettségétől. Minél idősebb a serdülő lány és minél magasabb az iskolai végzettsége, értelemszerűen annál tájékozottabb a fogamzás-

gátlással és a terhesség alatti életmóddal kapcsolatos kérdésekben. Az átlagtól való eltérés azonban jelentősebb lefelé, mint felfelé, azaz a leginkább tájékozottnak mutakozó 17 éves lányok esetében is csak 67,4 % azok aránya, akik saját bevallásuk szerint hallottak az iskolában a védekezéssel összefüggő kérdésekről, és 53,7 % azon 17 évesek aránya, akik a terhesség alatti helyes életmódról is felvilágosítást kaptak.

Az iskolai végzettség és szexuális étellel kapcsolatos ismeretszint között is pozitív korreláció mutatkozik. Legkevésbé tájékozottak a nyolc általános alatti iskolai végzettséggel rendelkezők, de a nyolc általánost végzettek között is az átlagnál kevesebb a fogamzásgátlási ismeretekkel (53,7 %), illetve a terhesség alatti életmód kérdéseiben tájékozottak (42,7 %) aránya. A legmagasabb ismeretszinttel az említett kérdésekben a gimnáziumi és szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők (74 %) bírnak, s ez alatt találjuk, de az átlag felett a szakmunkásképzőt végzetteket. Hasonló jellegű összefüggés mutatható ki a megkérdezettek többségét kitevő, jelenleg tanuló fiatalok lányoknál is a látogatott oktatási intézmény típusa, az éppen végzett osztályok száma és a szexuális étellel kapcsolatos ismeretszint között. Meg kell azonban jegyezni, hogy érdekes módon a szakközépiskolába járók tájékozottabbnak mutatkoznak a gimnáziumi tanulóknál. Ennek a különbségnek az oka feltehetően abban keresendő, hogy a mintánkban szereplő szakközépiskolai tanulók elsősorban az egészségügyi szakközépiskolák hallgatói közül kerültek ki.

Kutatásunk céljánál és sajátos mintaösszetételénél fogva nem alkalmas arra, hogy lemérje a családi életre nevelés, az iskolai szexuális felvilágosítás szerepét, hatását vagy hatástalanságát a serdülőkori kapcsolatok kialakulásában, hiszen az általunk vizsgált példa egyértelműen negatív, ezeknél a tinédzsereknél az iskolai oktatás, felvilágosítás nem érte el célját, nem segített hozzá a felelősségteljesebb párkapcsolatok kialakításához, a nem kívánt terhesség elkerüléséhez. A kérdés, ami mintánk esetében feltehető és megválaszolható, hogy a bekövetkezett terhesség ellenére, kimutathatók a fogamzásgátlási oktatásban részesült lányoknál egy védekezőbb, a fogamzásgátló eszközöket nagyobb mértékben igénybe vevő magatartás. Az iskolai felvilágosító oktatásban részesültek közül néhány százalékkal (9 %) magasabb ugyan a védekezők aránya, de az eltérés csekély mértékéből az a következtetés vonható le, hogy az iskolai felvilágosítás megléte vagy hiánya nem befolyásolja jelentősen a serdülő lány védekezési magatartását. Ugy tűnik továbbá, hogy nem befolyásolja a családi életre nevelés tantárgy oktatása azt sem, hogy a fiatal mennyire tudatosan, a következményekkel számolva lép be egy fiatalkori szexuális kapcsolatba. A megkérdezett lányok 72 %-a gondolt már a kapcsolat kezdetén arra, hogy esetleg terhes lehet, és ez az arány gyakorlatilag független attól, hogy a fiatalok részese-e iskolai felvilágosításban, vagy sem.

Mint láttuk, a terhességmegszakításon átesett fiatal lányok 37 %-ához nem jutottak el az iskolai oktatás keretében a szexuális étellel kapcsolatos védekezési ismeretek (vagy nem emlékeztek rá). Ezek az ismeretek természetesen könnyen pótolhatók lennének más forrásból, ha a tinédzser lány segítségért, tanácsért fordul valakihez közvetlen vagy tágabb környezetében. Az adatok azonban azt mutatják, hogy a fiatalok 64 %-a senkitől sem kért tanácsot, amikor szexuális életet kezdett élni, s ha az iskolai felvilágosítást is tanácsadásnak tekintjük, akkor a fiatalok lányoknak mintegy 25 %-a kerül abba a kategóriába, akik sem az iskolától, sem más forrásból nem kaptak semmiféle szexuális vagy fogamzásgátlási tanácsot. A teljes tájékozatlanság, információhiány elsősorban azokra a kevesebb iskolát végzett lányokra jellemző, akik igen fiatalon kezdtek el szexuális életet élni. Vagyis viszonylag minél később kerül sor egy serdülő életében az első szexuális kapcsolatra, annál nagyobb a valószínűsége, hogy az elemi fogamzásgátlási ismeretek birtokában, magatartása is átgondoltabb lesz.

VII. VÉDEKEZÉSI GYAKORLAT; A NEM VÉDEKEZÉS INDOKA; AZ ALKALMAZOTT FOGAMZÁSGÁTLÓ ESZKÖZÖK

Szoros összefüggés mutatható ki a terhességmegszakításon átesett lány életkora és fogamzásgátlási magatartása között. Minél idősebb, annál nagyobb a valószínűsége, hogy gondol a terhesség bekövetkezésének lehetőségére és annál valószínűbb, hogy alkalmaz is valamilyen fogamzásgátlási eszközt. Míg a 14 éves és fiatalabb lányoknak mintegy 30 %-a vallotta magát védekezőnek, ez az arány az életkor emelkedésével párhuzamosan növekszik, s a 17 éveseknél már a 60 %-ot is eléri.

A fiatalok védekező - nem védekező magatartásában jelentős különbségek figyelhetők meg attól függően, hogy tanulóról, aktív keresőről vagy egyéb eltartottról van-e szó. Fogamzásgátló eszközök használata leginkább a tanulókra (64 %), legkevésbé az egyéb eltartottakra (29,6 %) jellemző. A tanulók között a legmagasabb védekezők aránya a gimnáziumi és szakközépiskolai tanulóknál (72 %) és a legalacsonyabb az általános iskolai tanulóknál (20 %), akiknél elsősorban a fent említett életkori hatás játszik szerepet. A szakmunkásképző iskolák tanulói között a védekezők aránya mintegy 13 %-kal alacsonyabb, mint a gimnazisták és a szakközépbe járók között. Az iskolai végzettség differenciáló hatása nemcsak a jelenleg tanuló lányok esetében mutatkozik meg, hanem a befejezett, legmagasabb iskolai végzettség vonatkozásában is. Míg a teherbeesés lehetőségére azonos arányban gondoltak a nyolc általánost, gimnáziumot és szakközépiskolát, vagy szakmunkásképzőt végzett lányok, addig a tényleges fogamzásgátlási magatartásuk az iskolai végzettség szerint erősen differenciált. Vagyis a serdülő lányok mintegy 3/4-ének - iskolai végzettségtől függetlenül - eszébe jutott ugyan, hogy a szexuális kapcsolat következtében terhes lehet, de ezt követően csak a gimnazisták és szakközépbe járók alkalmaznak is valamilyen arányban valamiféle fogamzásgátló eszközt.

Iskolai végzettség	(%-ban)	
	Gondolt a teherbeesés lehetőségére	Védekezett a teherbeesés ellen
8 osztályt végzett	71,1	40,5
Gimnázium, vagy szakközép valamelyik osztályát végezte	75,5	72,1
Szakmunkásképző valamelyik osztályát végezte	77,6	61,2

A védekezéssel kapcsolatos tudatos magatartás tehát elsősorban az "elitebb" iskolába járókra, illetve az azt végzettekre jellemző, míg az alacsonyabb iskolai végzettségűeknél tudatosul a legkisebb mértékben - bár hangsúlyozni szeretnénk, hogy ugyanolyan mértékben tisztában vannak a teherbeesés veszélyével - a védekezés szükségességével.

A családi háttér rendezettségének a fogamzásgátlási magatartásra gyakorolt hatását bizonyítja, hogy azon serdülők körében akiknek a szülei jelenleg is házasok és együtt élnek, magasabb a rendszeresen védekezők aránya, mint azok esetében, ahol a szülők elváltak, vagy az egyik szülő meghalt.

A művi abortuszon átesett fiatalok tehát igen magas aránya nem védekezett a teherbeesés ellen, 45,5 %-uk számolt be erről, 54,5 %-uk pedig sikertelenül bár, de védekezett, illetve nem kívánt a kérdésre válaszolni.

Ha a "nem védekezőket" 100 százaléknak tekintjük, a kérdezettek az alábbi indokkal magyarázták magatartásukat:

1. Nem akart orvoshoz fordulni	25,6
2. Nem gondolt arra, hogy terhes lesz	25,4
3. Nem ismert megfelelő módszert	10,3
4. Félt a mellékhatásoktól	8,9
5. Az orvos nem írta fel, mert kiskorú	8,5
6. Partner kivánságára	6,0
7. Szülni kívánt	4,5
8. Védekezett, de nem rendszeresen	2,1
9. Nem tudja megmondani miért nem védekezett	8,7

Megjegyezzük, hogy a "nem gondolta, hogy terhes lesz" megfogalmazású indok előkelő második helyét az is alátámasztja, hogy erre vonatkozóan külön kérdést is szerepeltettünk a kérdőívben, amiből az derült ki, hogy a megkérdezettek igen magas aránya, az egész mintának 26,4 %-a szexuális élete kezdetén, az első szexuális együttlét alkalmával egyáltalán nem számolt azzal, hogy teherbe eshet. Ez az arány a fővárosi lányok közt valamivel alacsonyabb 19,5 %.

A nem védekezők által említett indokok, és a jelenleg látogatott iskolatípus, iskolai végzettségi szint összefüggéseiből a szakközépiskolába járó lányok viszonylag tudatosabb magatartásformája rajzolódik ki. A szakközépiskolába járó lányok nagy része egészségügyi szakközépiskolába jár, s nyilván ezzel van összefüggésben, hogy közöttük találjuk a rendszertelenül védekezők legmagasabb arányát, valamint azokat, akik a fogamzásgátló szerek mellékhatásai miatt tartózkodtak a védekezéstől. Közöttük alacsonyabb a védekezési módszereket nem ismerők aránya, azoké, akik nem gondoltak a teherbeesés lehetőségére, vagy akik nem akartak, nem mertek orvoshoz fordulni.

A védekezés elutasítását, illetve annak indokait befolyásolja valamelyest, hogy az együttjárás kezdetét milyen gyorsan követi az első szexuális együttlét. A megismerkedést követően rövid időn, 1 hónapon belül létesített szexuális kapcsolatok, illetve az alkalmi kapcsolatok (nem jártak együtt) esetén alacsonyabb azok aránya, akik nem gondoltak a terhesség bekövetkezésének lehetőségére és ennek megfelelően nem is tettek semmit a teherbeesés ellen. A nem védekező magatartás erősen jellemző az ún. bizonytalan kapcsolatok esetében, vagyis akkor, amikor a megkérdezett serdülő nem emlékszik arra, hogy az együttjárást követően mikor, hány héten, hány hónapon belül létesítettek először szexuális kapcsolatot és abban az esetben is, amikor partnerére vonatkozóan semmiféle adatot nem ismert, nem tudja hány éves, milyen családi állapotú, stb. Ezeknél a fiatal lányoknál tehát részben a védekezés vonatkozásában találunk egy nagyobb mérvű (70 %-uk nem védekezik) felelőtlen-séget, nemtörődömséget, részben ezzel a magatartással szoros kapcsolatban a partner vonatkozásában is, akivel ugyan szexuális kapcsolatot létesítenek, de partnerükről a legminimálisabb információval sem rendelkeznek.

Az a tény, hogy a fiatalok nem ismer megfelelő módszert a nagyon hosszú idővel, 13 vagy több hónapos együttjárással megelőzött szexuális kapcsolatoknál, jóval kisebb szerepet játszik, az in-

dokok sorrendjében a 3. helyről a 6. helyre esik le 5,8 %-kal. A hosszú együttjárás bizonyára "időt hagy" a szexuális kapcsolat megkezdésére való, körültekintőbb felkészülésre.

A szexuális kapcsolatot viszonylag későn (13 vagy több hónapos együttjárás után) megkezdők-nél ugyanakkor megnő annak a szerepe, hogy a fiatalok a partner kivánságára nem védekeznek. (Az 1-3 hetes együttjárási idővel jellemezhető szexuális kapcsolatok mellett a lányok 2,5 %-ánál volt ez "lényeges indok", míg az előbbieknél 13 %-ánál.) Kismértékben az is érvényesül, hogy a nem rendszeresen (vagyis rosszul) védekezők aránya valamivel magasabb azoknál, akiknél az együttjárás és a szexuális kapcsolat megkezdése közötti idő a 6 hónapot meghaladja.

A védekezők aránya növekszik ha az első szexuális együttlét és a teherbeesés között hosszabb idő telik el, másként szólva, a folyamatos szexuális kapcsolat időtartamának növekedése szerint. Míg azoknál, akik 1 hónapon belül teherbe estek, 47,8 %, a 7 vagy több hónapi szexuális élet után teherbeesők 58-59 %-a védekezik. A dolog másik oldala azonban: elég meglepő az, hogy még az 1 évnél hosszabb ideig szexuális életet élőknek is csupán 41 %-a védekezett teherbeesés ellen. Ennek egyik magyarázata, hogy a kiskorú fél orvoshoz fordulni (a védekezés elutasításának kiemelkedő indoka ez, e csoportban; 36,4 %-kal - az átlagos 25,6 %-hoz képest), de igen sajátos az is, hogy bizonyosfajta ismeretekkel is ez a - "hosszu" ideje szexuális életet élő - kategória rendelkezik leginkább. Míg a nem védekezők 10,3 %-a nem ismer megfelelő módszert, a hosszabban (1 éven túl) szexuális életet élő lányok közt ilyen egyáltalán nincs, ellenben 18,2 %-uk a fogamzásgátló eszközök káros hatásától fél (ez az indok a nem védekezőknél átlagosan csupán 8,9 %-nál játszik szerepet). Ez arra figyelmeztet, hogy van a fiatalok korosztályon belül egy olyan csoport, amely megbízhatóbb, hosszán tartó (esetleg tartós) szexuális partnerkapcsolattal rendelkezik, de kifejezetten hiányzik az az egészségügyi intézmény, amelyhez részben bizalommal fordulhatnának, s részben pedig amely megfelelő fogamzásgátlási eszközöket és módszereket tudna ajánlani számukra.

A szexuális élet rendszeressége (gyakorisága) szignifikáns mértékben befolyásolja a védekezők arányát. Akik egyetlen alkalom után estek teherbe, azoknak 33,3 %-a védekezett, a több szexuális együttlétről beszámolóknál 57,1 %-a, a rendszeres szexuális életet élőknek pedig 61,9 %-a. A nem rendszeresen vagyis rosszul védekezők csaknem teljes egészében a középső kategóriából adódnak, azokból, akik nem rendszeresen élnek szexuális életet, de szexuális együttléteik ismétlődnek.

A védekezők arányaiban, illetve a védekezés elutasításában a kérdezettek településtípus szerinti megoszlása mentén árnyalatnyi különbségeket figyelhetünk meg. A védekezők aránya a községektől az egyéb városokon, majd megyei városokon keresztül haladva a fővárosig - kismértékben növekszik, 50,3 %-ról 59,7 %-ra.

A védekezés elutasításának két döntő indoka minden településtípus kategórián belül a "nem akart orvoshoz fordulni" valamint a "nem gondolt arra, hogy terhes lesz", de ezek arányai kismértékben eltérnek. Ami a községekben élő lányokat illeti: válaszaik az átlagosnál is jobban koncentrálnak e két fő indokra. A fővárosi és a nagyobb városokban élő, nem védekező lányok körében ugyanakkor a "nem gondolt arra, hogy terhes lesz" megfogalmazás súlya valamivel halványabb, kevesebb, mint 20 %-uknál jön csak számításba.

Speciális az, hogy a budapestiek kétszerannyian félnek a védekezés mellékhatásaitól, mint a vidéken élők - talán többen hallottak már ilyesmiről - míg az egyébként igen alacsony aránnyal szereplő indok, nevezetesen, hogy a kiskorú "partnere kivánságára" nem védekezett, a községi lányoknál - a városiak arányához képest - megduplázódik.

A nem védekező lányok közül azoknál, akik az első alkalommal teherbe estek, a "nem gondolt arra, hogy terhes lesz" fő motivummá válik, 32,5 %-kal, további 25 % aki nem akart orvoshoz fordulni, így e két ok együttesen 57,5 %-uknál döntő. A több alkalommal vagy rendszeresen szexuális életet élőknél viszont az orvostól való félelem a védekezés elutasításának legfőbb oka, s kevésbé az, hogy nem számítottak a teherbeesésre. Érdeemes talán még megjegyezni, hogy bár a "szülni kíván" motivum csak igen kis szerepet játszik a védekezés elutasításában, a rendszeres szexuális életet élőknél e motivum súlya megkétszereződik.

A terhességmegszakításon átesett lányok több mint fele (54,5 %) tehát védekezett a teherbeesés ellen, és ennek ellenére a terhesség mégis bekövetkezett. Felvetődik rögtön a kérdés, hogy az ok nem-e a fogamzásgátlási eszközök kiválasztásában, vagyis a viszonylag megbízhatatlan módszerek magas alkalmazási gyakoriságában keresendő. Összességében a védekezők 70 %-a orális fogamzásgátlóval, azon belül 61 % Postinorral védekezett. Feltételezhető, hogy a fiatalok egy része nem megfelelően - a megengedettnél sűrűbben vagy nem megfelelő időzítéssel - alkalmazta az esemény utáni orális fogamzásgátlót, a Postinort, de csaknem biztosra vehető, hogy ez nem lehet általában igaz, nem lehet igaz a védekezők teljes 61 %-ára. Csaknem bizonyos tehát, hogy a felvilágosítással, de esetleg a Postinor hatékonyságával kapcsolatban is komoly problémák lehetnek. Vizsgálati eredményeinkből kitűnik, hogy Postinort életkortól függetlenül elsősorban azok a serdülő lányok alkalmaznak, akik a teherbeesést megelőzően partnerükkel csak egy alkalommal éltek szexuális életet, illetve több alkalommal, de nem rendszeresen. Ugyanakkor 30 % a rendszeres nemi életet élőknél ugyancsak a Postinor alkalmazását említi, holott ismeretes, hogy rendszeres, heti egy alkalomnál sűrűbb érintkezés esetén ez a fogamzásgátló eszköz nemcsak, hogy nem hatásos, de veszélyes is. A kapcsolat rendszerességével nő az egyéb orális (Ovidon, Rigevidon) fogamzásgátlóval védekezők aránya, de hogy ilyen megbízhatónak tekinthető fogamzásgátló eszközök mellett miért következik be mégis a terhesség, erre nem tudunk egyértelmű választ adni. Meg szeretnénk azonban jegyezni, hogy azokat a személyeket, akiknél a felvétel során kiderült, hogy rendszertelenül védekezett, vagy, hogy általában védekezett ugyan, de a teherbeeséskor éppen nem, a "nem védekezők"-höz soroltuk be.

Az orális fogamzásgátlók mellett a második leggyakrabban alkalmazott módszer (11,5 %) a megszakított érintkezés volt. E módszer alkalmazása elsősorban azokra jellemző, akik rendszeresen éltek szexuális életet. Az ismerettség időtartama és a megszakított érintkezés gyakorlata között két polusu összefüggés van; egyrészt a nagyon rövid (1 hónapon belüli) ismerettség, másrészt a viszonylag hosszú ismerettség esetén alkalmazott módszer.

Világszerte terjedőben vannak a mechanikus fogamzásgátló eszközök, s ezen belül kiemelten a condom. Mintánkban a condom alkalmazási aránya igen alacsony (6,3 %). Alkalmazásához kétségkívül bizonyos tudatosság szükségeltetik, s éppen ezért viszonylag gyakoribb idősebb serdülők, középiskolai tanulók és a megalapozottabb, hosszabb partnerkapcsolatok esetén.

A fogamzásgátló eszközöket alkalmazó fiatalok esetében bizonyos mértékben megnő a szexuális kapcsolatok kezdete és a teherbeesés között eltelt idő. A kérdés azonban olyan összefüggésben is megfogalmazható, hogy miért nincs szignifikánsabb eltérés a védekezők - nem védekezők között a teherbeesés tényét és a teherbeesést megelőző szexuális élet időtartamát illetően. Hogyan lehetséges, hogy fogamzásgátló eszköz alkalmazása mellett a fiatal lányok 35 %-a 1 hónapon belül, további 20 % pedig 1-2 hónapon belül teherbe esik. (A nem védekezők esetében 1 hónapon belül 32,8 %, 1-2 hónapon belül 20,9 % esik teherbe.) Az eltérés a védekezők és a nem védekezők között az igen gyorsan

bekövetkező teherbeesések esetében mindössze 7 %. A magyarázat úgy tűnik, ismét a Postinor megbízhatatlanságában keresendő. Mint láttuk a fiatal lányok döntő többsége Postinorral védekezett és éppen a Postinor esetében a legmagasabb a rövid időn, 2 hónapon belül teherbe esett serdülők aránya. A többi orális fogamzásgátló esetében az összefüggés éppen fordított, vagyis akik Rigevidonnal, Ovidonnal stb. védekeztek, azoknál a teherbeesés viszonylag hosszabb, több hónapos vagy akár egy évet is meghaladó szexuális élet után következett csak be. A másik leggyakrabban alkalmazott fogamzásgátlási módszer, a megszakított érintkezés és a teherbeesés előtti időtartam kapcsolatáról megállapítható, hogy ez a módszer is bizonyos mértékig megnöveli a szexuális élet kezdete és a terhesség bekövetkezése közötti időszakot.

VIII. A TERHESSÉG MEGÁLLAPÍTÁSA. A SZÜLŐK VÉLEMÉNYE A TERHESSÉGRŐL. A TERHESSÉGMESZAKÍTÁS MELLETTI DÖNTÉS INDOKAI

A fiatalok túlnyomó többsége (83 %-a) "időben", 6 héten belül gondolt arra, hogy terhes. Ez kismértékben szóródik aszerint, hogy szexuális kapcsolatának kezdetén - bevallása szerint - számolt-e a teherbeesés lehetőségével. Akik számoltak vele, azoknak 86 %-a, akik nem számoltak vele, azoknak 76 %-a gondolt terhessége első 6 hetében arra, hogy terhes lett. A korév lényegében nem befolyásolta azt, hogy a fiatalok milyen gyorsan vette észre terhességét.

A kérdezettek 50 %-a először partnerének szólt a terhességről, további 33 %-uk édesanyjának, az egyéb családtagok, barátok, egyéb személyek háttérbe szorulnak ebben a helyzetben. A korév előrehaladásával valamelyest csökken az anya, és növekszik a partner szerepe, de ez a tendencia nem igazán erős. Az édesanya kiemelt szerepe független az anya életkorától. Ugyanez mondható el a partner kiemelt szerepéről is - a partner kora nem befolyásolja azt, hogy ő értesüljön először a terhesség bekövetkezéséről. Amögött, hogy a partnerük születési évét nem ismerőknek az átlagos 50 %-kal szemben csupán 19 %-a volt olyan, aki terhességéről először partnerének beszélt, elsősorban a kapcsolat labilis volta húzódik meg.

A megkérdezett fiatalok 72,5 %-a 8 héten belül jelentette terhességét szüleinek. Az 1135 lányból 79 volt olyan, akiknek szülei egyáltalán nem tudtak gyermekük terhességéről, ezek 9 %-a 12-14 év közötti. Ez - a kis elemszám ellenére is - elgondolkasztó. A korévtől egyébként nem függ az, hogy a terhesség szülőknél történő bejelentése a terhesség hányadik hetében történik. Nem befolyásolja ezt különösebben az iskolai végzettség sem - ami ebben az életkorban természetesen erősen életkortól függő. Annyit azonban érdemes megjegyezni, hogy azoknak az együttes aránya, akik csak akkor beszéltek terhességről, amikor a szülők már észrevették, akik csak a terhességmegszakításkor szóltak és akiknek szülei egyáltalán nem tudnak a dolgról - a gimnáziumba és szakközépiskolába járók között a legalacsonyabb. Az együttjárás kezdete és az első szexuális együttlét bekövetkezése ezt annyiban befolyásolja, hogy minél hosszabb ez az időtartam, annál inkább növekszik azok aránya, akik partnerüknek szólnak először a terhességről, s így ugyanakkor valamelyest csökken az édesanya szerepe is. Ez azonban nem túlságosan nagymértékű különbség. Amikor az együttjárás kezdete és az első szexuális együttlét között csak 1-3 hét telik el 42-41,2 %, amikor pedig ez az időtartam 13 vagy több hónap, 57,9 % fordul először a partneréhez.

Ennek nemcsak az a magyarázata, hogy a hosszabb együttjárási idő szorosabbá teszi a fiatal pár kapcsolatát, egymáshoz való viszonyát, közrejátszhat az a - korábban már említett - körülmény is, hogy a hosszabb ideje tartó együttjárásoknál a szülők kevésbé tudnak a szexuális kapcsolatáról, ami önmagában visszatarthatja a lányokat attól, hogy terhességükről időben szóljanak szüleinek.

Ha nem is nagyon karakterisztikusan, de egy olyan jelenségre is rámutathattunk, hogy abban az esetben, ha a kérdezett fiatal lány nem ismeri a partner adatait, szüleinek nehezebben számol be a terhességéről. Az egész mintának 14 %-a, a partner adatait nem ismerők 19 %-a viszonylag későn (8 héten túl) szólt csak szüleinek a terhességéről, s ez utóbbi csoportban olyanok vannak többen, akiknek szülei a terhességről egyáltalán nem tudnak.

Az egész mintának 36 %-ára jellemző, hogy szüleinek azonnnyomban megmondta terhességét, azon a héten belül, amikor ő maga erre gondolt. Akik nagyon korán (4 héten belül) "észrevették", inkább csak sejtették terhességüket, a szülőknek való bejelentést igyekeztek későbbre halogatni - az azonnal szólók aránya 29-30 %-a, míg később már egyre jobban érzik problémájuk súlyát.

Azoknak akik maguk 9 hét vagy még több idő után gondolnak csak terhességükre, már mintegy 60 %-a szól azonnal a szülőknek.

Ez a magatartás nem tapasztalható a partner vonatkozásában. Itt már többségbe kerülnek azok, akik terhességüket - amint észrevették - megmondták a partnernek (57 %), de a többiek is igyekeznek a terhesség észrevételét követően, maximum 1-2 héten belül szólni.

Ilymódon azokban a - többséget kitevő - esetekben, amikor a művi AB-n átesett lányok terhességüket először partnerükkel közölték, a partnerek többnyire 6 héten belül értesültek a terhességről. Az egész mintának 12 %-a volt az, akik a partnerüknek nem mondták meg, hogy terhesek. Ez a kapcsolat labilitása szerint erősen szórt: akiknél tart a kapcsolat, csak 5 %, de 40 % azoknál, akiknél a terhesség bekövetkezését rövidesen követte a kapcsolat megszűnése. (Hogy ez utóbbit maga a terhesség bekövetkezése idézte-e elő - bármennyire valószínűnek is tűnik - az adatokból nem lehet egyértelműen kikövetkeztetni.)

A kérdezettek meglehetősen halogatják az orvoshoz fordulást. Csupán 36 %-uk fordult orvoshoz akkor, amikor ő maga már terhességre gondolt. Jellegzetes például, hogy azokban az esetekben, amikor a kiskorú 8 hetes terhessége idején gondolt arra, hogy netán terhes, 22 %-nál az orvosnak ugyanezt csak a 12. hétben vagy még későbbben volt módjában megállapítani. Egyáltalán, azokban az esetekben, amikor az orvos 12 hetes vagy idősebb terhességet állapított meg, a lányok 65 %-a már 8 hetes korában, vagy ennél jóval előbb számított arra, hogy teherbe esett.

Jellegzetes egyébként, hogy a 16-17 évesek valamivel korábban mennek orvoshoz, fiatalabb terhességeket állapíttatnak meg, a 12 hetes és azon túli terhességek orvos által történő megállapítása 14-15 éves korban gyakoribb, mint 16-17 éves korban.

A terhességmegszakításon átesett serdülőkorúak 90 %-ánál a 12. héten belül elvégezték a műtéti beavatkozást. A fennmaradó 10 %-nál azonban a terhesség megszakításra a 12. hét után került sor oly módon, hogy mintegy 7 %-nál a 13-16. hét között, 3 %-nál a 17. hét után.

Az azonnali, illetve a későbbi egészségügyi szövődmények szempontjából a késői megszakítások különösen veszélyesnek nevezhetők. A 18 éven aluli lányok késői terhességmegszakítási arányait a teljes női népesség azonos adataihoz viszonyítva azt tapasztaljuk, hogy a serdülő lányok esetében a 13-16. hét közötti megszakítások mintegy tízszer gyakrabban, a 17. héten túli megszakítások hatszor nagyobb gyakorisággal fordulnak elő. Különösen magas a késői megszakítás az igen fiatal, 14 éven aluli lányoknál, majd az életkor növekedésével párhuzamosan csökken ugyan, de még a 17 éveseknél is háromszor-négyszer gyakoribb mint a női népességnél általában.

Az iskolai végzettség emelkedésével együtt csökken a késői megszakítás aránya a fiatal lányoknál. A legmagasabb a 8 általánostól alacsonyabb iskolai végzettségűeknél és a legalacsonyabb a gimnáziumi vagy szakközépiskolába járóknál. Meg kell azonban említeni, hogy a 17. héten túli megszakítások aránya a 8 általánost végzeteknél ugyanolyan magas, mint a szakmunkásképzőt végzeteknél, illetve a jelenleg szakmunkásképzőbe járóknál. Az ok nyilván abban keresendő, hogy a magasabb végzettséggel rendelkező lányok korábban ismerik fel terhességüket és azt követően rövid időn belül orvoshoz fordulnak.

Kérdeztjeinktől az iránt is érdeklődtünk, hogy mi volt szüleik véleménye, amikor tudomásukra jutott, hogy leányuk terhes lett. Azok aránya, akiknek ezt a kérdést nem kellett feltenni (mivel nincs kapcsolatuk a szülőkkel, vagy eltitkolták terhességüket szüleik elől) együttesen 10 % volt. A nyitott kérdésre adott válaszokat utólag kategorizáltuk, előfordult azonban, hogy egy-egy kérdeztünk több típusú szülői véleményt, attitűdöt is megemlített. Az említésfajta átlagos száma így 1,5 - a továbbiakban bemutatott százalékarányok ennek következtében halmazottak.

Felvetődhet természetesen, hogy a kiskorúak e "beszámolóit" mennyire adnak reális képet a szülők tényleges reakciójáról. Kétségkívül szerepet játszhatott válaszáadásukban egyfajta "szépitési szándék", lehetséges, hogy nem számoltak be szívesen a nagyobb családi veszekedésekről. De még ha ez a "válaszadói effektus" kevésbé is játszott szerepet, akkor is számolnunk kell azzal, hogy - miután nem a szülőket, hanem az érintett fiatalokukat kérdeztük meg - nem a valóságos szülői attitűdökről kaptunk képet e válaszok alapján, hanem elsősorban arról, hogy ők maguk miként érezték, hogyan éltek át szüleik reagálását.

A művi abortuszon átesett fiatalok esetében teljesen érthető, hogy szüleik hozzáállását túlnyomórészt negatívnak érezték, hiszen a szülők több, mint 50 %-a ebből az alkalomból értesült arról is, hogy leányuk már szexuális életet él.

Kérdeztjeink 1/3-a arról számolt be, hogy szülei "haragudtak", "veszekedtek", "ellenségesek voltak", másrészt "elkeseredtek", "csalódtak lányukban" (7 %), illetve felelőtlennek tartották, számonkérték, hogy "miért nem védekezett" (8 %), vagy "miért nem szólt előbb" (5 %). A negatív szülői attitűdökön belül kismértékben olyan vélemények is hangot kaptak, hogy a szülők a "partner személye miatt" voltak felháborodva (1,5 %).

A szülői vélemények egy kisebb együttesére a közömbösség jellemző legjobban, összességében a kérdeztettek mintegy 15 %-a számolt be ilyen reakcióról. Ezek között leggyakoribb az, hogy a szülők a kiskorúra bízták a döntést (7,6 %), vagy egyáltalán, az volt kérdeztünk benyomása, hogy szülei "nem törődtek" a hírrel (3,4 %), illetve "nem ítélték el különösebben" (4 %).

Elég kicsi volt az aránya azoknak, akik azt érezték, szülei mellette állnak, "támogatják", "segítik" problémájuk megoldásában (9,3 %).

Végül töredéknyi csak azoknak az eseteknek a száma (mindössze 2,6 %), akik azt tanácsolták gyermeküknek, hogy "tartsa meg a terhességét". Ugyanakkor mind a negatív, mind a pozitív szülői attitűdök gyakran kapcsolódtak össze kérdeztjeink beszámolóit szerint azzal a tanáccsal, illetve kívánsággal, hogy "szakítsa meg a terhességet", tétélesen is megfogalmazva kérdeztjeink közel 40 %-a tett erről említést.

Összességében azt mondhatjuk, hogy a szülők első negatív reakciója, felháborodása természetes és érthető, sajnálatos ugyanakkor, hogy milyen kevesen érezték maguk mögött ebben a helyzetben a szülők támogatását. Az pedig igen elgondolkoztató, hogy a szülők egy része közömbösen fogad egy olyan hírt, hogy kiskorú leánya teherbe esett, s rábizza annak eldöntését, hogy gyermekét megszüli-e, vagy abortuszra megy.

A továbbiakban azt elemeztük, hogy vannak-e olyan tényezők, amelyek a szülői reakciókat differenciálják.

A kérdeztettek korévenként elkülönített csoportjainak beszámolóit külön-külön vizsgálva nem figyelhetünk meg lényeges különbségeket. Annyit azonban érdemes megjegyezni, hogy közömbösséget

gyakrabban tapasztaltak a "legidősebbek", a 17 évesek, mint az ennél fiatalabb korú lányok. A "rábították a döntést", illetve a "nem itélték el" - megfogalmazása hozzáállás ebben az életkorban gyakoribb volt. A 17 éves lányok szüleiben az is gyakrabban merült fel, hogy esetleg rábeszéljék leányukat a terhesség megtartására.

Egyik jellegzetes differenciáló tényező a szülők véleményeiben a szülők iskolai végzettsége. Az egyébként ritkán tapasztalt "támogató", "segítő" szülői magatartást nagyobb mértékben érezhették azok a fiatal lányok, akiknek szülei magasabban iskolázottak (középszintű végzettség, vagy diplomások), illetve - ezzel összefüggésben - kvalifikáltabb munkát végeznek (pl. szellemi dolgozók, szakmunkások), míg a közömbös, "nemtörődöm" - szülői hozzáállás elsősorban a 8 osztálynál kevesebbet végzett szülőkre jellemző.

A középszintű iskolába járó lányok is jobban érezhették szüleik támogatását, mint azok, akik már dolgoznak, vagy pedig egyéb eltartottak - korábban utaltunk arra, hogy a gimnáziumba, szakközépszkolába járó lányoknak szülei is magasabban iskolázottak.

Ugyanez mondható el a településtípus szerinti különbségekről is: a fővárosi szülőket segítőkészebbnek találták leányaik, mint a községekben élőket.

A negatív szülői attitűdökön belül is mutatkozik aránytalan különbség attól függően, hogy a szülők mennyire iskolázottak. A "haragudtak", "veszekedtek", "ellenségesek voltak" - megfogalmazású szülői reakciók az átlagnál jobban jellemezték az alacsonyán iskolázott szülőket, míg a középszintű végzettségű, főként pedig a diplomás szülők inkább "elkeseredtek", "csalódtak leányukban" - más szóval - talán az mondható, hogy kiskorú gyermekük terhességét ők valamiféle "nevelési csódként" élték át.

Végül a szülők hozzáállását az is befolyásolta, hogy előzőleg milyen mértékben tudtak leányuk kapcsolatairól. Azok a szülők, akik tudtak arról, hogy gyermekük már szexuális életet él, támogatóbbnak, segítőkészebbeknek bizonyultak, és inkább azt kérték számon a fiataloktól, hogy "miért nem védekezett", "miért nem szólt előbb". A harag, a veszedés - érthető módon - nagyobb mértékű volt azokban az esetekben, amikor a szülő magáról a szexuális kapcsolat létrejöttéről is csak akkor értesült, amikor a terhességről.

Minél hosszabb ideje járt együtt partnerével kérdeztünk, annál jobban számíthatott arra, hogy problémája megoldásában szülei támogatni fogják. Más oldalról viszont azt is megfigyelhettük, hogy a relatív hosszabb együttjárás idő nagyobb mértékben váltotta ki azt is, hogy a szülők "csalódtak leányukban". Korábban már foglalkoztunk azzal, hogy a hosszabb együttjárás idő nagyon gyakori akkor, ha a fiú és a lány iskolatársak, s éppen ezekről - az ún. "diákszerelmekről" - tételezik fel kevésbé a szülők, hogy szexuális kapcsolattá válnak, aminek tudatosulása végül is elkeseredést, csalódást vált ki bennük. Ugyanakkor a nagyon rövid kapcsolatok és az ilyen kapcsolatokból származó terhességek nem annyira "csalódást", mint inkább haragot, veszekedést váltanak ki szülőkből.

Az adatgyűjtés alkalmából azt a kérdést is feltettük, hogy kérdeztjeink voltaképpen miért döntöttek a terhességmegszakítás mellett. Jóllehet, ennek okai többé-kevésbé világosak számunkra, hiszen igen fiatal korú lányokról van szó, jórészt iskolásokról, gondolkodásmódjukról azonban sokat megtudhatunk annak ismeretében, hogy ők maguk hogy látják, hogyan élték át ezt a nehéz elhatározást.

A nyitott kérdésre kapott válaszok tipizálása után a fiatalok döntéseit 14, tartalmilag elkülöníthető csoportba sorolhattuk. Ezek megoszlása összességében meghaladja a 100 %-ot, mivel

egy-egy válaszadó több okot is megemlíthetett. Általában éltek is ezzel a lehetőséggel, s átlagosan 1,6 döntési szempontot említettek.

A művi abortusz melletti döntés legfőbb oka a fiatalok lányok tanulási szándéka, a kérdezettek 47 %-a hozta ezt fel, a másik, kiemelkedően magas arányt képviselő indok pedig a "tul fiatal kor", ezt 30,7 %-uk említette.

A kérdezettek 1/5-énél, (20,9 %-ánál) anyagi okok játszottak közre, 12,2 % pedig a szülők kívánságára jelentkezett terhességmegszakításra. Elég jelentős azok aránya, akiknek partnere sorkatona, vagy rövidesen besorozzák (9,7 %), s ez járult hozzá a terhességmegszakítás melletti döntéshez, 8,8 % pedig egyszerűen csak azzal indokolt, hogy "nem kíván szülni".

A kérdezettek 8,3 %-a hivatkozott arra, hogy "partnere nem akarja elvenni", s ehhez igen közel áll az a másik indok, hogy "nincs férjnél, egyedülálló", ezért nem vállalkozik gyermekszülésre (6,7 %). A férjhezmenést, magát szeretné későbbre halasztani 5,3 %, 2,5 %-uk pedig kifejezetten ahhoz a partneréhez nem kíván hozzámenni, akitől terhessége származik.

Igen kicsi volt azok aránya, akik egészségügyi okból szakították meg terhességüket (1,9 %), 1,7 % pedig kifejezetten úgy igyekezett problémáját megoldani, hogy szülei ne szerezzenek tudomást a terhességről. Néhányan voltak csak, akik "szórakozni", "élni" szeretnének, mielőtt gyermekre vállalkoznak (1,2 %), s mindössze 8 olyan válaszadónk volt (0,7 %), akiknek már van egy gyermekük, s nem akarnak most újra szülni.

A felsorolt döntési indokokat abból a szempontból is kategorizálhatjuk, hogy - amint ez az elmondottakból is érzékelhető - az esetek nagy részében a kiskorú maga is úgy érezte, mindenképpen a terhességmegszakítás mellett kell döntenie, ezt saját érdekei is így kívánják. míg kisebb, de eléggé számottevő hányadukra az jellemző, hogy kedvezőbb feltételek mellett akár a terhesség kihordására és a szülésre is vállalkoztak volna. Ez utóbbiba sorolhatjuk azokat, akik anyagi problémák miatt, vagy a szülők kívánságára, vagy a partner nem kívánt magatartása ("nem akarja elvenni") miatt szakították meg a terhességet.

A döntés szempontjait a válaszadók koréve szerint vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy az "idősebbek" (16-17 évesek) az átlagosnál sűrűbben emlegetnek ilyeneket (pl. anyagi problémákat, a partner katonaságát), ugyanakkor azonban a tanulási szándék is jobban számításba jön náluk, mint fiatalabb korú társaiknál. A 16-17 évesek esetében tehát két tendencia érvényesüléséről beszélhetünk: mivel közelebb állnak a középiskola befejezéséhez, illetve a szakma megszerzéséhez, az iskola zavar-talan befejezése erősebb motiváló tényezővé válik, másik részük pedig már akár szívesen férjhez menne és szülné is, ha a külső körülmények kedvezőbbek lennének.

A 15 éves és fiatalabb kislányok gondolkodásmódja még nem ennyire többrétű, a továbbtanuláshoz is döntőbb érv számukra, hogy "tulságosan fiatalok", s a szülők kívánsága is lényegesen nagyobb súllyal esik latba náluk, mint a 16, főként pedig a 17 éveseknél.

Az elmondottakkal egybevégt a döntési motívumok iskolai végzettség szerinti alakulása. A továbbtanulási szándék kevésbé vezérelte a 8 általánosnál kevesebb osztályt végzett lányok döntéseit (kb. 1/5-ük említette csak meg ezt az indokot), míg a gimnáziumok, szakközépiskolák valamely osztályát elvégzettek számára szinte minden más szempont jelentősége lecsökken ehhez képest: 77 % azok aránya, akik terhességüket az iskola befejezésének óhaja miatt szakították meg. Méginkább áll ez a középiskolák 3. és 4. osztályos tanulóira, akiknél ez az arány már 80 % felettire emelkedik.

A döntési szempontok rangsorában igen erős, szignifikáns különbség van aszerint, hogy a kiskorú lányok munkaviszonyban állnak, iskolások, vagy pedig egyéb eltartottak-e.

A munkaviszonyban állók és az egyéb eltartottak csak igen kis hányadánál (7-9 %-ánál) kerül szóba a továbbtanulás szempontja. A munkaviszonyban állók elsősorban túl fiatal korukra (35,6 %), másodsorban pedig anyagi problémáikra (28,7 %) hivatkoznak, az egyéb eltartottaknál pedig még e két motívum rangsorbeli helye is megcserélődik, 36 %-uk említ anyagi problémákat, s 27 %-uk dönt az AB mellett a fiatal kora miatt. Ezen túlmenően azt is megállapíthattuk, hogy az egyéb eltartott státusú lányok általánosságban is sűrűbben emlegetnek olyan, kedvezőtlen külső körülményeket, amelyek - ha nem álltak volna fenn - talán terhességüket is megtartották volna.

Nincs különbség a terhességmegszakítás mellett szóló indokok között aszerint, hogy a kiskorú milyen településtípuson lakik.

Azt is megkíséreltük elemezni, hogy a fiatalok lányok döntéseit befolyásolta-e partnerük-höz való viszonyuk, továbbá a partner bizonyos társadalmi-demográfiai jellemzői. Ekkor azt tapasztaltuk, hogy általánosságban e körülményeknek kisebb szerepe van a kiskorúak elhatározásaiban, ami már önmagában abból is következik, hogy továbbtanulási szándék és a túlságosan fiatal kor olyan döntő érvek, amelyek szinte függetlenednek a partner paramétereitől. Néhány jellegzetes összefüggést azonban érdemes megemlíteni.

Korábban említettük már, hogy mintánknak 13,7 %-a nem ismerte partnerének legfőbb demográfiai adatait. Ezekre az átlagosnál nagyobb mértékben jellemző, hogy a művi abortusz melletti döntésben a szülők kívánsága játszott szerepet, illetve az a tényező, hogy partnerük nem akarja őket elvenni. Ugyanez mondható el azokról is, akiknél az adatgyűjtés időpontjában már megszakadt a partnerkapcsolat. Ezekben az esetekben az sejthető, hogy a kapcsolat befejeződéséhez maga a terhesség bekövetkezése is hozzájárult. Ezt az összefüggést erősíti meg, hogy idősebb korú partnerek (30 évesek vagy idősebbek) mellett a fiatalok gyakrabban említik azt az indokot, hogy partnerük nem akarja elvenni őket - korábban láttuk, hogy az ilyen életkorú partnerek között házas és elvált családi állapotúak is vannak, akik - valószínűleg - serdülőkorú lányokkal létesített kapcsolatot csak futó kalandnak tekintették.

A partnerek foglalkozását vizsgálva csupán azt a megállapítást tehetjük, hogy nem dolgozó, "tanuló" partnerek mellett az átlagosnál jóval sűrűbben fordul elő, hogy a lányok továbbtanulási szándék miatt szakítják meg terhességüket (70,2 %) - utaltunk az előzőekben arra, hogy az iskolás lányok nagy részének partnere is tanuló még, ha viszont a partner dolgozik, akkor a fiataloknál az átlagos alá esik ennek a szempontnak a súlya, míg az anyagi problémákra hivatkozás valamelyest megnövekszik.

A döntések rangsorait kismértékben az is módosítja, hogy a fiataloknak van-e házassági tervük, vagy nincsen. A házassági tervvel rendelkezőknél a partner katonasága lényegesebb szemponttá válik (az átlagos 9,7 %-hoz képest 16,8 %-uk emiatt választotta a terhességmegszakítást), míg a házassági tervvel nem rendelkezőknél a "nem akar még férjhez menni", "nem akar még szülni" motívum súlya növekszik meg, az átlagos arányokhoz képest megduplázódik.

IX. AZ ÉLETTÁRSI KAPCSOLATBAN ÉLŐ FIATALKORÚAK NÉHÁNY JELLEMZŐJE

Az élettársi kapcsolatban élő, fiatalok lányok kis száma (83 személy) miatt a csoport sajátosságainak részletesebb elemzése nem lehetséges. A legfőbb demográfiai paraméterek szerint azonban megvizsgáltuk, kikből tevődik össze az a csoport, amely ezzel az - ilyen fiatal életkorban igen ritka - életformával jellemezhető.

A művi abortuszon átesett, élettársi kapcsolatban élő lányok kormegoszlása hasonló a nem élettársi kapcsolatban élőkéhez, átlagos életkoruk 16,06 év. Élettársi kapcsolataik azonban igen fiatal korban kezdődtek, átlagosan 1,16 évvel a kérdezéskor betöltött életkor előtt. Az élettársi kapcsolat kezdetének átlagos életkora körükben 14,90 év, 65 %-uk 15 éves kor alatt létesített élettársi kapcsolatot. Az adatgyűjtéskor 17 éves kérdezettek fele két, vagy több éve élt már élettársi kapcsolatban.

Ennek az igen fiatal korban megkezdett életformának a következménye, hogy több, mint 1/3-uk nem végezte el az általános iskolát, s csupán töredékük (mindössze 13 %) kezdett további tanulmányokba az általános iskola elvégzése után.

Összességében jelenleg nem egész 1/5-ük tanul, 30 %-uk dolgozik, 53 %-uk pedig egyéb el-tartott. A munkaviszonyban álló, élettársi kapcsolatban élő lányok valamivel később kezdték meg az élettársi kapcsolatot (ennek átlagos életkora 15,5 év), mint a többiek.

48,2 %-uk származik cigány családokból, míg a nem élettársi kapcsolatban élőknek csupán 7,7 %-a.

Hogy miért döntöttek a művi abortusz mellett, annak szempontjai lényegesen eltérnek azokétól, akik nem élettársi kapcsolatban élnek.

Míg ez utóbbiaknál a legdöntőbb indok³ a továbbtanulási szándék (29,9 %) továbbá a túlságosan fiatal életkor (20,4 %), az élettársi kapcsolatban élőknel vezető indok az, hogy "már van egy gyermeke" (25,4 %), továbbá az "anyagi ok" (18,4 %).³

³A százalékokat az összes említés százalékában adtuk meg. A nem élettársi kapcsolatban élők átlagosan 1,57 okot, az élettársi kapcsolatban élők 1,37 okot említettek.

TÁBLÁZATOK⁴

⁴Terjedelmi okokból a kérdőív-kérdésekre adott válaszok megoszlásait csupán az életkor szerinti bontásokban közöljük.

1. AZ ELVÉGZETT OSZTÁLYOK SZÁMA A KÉRDEZETTEK KORÉVE SZERINT

Az elvégzett osztályok száma	Korév						
	össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					
		Szám					
Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
Nem járt iskolába	1	-	-	-	-	-	1
1 osztályt	1	-	-	-	-	1	-
2 osztályt	-	-	-	-	-	-	-
3 osztályt	2	1	-	1	-	-	-
4 osztályt	9	1	3	1	1	3	-
5 osztályt	10	1	2	3	1	1	2
6 osztályt	28	-	4	6	6	10	2
7 osztályt	46	-	5	17	14	6	4
8 osztályt	363	-	1	33	115	109	105
Gimnázium							
1. osztályát	48	-	-	-	17	25	6
2. osztályát	67	-	-	-	4	21	42
3. osztályát	43	-	-	-	-	1	42
Szakközépiskola							
1. osztályát	79	-	-	-	25	41	13
2. osztályát	100	-	-	-	2	44	54
3. osztályát	47	-	-	-	-	3	44
Szaktanácsképző							
1. osztályát	103	-	-	-	37	49	17
2. osztályát	124	-	-	-	4	55	65
3. osztályát	59	-	-	-	-	1	58
Gimnázium vagy szakközépiskola							
4. osztályát végezte	5	-	-	-	-	-	5
		Százalék					
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Nem járt iskolába	0,09	-	-	-	-	-	0,22
1 osztályt	0,09	-	-	-	-	0,27	-
2 osztályt	-	-	-	-	-	-	-
3 osztályt	0,18	33,33	-	1,64	-	-	-
4 osztályt	0,79	33,33	20,00	1,64	0,44	0,81	-
5 osztályt	0,88	33,33	13,33	4,92	0,44	0,27	0,43
6 osztályt	2,47	-	26,67	9,84	2,65	2,70	0,43
7 osztályt	4,05	-	33,33	27,87	6,19	1,62	0,87
8 osztályt	31,98	-	6,67	54,10	50,88	29,46	22,83
Gimnázium							
1. osztályát	4,23	-	-	-	7,52	6,76	1,30
2. osztályát	5,90	-	-	-	1,77	5,68	9,13
3. osztályát	3,79	-	-	-	-	0,27	9,13
Szakközépiskola							
1. osztályát	6,96	-	-	-	11,06	11,08	2,83
2. osztályát	8,81	-	-	-	0,88	11,89	11,74
3. osztályát	4,14	-	-	-	-	0,81	9,57
Szaktanácsképző							
1. osztályát	9,07	-	-	-	16,37	13,24	3,70
2. osztályát	10,93	-	-	-	1,77	14,86	14,13
3. osztályát	5,20	-	-	-	-	0,27	12,61
Gimnázium vagy szakközépiskola							
4. osztályát végezte	0,44	-	-	-	-	-	1,09

2. A KÉRDEZETTEK GAZDASÁGI AKTIVITÁSA KORÉVEK SZERINT

Munkaviszonyban áll-e	Korév						
	össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					

	Szám						
Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
Igen	338	-	-	9	52	94	183
Nem, mert tanul	672	2	9	35	141	242	243
Nem, mert egyéb eltartott	125	1	6	17	33	34	34

	Százalék						
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Igen	29,78	-	-	14,75	23,01	25,41	39,78
Nem, mert tanul	59,21	67,67	60,00	57,38	62,39	65,41	52,83
Nem, mert egyéb eltartott	11,01	33,33	40,00	27,87	14,60	9,19	7,39

3. A KÉRDEZETTEK ELSŐ TERHESSÉGÜK IDEJÉN BETÖLTÖTT ÉLETKORA

Korév	Korév							nem tudja	
	össze- sen	nem volt korábban	12 éves és fiatalabb	13	14	15	16		17
				éves					

	Szám								
Összesen	1135	1069	2	1	5	25	20	11	2
12 éves	3	2	1	-	-	-	-	-	-
13 éves	15	15	-	-	-	-	-	-	-
14 éves	61	60	-	-	1	-	-	-	-
15 éves	226	218	1	1	-	6	-	-	-
16 éves	370	353	-	-	2	10	3	-	2
17 éves	460	421	-	-	2	9	17	11	-

	Százalék								
Összesen	100,00	94,19	0,18	0,09	0,44	2,20	1,76	0,97	0,18
12 éves	100,00	66,67	33,33	-	-	-	-	-	-
13 éves	100,00	100,00	-	-	-	-	-	-	-
14 éves	100,00	98,36	-	-	1,64	-	-	-	-
15 éves	100,00	96,46	0,44	0,44	-	2,65	-	-	-
16 éves	100,00	95,41	-	-	0,54	2,70	0,81	-	0,54
17 éves	100,00	91,52	-	-	0,43	1,96	3,70	2,39	-

4. A KÉRDEZETTEK MŰVI TERHESSÉGMEGSZAKÍTÁSAINAK SZÁMA KORÉVÜK SZERINT

Korév	Művi abortuszok száma				
	összesen	1	2	3	4 és több
	Szám				
Összesen	1135	1085	49	1	-
12 éves	3	3	-	-	-
13 éves	15	15	-	-	-
14 éves	61	60	1	-	-
15 éves	226	219	7	-	-
16 éves	370	357	12	1	-
17 éves	460	431	29	-	-
	Százalék				
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	-
12 éves	0,26	0,28	-	-	-
13 éves	1,32	1,38	-	-	-
14 éves	5,37	5,53	2,04	-	-
15 éves	19,91	20,18	14,29	-	-
16 éves	32,60	32,90	24,49	100,00	-
17 éves	40,53	39,72	59,18	-	-

5. A KÉRDEZETTEK KORÉVE TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

Településtípus	Korév						
	össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					
	Szám						
Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
Budapest	226	-	2	8	48	72	96
Győr	1	-	-	-	1	-	-
Pécs	12	-	-	1	1	4	6
Szeged	27	-	-	-	6	8	13
Debrecen	27	-	-	-	8	9	10
Miskolc	11	-	-	-	3	3	5
Egyéb székhely	124	1	-	8	28	36	51
Egyéb város	202	-	3	14	28	66	91
Község	505	2	10	30	103	172	188
	Százalék						
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Budapest	19,91	-	13,33	13,11	21,24	19,46	20,87
Győr	0,09	-	-	-	0,44	-	-
Pécs	1,06	-	-	1,64	0,44	1,08	1,30
Szeged	2,38	-	-	-	2,65	2,16	2,83
Debrecen	2,38	-	-	-	3,54	2,43	2,17
Miskolc	0,97	-	-	-	1,33	0,81	1,09
Egyéb székhely	10,93	33,33	-	13,11	12,39	9,73	11,09
Egyéb város	17,80	-	20,00	22,95	12,39	17,84	19,78
Község	44,49	66,67	66,67	49,18	45,58	46,49	40,87

6. A KÉRDEZETTEK KORÉVE MEGYÉK SZERINT

Megyék	Korév						
	össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					
	Szám						
Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
Budapest	226	-	2	8	48	72	96
Baranya	39	-	3	2	4	16	14
Bács-Kiskun	54	-	2	3	14	11	24
Békés	68	-	1	6	12	27	22
Borsod-Abauj-Zemplén	75	1	-	5	12	27	30
Csongrád	58	-	-	3	12	16	27
Fejér	56	-	-	4	10	16	26
Győr-Sopron	12	-	-	1	2	2	7
Hajdu-Bihar	52	-	-	1	14	18	19
Heves	22	-	1	2	2	6	11
Komárom	29	-	-	3	12	6	8
Nógrád	26	-	-	4	3	9	10
Pest	137	1	-	8	24	45	59
Somogy	32	-	2	1	4	11	14
Szabolcs-Szatmár	74	-	2	3	10	29	30
Szolnok	25	-	1	1	4	9	10
Tolna	28	-	1	2	7	13	5
Vas	44	1	-	2	12	13	16
Veszprém	39	-	-	1	10	11	17
Zala	39	-	-	1	10	13	15

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Budapest	19,91	-	13,33	13,11	21,24	19,46	20,87
Baranya	3,44	-	20,00	3,28	1,77	4,32	3,04
Bács-Kiskun	4,76	-	13,33	4,92	6,19	2,97	5,22
Békés	5,99	-	6,67	9,84	5,31	7,30	4,78
Borsod-Abauj-Zemplén	6,61	33,33	-	8,20	5,31	7,30	6,52
Csongrád	5,11	-	-	4,92	5,31	4,32	5,87
Fejér	4,93	-	-	6,56	4,42	4,32	5,65
Győr-Sopron	1,06	-	-	1,64	0,88	0,54	1,52
Hajdu-Bihar	4,58	-	-	1,64	6,19	4,86	4,13
Heves	1,94	-	6,67	3,28	0,88	1,62	2,39
Komárom	2,56	-	-	4,92	5,31	1,62	1,74
Nógrád	2,29	-	-	6,56	1,33	2,43	2,17
Pest	12,07	33,33	-	13,11	10,62	12,16	12,83
Somogy	2,82	-	13,33	1,64	1,77	2,97	3,04
Szabolcs-Szatmár	6,52	-	13,33	4,92	4,42	7,84	6,52
Szolnok	2,20	-	6,67	1,64	1,77	2,43	2,17
Tolna	2,47	-	6,67	3,28	3,10	3,51	1,09
Vas	3,88	33,33	-	3,28	5,31	3,51	3,48
Veszprém	3,44	-	-	1,64	4,42	2,97	3,70
Zala	3,44	-	-	1,64	4,42	3,51	3,26

7. A KÉRDEZETT LAKÁSKÖRÜLMÉNYEI (AZ EGY SZOBÁRA JUTÓ SZEMÉLYEK SZÁMA TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT)

Településtípus	Az egy szobára jutó személyek száma										
	össze- sen	Leg- feljebb 1	1, 1-2, 0	2, 1-3, 0	3, 1-4, 0	4, 1-5, 0	5, 1-6, 0	6, 1-7, 0	7, 1-8, 0	8, 1 vagy több	nem megállá- pítható
			személy								

Szám

Összesen	1135	118	643	176	65	22	12	11	3	7	78
Budapest	226	33	140	26	4	-	-	-	-	-	23
Győr	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Pécs	12	-	9	2	1	-	-	-	-	-	-
Szeged	27	5	18	2	-	-	-	-	-	-	2
Debrecen	27	2	17	3	-	-	-	-	-	-	5
Miskolc	11	1	6	2	2	-	-	-	-	-	-
Egyéb székhely	124	15	65	17	5	3	-	2	1	-	16
Egyéb város	202	11	124	31	15	3	3	1	-	3	11
Község	505	51	264	93	38	16	9	8	2	4	20

Százalék

Összesen	100,00	10,40	56,65	15,51	5,73	1,94	1,06	0,97	0,26	0,62	6,87
Budapest	100,00	14,60	61,95	11,50	1,77	-	-	-	-	-	10,18
Győr	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
Pécs	100,00	-	75,00	16,67	8,33	-	-	-	-	-	-
Szeged	100,00	18,52	66,67	7,41	-	-	-	-	-	-	7,41
Debrecen	100,00	7,41	62,96	11,11	-	-	-	-	-	-	18,52
Miskolc	100,00	9,09	54,55	18,18	18,18	-	-	-	-	-	-
Egyéb székhely	100,00	12,10	52,42	13,71	4,03	2,42	-	1,61	0,81	-	12,90
Egyéb város	100,00	5,45	61,39	15,35	7,43	1,49	1,49	0,50	-	1,49	5,45
Község	100,00	10,10	52,28	18,42	7,52	3,17	1,78	1,58	0,40	0,79	3,96

8. A KÉRDEZETTEK KORÉVE ÉDESAPJUK ÉLETKORA SZERINT

Korév	Az apa életkora									
	összesen	34 éves és fiatalabb	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 éves és idősebb	nem tudja
	Szám									
Összesen	1135	9	147	389	218	90	49	21	10	202
12 éves	3	1	-	1	-	-	-	-	-	1
13 éves	15	1	2	2	-	2	1	-	-	7
14 éves	61	4	7	15	12	3	2	-	1	17
15 éves	226	2	39	87	26	11	7	4	3	47
16 éves	370	-	54	124	66	36	20	5	3	62
17 éves	460	1	45	160	114	38	19	12	3	68
	Százalék									
Összesen	100,00	0,79	12,95	34,27	19,21	7,93	4,32	1,85	0,88	17,80
12 éves	100,00	33,33	-	33,33	-	-	-	-	-	33,33
13 éves	100,00	6,67	13,33	13,33	-	13,33	6,67	-	-	46,67
14 éves	100,00	6,56	11,48	24,59	19,67	4,92	3,28	-	1,64	27,87
15 éves	100,00	0,88	17,26	38,50	11,50	4,87	3,10	1,77	1,33	20,80
16 éves	100,00	-	14,59	33,51	17,84	9,73	5,41	1,35	0,81	16,76
17 éves	100,00	0,22	9,78	34,78	24,78	8,26	4,13	2,61	0,65	14,78

9. A KÉRDEZETTEK KORÉVE ÉDESANYJUK ÉLETKORA SZERINT

Édesanyja életkora	Korév						
	össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					

Szám

Összesen	1135	5	15	61	226	370	460
34 éves és kevesebb	73	2	6	15	22	21	7
35-39 éves	398	1	2	18	98	130	149
40-44 éves	357	-	-	9	50	125	173
45-49 éves	131	-	2	6	21	43	59
50-54 éves	72	-	1	2	16	23	30
55 éves és idősebb	25	-	1	3	2	7	12
Nem tudja	79	-	3	8	17	21	30

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
34 éves és kevesebb	6,43	66,67	40,00	24,59	9,73	5,68	1,52
35-39 éves	35,07	33,33	13,33	29,51	43,36	35,14	32,39
40-44 éves	31,45	-	-	14,75	22,12	33,78	37,61
45-49 éves	11,54	-	13,33	9,84	9,29	11,62	12,83
50-54 éves	6,34	-	6,67	3,28	7,08	6,22	6,52
55 éves és idősebb	2,20	-	6,67	4,92	0,88	1,89	2,61
Nem tudja	6,96	-	20,00	13,11	7,52	5,68	6,52

10. A KÉRDEZETT ISKOLAI VÉGZETTSÉGE EGYBEVETVE AZ ÉDESAPA ISKOLAI VÉGZETTSÉGÉVEL

A kérdezett iskolai végzettsége	A kérdezett édesapjának iskolai végzettsége											
	össze- sen	Nem járt iskolába	1-2	3-5	6-7	8	Közép- iskolát végzett	Szak- munkás- képzőt végzett	Egye- temet, főiskolát végzett	Nem tudja		
			osztályt végzett									
			Szám									
Összesen	1135	17	9	38	66	355	144	232	59	215		
Nem járt iskolába	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
1-5 } osztályt végzett	22	1	-	2	3	3	-	-	-	13		
6-7 } osztályt végzett	74	6	4	9	6	19	4	4	1	21		
8 } osztályt végzett	363	6	5	14	28	125	22	68	11	84		
Gimnázium vagy szakközép valamely osztályát végezte	389	1	-	5	13	110	95	86	40	39		
Szakmunkásképző valamely osztályát végezte	286	3	-	7	16	98	23	74	7	58		
			Százalék									
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		
Nem járt iskolába	0,09	-	-	2,63	-	-	-	-	-	-		
1-5 } osztályt végzett	1,94	5,88	-	5,26	4,55	0,85	-	-	-	6,05		
6-7 } osztályt végzett	6,52	35,29	44,44	23,68	9,09	5,35	2,78	1,72	1,69	9,77		
8 } osztályt végzett	31,98	35,29	55,56	36,84	42,42	35,21	15,28	29,31	18,64	39,07		
Gimnázium vagy szakközép valamely osztályát végezte	34,27	5,88	-	13,16	19,70	30,98	65,97	37,07	67,80	18,14		
Szakmunkásképző valamely osztályát végezte	25,20	17,65	-	18,42	24,24	27,61	15,97	31,90	11,86	26,98		

11. A KÉRDEZETTEK ÉDESANYJÁNAK ISKOLAI VÉGZETTSÉGE ASZERINT,
HOGY HÁNY ÉVES VOLT AZ ÉDESANYA, AMIKOR ELSŐ GYERMEKE SZÜLETETT

Édesanyja iskolai végzettsége	Édesanya életkora első gyermeke születésekor						nem meg- állapítható
	összesen	18 év alatt	18-20	21-25	26-30	31 éves vagy több	
			éves				

	Szám						
Összesen	1135	118	342	465	87	25	98
Nem járt iskolába	34	8	14	6	-	1	5
1-2 } osztályt végzett	9	2	2	1	-	1	3
3-5 }	57	13	12	15	8	-	9
6-7 }	91	8	21	37	11	5	9
8 }	547	66	184	230	40	12	15
Középiskolát végzett	199	9	57	116	13	3	1
Szakmunkásképzőt végzett	96	9	40	33	8	3	3
Egyetemet, főiskolát végzett	28	1	5	18	4	-	-
Nem tudja	74	2	7	9	3	-	53

	Százalék						
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Nem járt iskolába	3,00	6,78	4,09	1,29	-	4,00	5,10
1-2 } osztályt végzett	0,79	1,69	0,58	0,22	-	4,00	3,06
3-5 }	5,02	11,02	3,51	3,23	9,20	-	9,18
6-7 }	8,02	6,78	6,14	7,96	12,64	20,00	9,18
8 }	48,19	55,93	53,80	49,46	45,98	48,00	15,31
Középiskolát végzett	17,53	7,63	16,67	24,95	14,94	12,00	1,02
Szakmunkásképzőt végzett	8,46	7,63	11,70	7,10	9,20	12,00	3,06
Egyetemet, főiskolát végzett	2,47	0,85	1,46	3,87	4,60	-	-
Nem tudja	6,52	1,69	2,05	1,94	3,45	-	54,08

12. A KÉRDEZETTEK ÉDESANYJÁNAK ÉLETKORA ÉS FOGLALKOZÁSA

Édesanya foglalkozása	Édesanyjának életkora							
	össze- sen	34 éves és kevesebb	35-39	40-44	45-49	50-54	55 éves és idősebb	nem tudja
			éves					

Szám

Összesen	1135	73	398	357	131	72	25	79
Szellemi	249	6	115	92	27	7	1	1
Fizikai szak- vagy betanított munkás	416	28	174	140	44	20	2	8
Segédmunkás	194	19	58	55	31	22	1	8
Nyugdíjas	35	1	5	10	4	1	11	3
Háztartásbeli	176	17	36	59	24	22	9	9
Nem tudja	65	2	10	1	1	-	1	50

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Szellemi	21,94	8,22	28,89	25,77	20,61	9,72	4,00	1,27
Fizikai szak- vagy betanított munkás	36,65	38,36	43,72	39,22	33,59	27,78	8,00	10,13
Segédmunkás	17,09	26,03	14,57	15,41	23,66	30,56	4,00	10,13
Nyugdíjas	3,08	1,37	1,26	2,80	3,05	1,39	44,00	3,80
Háztartásbeli	15,51	23,29	9,05	16,53	18,32	30,56	36,00	11,39
Nem tudja	5,73	2,74	2,51	0,28	0,76	-	4,00	63,29

13. A KÉRDEZETTEK ÉDESAPJÁNAK ÉS PARTNEREIKNEK FOGLALKOZÁSA

Édesapjának foglalkozása	Partner jelenlegi foglalkozása									
	Összesen	Szellemi	Nem mg.-i szakmunkás	Nem mg.-i betanított munkás	Nem mg.-i segédmunkás	Mg.-i fizikai	Alkalmi munkás	Nem dolgozik	Nem tudja	Nem tudja kitől terhes
	Szám									
Összesen	1135	47	439	94	95	30	3	244	165	18
Szellemi	171	10	58	7	5	2	-	75	13	1
Fizikai szak- vagy betanított munkás	580	25	249	50	41	16	2	116	74	7
Segédmunkás	133	3	43	14	23	5	-	10	30	5
Nyugdíjas	56	4	17	6	4	2	-	11	11	1
Nincs foglalkozása	4	-	1	1	1	-	-	1	-	-
Nem tudja	191	5	71	16	21	5	1	31	37	4
	Százalék									
Összesen	100,00	4,14	38,68	8,28	8,37	2,64	0,26	21,50	14,54	1,59
Szellemi	100,00	5,85	33,92	4,09	2,92	1,17	-	43,86	7,60	0,58
Fizikai szak- vagy betanított munkás	100,00	4,31	42,93	8,62	7,07	2,76	0,34	20,00	12,76	1,21
Segédmunkás	100,00	2,26	32,33	10,53	17,29	3,76	-	7,52	22,56	3,76
Nyugdíjas	100,00	7,14	30,36	10,71	7,14	3,57	-	19,64	19,64	1,79
Nincs foglalkozása	100,00	-	25,00	25,00	25,00	-	-	25,00	-	-
Nem tudja	100,00	2,62	37,17	8,38	10,99	2,62	0,52	16,23	19,37	2,09

14. KORMEGOSZLÁS ÉS TESTVÉRSZÁM ÖSSZEFÜGGÉSE

Korév	A kérdezett édestestvéreinek száma							Nem tudja
	Összesen	1	2	3	4	5 és több	nincs	

	Szám							
Összesen	1135	472	192	87	46	59	260	19
12 éves	3	1	-	1	1	-	-	-
13 éves	15	-	4	2	2	4	2	1
14 éves	61	17	10	8	1	11	13	1
15 éves	226	91	42	18	9	10	54	2
16 éves	370	170	56	26	17	17	73	11
17 éves	460	193	80	32	16	17	118	4

	Százalék							
Összesen	100,00	41,59	16,92	7,67	4,05	5,20	22,91	1,67
12 éves	100,00	33,33	-	33,33	33,33	-	-	-
13 éves	100,00	-	26,67	13,33	13,33	26,67	13,33	6,67
14 éves	100,00	27,87	16,39	13,11	1,64	18,03	21,31	1,64
15 éves	100,00	40,27	18,58	7,96	3,98	4,42	23,89	0,88
16 éves	100,00	45,95	15,14	7,03	4,59	4,59	19,73	2,97
17 éves	100,00	41,96	17,39	6,96	3,48	3,70	25,65	0,87

15. A KÉRDEZETTEK CSALÁDI KÖRÜLMÉNYEI MEGYÉK SZERINT

Megye	Családi körülmények							
	Össze- sen	A szülők házaspár együtt élnék	Egy szülős család apával	Egy szülős család anyával	Édes- szülő és nevelő- szülő	Nevelő- szülő	Nevelő- otthon	Egyéb

Szám

Összesen	1135	735	22	203	101	11	54	9
Budapest	226	117	8	56	25	1	18	1
Baranya	39	20	2	2	5	3	6	1
Bács-Kiskun	54	29	1	12	8	2	2	-
Békés	68	50	2	9	6	-	1	-
Borsod-Abauj-Zemplén	75	51	-	15	8	1	-	-
Csongrád	58	45	2	4	6	-	1	-
Fejér	56	42	1	7	4	-	2	-
Győr-Sopron	12	7	-	3	1	-	1	-
Hajdu-Bihar	52	32	-	11	3	1	3	2
Heves	22	17	1	3	1	-	-	-
Komárom	29	15	-	5	3	-	4	2
Nógrád	26	22	-	2	1	-	1	-
Pest	137	89	3	32	9	-	4	-
Somogy	32	19	1	5	4	1	2	-
Szabolcs-Szatmár	74	50	-	14	5	-	2	3
Szolnok	25	17	-	4	-	1	3	-
Tolna	28	19	-	8	-	-	1	-
Vas	44	36	-	3	5	-	-	-
Veszprém	39	27	-	5	4	1	2	-
Zala	39	31	1	3	3	-	1	-

Százalék

Összesen	100,00	64,76	1,94	17,89	8,90	0,97	4,76	0,79
Budapest	100,00	51,77	3,54	24,78	11,06	0,44	7,96	0,44
Baranya	100,00	51,28	5,13	5,13	12,82	7,69	15,38	2,56
Bács-Kiskun	100,00	53,70	1,85	22,22	14,81	3,70	3,70	-
Békés	100,00	73,53	2,94	13,24	8,82	-	1,47	-
Borsod-Abauj-Zemplén	100,00	68,00	-	20,00	10,67	1,33	-	-
Csongrád	100,00	77,59	3,45	6,90	10,34	-	1,72	-
Fejér	100,00	75,00	1,79	12,50	7,14	-	3,57	-
Győr-Sopron	100,00	58,33	-	25,00	8,33	-	8,33	-
Hajdu-Bihar	100,00	61,54	-	21,15	5,77	1,92	5,77	3,85
Heves	100,00	77,27	4,55	13,64	4,55	-	-	-
Komárom	100,00	51,72	-	17,24	10,34	-	13,79	6,90
Nógrád	100,00	84,62	-	7,69	3,85	-	3,85	-
Pest	100,00	64,96	2,19	23,36	6,57	-	2,92	-
Somogy	100,00	59,38	3,13	15,63	12,50	3,13	6,25	-
Szabolcs-Szatmár	100,00	67,57	-	18,92	6,76	-	2,70	4,05
Szolnok	100,00	68,00	-	16,00	-	4,00	12,00	-
Tolna	100,00	67,86	-	28,57	-	-	3,57	-
Vas	100,00	81,82	-	6,82	11,36	-	-	-
Veszprém	100,00	69,23	-	12,82	10,26	2,56	5,13	-
Zala	100,00	79,49	2,56	7,69	7,69	-	2,56	-

16. A KÉRDEZETT SZÜLEINEK EGYÜTTÉLÉSE TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT

Településtípus	Szülei együtt élnek-e					
	Összesen	Együtt élnek házaspárok	Külön élnek elváltak	Apa vagy anya meghalt	Mindkét szülő meghalt	Nem tudja nem élnek együtt

Szám

Összesen	1135	742	270	102	2	19
Budapest	226	117	82	20	-	7
Győr	1	1	-	-	-	-
Pécs	12	5	5	1	1	-
Szeged	27	22	2	2	1	-
Debrecen	27	16	7	4	-	-
Miskolc	11	8	3	-	-	-
Egyéb székhely	124	77	30	12	-	5
Egyéb város	202	142	42	15	-	3
Község	505	354	99	48	-	4

Százalék

Összesen	100,00	65,37	23,79	8,99	0,18	1,67
Budapest	100,00	51,77	36,28	8,85	-	3,10
Győr	100,00	100,00	-	-	-	-
Pécs	100,00	41,67	41,67	8,33	8,33	-
Szeged	100,00	81,48	7,41	7,41	3,70	-
Debrecen	100,00	59,26	25,93	14,81	-	-
Miskolc	100,00	72,73	27,27	-	-	-
Egyéb székhely	100,00	62,10	24,19	9,68	-	4,03
Egyéb város	100,00	70,30	20,79	7,43	-	1,49
Község	100,00	70,10	19,60	9,50	-	0,79

17. A KÉRDEZETTEK NEVELKEDÉSI KÖRÜLMÉNYEI ASZERINT, HOGY ÉDESANYJUK ÉLETBEN VAN-E,
ILLETVE HÁNY ÉVES KORUKBAN HALT MEG

Hol nevelkedett	Hány éves volt a kérdezett, amikor édesanyja meghalt								Nem tudja	Nem halt meg
	Összesen	1 évesnél fiatalabb	1-3	4-6	7-10	11-14	15 éves vagy több	éves volt		

Szám

Családot említett										
igen	1104	-	1	6	4	11	5	1	1076	
nem	31	-	-	-	-	2	-	2	27	
Rokoni családot említett										
igen	41	-	-	4	1	3	3	-	30	
nem	1094	-	1	2	3	10	2	3	1073	
Nevelőotthont említett										
igen	49	-	-	-	-	3	2	2	42	
nem	1086	-	1	6	4	10	3	1	1061	
Nevelőszülőket említett										
igen	27	-	-	2	1	2	1	3	18	
nem	1108	-	1	4	3	11	4	-	1085	
Egyebet említett										
igen	14	-	-	1	-	1	-	-	12	
nem	1121	-	1	5	4	12	5	3	1091	
Ha csak családban nevelkedett	1033	-	1	1	3	7	-	-	1021	
Minden más variáció	102	-	-	5	1	6	5	3	82	

Százalék

Családot említett										
igen	100,00	-	0,09	0,54	0,36	1,00	0,45	0,09	97,46	
nem	100,00	-	-	-	-	6,45	-	6,45	87,10	
Rokoni családot említett										
igen	100,00	-	-	9,76	2,44	7,32	7,32	-	73,17	
nem	100,00	-	0,09	0,18	0,27	0,91	0,18	0,27	98,08	
Nevelőotthont említett										
igen	100,00	-	-	-	-	6,12	4,08	4,08	85,71	
nem	100,00	-	0,09	0,55	0,37	0,92	0,28	0,09	97,70	
Nevelőszülőket említett										
igen	100,00	-	-	7,41	3,70	7,41	3,70	11,11	66,67	
nem	100,00	-	0,09	0,36	0,27	0,99	0,36	-	97,92	
Egyebet említett										
igen	100,00	-	-	7,14	-	7,14	-	-	85,71	
nem	100,00	-	0,09	0,45	0,36	1,07	0,45	0,27	97,32	
Ha csak családban nevelkedett	100,00	-	0,10	0,10	0,29	0,68	-	-	98,84	
Minden más variáció	100,00	-	-	4,90	0,98	5,88	4,90	2,94	80,39	

18. A PARTNER ADATAINAK ISMERETE A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Ismeri-e partnere adatait			
	Összesen	Igen	Nem	Nem tudja kitől terhes
	Szám			
Összesen	1135	962	155	18
12 éves	3	2	-	1
13 éves	15	6	7	2
14 éves	61	45	14	2
15 éves	226	188	34	4
16 éves	370	317	49	4
17 éves	460	404	51	5
	Százalék			
Összesen	100,00	84,76	13,66	1,59
12 éves	100,00	66,67	-	33,33
13 éves	100,00	40,00	46,67	13,33
14 éves	100,00	73,77	22,95	3,28
15 éves	100,00	83,19	15,04	1,77
16 éves	100,00	85,68	13,24	1,08
17 éves	100,00	87,83	11,09	1,09

19. A PARTNER ÉLETKORA A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Partner életkora	Össze- sen	Korév					
		12	13	14	15	16	17
		éves					
	Szám						
Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
16 éves és fiatalabb	29	1	1	-	12	10	5
17 - 19 éves	362	-	2	27	79	127	127
20 - 24 éves	466	1	2	16	78	144	225
25 - 29 éves	78	-	1	1	14	28	34
30 - 34 éves	13	-	-	-	3	4	6
25 éves és idősebb	6	-	-	1	-	1	4
Nem tudja a születési évét	163	-	7	14	36	52	54
Nem tudja kitől terhes	18	1	2	2	4	4	5
	Százalék						
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
16 éves és fiatalabb	2,56	33,33	6,67	-	5,31	2,70	1,09
17 - 19 éves	31,89	-	13,33	44,26	34,96	34,32	27,61
20 - 24 éves	41,06	33,33	13,33	26,23	34,51	38,92	48,91
25 - 29 éves	6,87	-	6,67	1,64	6,19	7,57	7,39
30 - 34 éves	1,15	-	-	-	1,33	1,08	1,30
35 éves és idősebb	0,53	-	-	1,64	-	0,27	0,87
Nem tudja a születési évét	14,36	-	46,67	22,95	15,93	14,05	11,74
Nem tudja kitől terhes	1,59	33,33	13,33	3,28	1,77	1,08	1,09

20. A PARTNER CSALÁDI ÁLLAPOTA A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Partner családi állapota						
	Összesen	Nőtlen	Házas	Özvegy	Elvált	Nem tudja	Nem tudja kitől terhes
	Szám						
Összesen	1135	915	28	-	19	155	18
12 éves	3	2	-	-	-	-	1
13 éves	15	5	1	-	-	7	2
14 éves	61	42	1	-	2	14	2
15 éves	226	181	4	-	3	34	4
16 éves	370	305	12	-	2	47	4
17 éves	460	380	10	-	12	53	5
	Százalék						
Összesen	100,00	100,00	2,47	-	1,67	13,66	1,59
12 éves	100,00	66,67	-	-	-	-	33,33
13 éves	100,00	33,33	6,67	-	-	46,67	13,33
14 éves	100,00	68,85	1,64	-	3,28	22,95	3,28
15 éves	100,00	80,09	1,77	-	1,33	15,04	1,77
16 éves	100,00	82,43	3,24	-	0,54	12,70	1,08
17 éves	100,00	82,61	2,17	-	2,61	11,52	1,09

21. A PARTNER ISKOLAI VÉGZETTSÉGE A KÉRDEZETT ISKOLAI VÉGZETTSÉGE SZERINT

Partner iskolai végzettsége	Összesen	A kérdezett iskolai végzettsége					
		Nem járt iskolába	1-5.	6-7.	8.	Gimnázium vagy szak- középiskola valamely osztályát végezte	Szak- munkás- képző valamely osztályát végezte
			osztályt végzett				

		Szám					
Összesen		1	22	74	363	389	286
Általános iskola							
3. oszt.	1	-	-	1	-	-	-
4. oszt.	2	-	1	-	1	-	-
5. oszt.	3	-	1	1	1	-	-
6. oszt. végzett	10	-	2	3	3	1	1
7. oszt.	7	-	3	1	2	-	1
8. oszt.	608	1	8	37	206	153	203
Gimnázium							
1. oszt.	7	-	-	-	2	5	-
2. oszt. végezte	13	-	-	-	2	9	2
3. oszt.	20	-	-	-	3	17	-
4. oszt.	78	-	-	1	17	50	10
Szakközép							
1. oszt.	6	-	-	-	-	3	3
2. oszt. végezte	22	-	1	-	4	14	3
3. oszt.	62	-	-	1	19	36	6
4. oszt.	97	-	-	1	15	62	19
Egyetem							
1. évfolyamát	8	-	-	-	1	5	2
2. évfolyamát	1	-	-	-	-	1	-
4. évfolyamát végezte	7	-	-	-	1	5	1
5. évfolyamát	6	-	-	-	5	1	-
Nem ismeri partnere iskolai végzettségét	159	-	4	23	74	26	32
Nem tudja kitől terhes	18	-	2	5	7	1	3

		Százalék					
Összesen		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Általános iskola							
3. oszt.	0,09	-	-	1,35	-	-	-
4. oszt.	0,18	-	4,55	-	0,28	-	-
5. oszt. végzett	0,26	-	4,55	1,35	0,28	-	-
6. oszt.	0,88	-	9,09	4,05	0,83	0,26	0,35
7. oszt.	0,62	-	13,64	1,35	0,55	-	0,35
8. oszt.	53,57	100,00	36,36	50,00	56,75	39,33	70,98
Gimnázium							
1. oszt.	0,62	-	-	-	0,55	1,29	-
2. oszt. végezte	1,15	-	-	-	0,55	2,31	0,70
3. oszt.	1,76	-	-	-	0,83	4,37	-
4. oszt.	6,87	-	-	1,35	4,68	12,85	3,50
Szakközép							
1. oszt.	0,53	-	-	-	-	0,77	1,05
2. oszt. végezte	1,94	-	4,55	-	1,10	3,60	1,05
3. oszt.	5,46	-	-	1,35	5,23	9,25	2,10
4. oszt.	8,55	-	-	1,35	4,13	15,94	6,64
Egyetem							
1. évfolyamát	0,70	-	-	-	0,28	1,29	0,70
3. évfolyamát végezte	0,09	-	-	-	-	0,26	-
4. évfolyamát	0,62	-	-	-	0,28	1,29	0,35
5. évfolyamát	0,53	-	-	-	1,38	0,26	-
Nem ismeri partnere iskolai végzettségét	14,01	-	18,18	31,08	20,39	6,68	11,19
Nem tudja kitől terhes	1,59	-	9,09	6,76	1,93	0,26	1,05

21/a A PARTNEREK SZAKMUNKÁS-VÉGZETTSÉGE A KÉRDEZETT NŐK
ISKOLAI VÉGZETTSÉGE SZERINT

A kérdezett iskolai végzettsége	Végzett-e a partner szakmunkásképzőt?						
	Összesen	igen			nem	nem tudja	nem tudja kitöl- terhes
		1 évet	2 évet	3 évet			

Szám

Összesen	1135	23	58	387	492	157	18
Nem járt	1	-	-	-	1	-	-
1 - 5 } osztály	22	-	-	-	16	4	2
6 - 7 } osztály	74	1	1	10	34	23	5
8 } osztály	363	7	23	114	140	72	7
Gimnázium vagy szakközépiskola valamely osztálya	389	7	16	118	221	26	1
Szakmunkásképző valamely osztálya	286	8	18	145	80	32	3

Százalék

Összesen	100,00	2,03	5,11	34,10	43,35	13,83	1,59
Nem járt	100,00	-	-	-	100,00	-	-
1 - 5 } osztály	100,00	-	-	-	72,73	18,18	9,09
6 - 7 } osztály	100,00	1,35	1,35	13,51	45,95	31,08	6,76
8 } osztály	100,00	1,93	6,34	31,40	38,57	19,83	1,93
Gimnázium vagy szakközépiskola valamely osztálya	100,00	1,80	4,11	30,33	56,81	6,68	0,27
Szakmunkásképző valamely osztálya	100,00	2,80	6,29	50,70	27,97	11,19	1,05

22. A PARTNER JELENLEGI TANULMÁNYAI A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	A partner jelenleg tanul-e							
	Össze- sen	Igen az általános iskolát végzi	Gimná- ziumba vagy szak- középbe jár	Egye- temet végzi	Szak- munkás képzőt végzi	Nem tanul	Nem tudja tanul-e	Nem tudja kitől terhes
	Szám							
Összesen	1135	6	103	29	73	749	157	18
12 éves	3	1	-	-	-	1	-	1
13 éves	15	-	-	-	1	5	7	2
14 éves	61	-	2	-	4	38	15	2
15 éves	226	2	20	4	17	144	35	4
16 éves	370	2	37	12	29	239	47	4
17 éves	460	1	44	13	22	322	53	5
	Százalék							
Összesen	100,00	0,53	9,07	2,56	6,43	65,99	13,83	1,59
12 éves	100,00	33,33	-	-	-	33,33	-	33,33
13 éves	100,00	-	-	-	6,67	33,33	46,67	13,33
14 éves	100,00	-	3,28	-	6,56	62,30	24,59	3,28
15 éves	100,00	0,88	8,85	1,77	7,52	63,72	15,49	1,77
16 éves	100,00	0,54	10,00	3,24	7,84	64,59	12,70	1,08
17 éves	100,00	0,22	9,57	2,83	4,78	70,00	11,52	1,09

23. A PARTNER GAZDASÁGI AKTIVITÁSA A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

A partner jelenleg dolgozik-e	Össze- sen	Korév						
		12	13	14	15	16	17	
		éves						
	Szám							
Összesen	1135	3	15	61	226	370	460	
Dolgozik	707	1	4	34	143	234	291	
Nem dolgozik mert:								
sorkatona	54	-	-	2	5	13	34	
tanuló	181	1	1	6	36	66	71	
börtönbüntetését tölti	1	-	-	-	-	-	1	
egyéb	9	-	1	2	2	1	3	
Nem tudja	119	-	7	10	28	38	36	
Nem ismeri a foglalkozását	46	-	-	5	8	14	19	
Nem tudja kitől terhes	18	1	2	2	4	4	5	
	Százalék							
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
Dolgozik	62,29	33,33	26,67	55,74	63,27	63,24	63,26	
Nem dolgozik mert:								
sorkatona	4,76	-	-	3,28	2,21	3,51	7,39	
tanuló	15,95	33,33	6,67	9,84	15,93	17,84	15,43	
börtönbüntetését tölti	0,09	-	-	-	-	-	0,22	
egyéb	0,79	-	6,67	3,28	0,88	0,27	0,65	
Nem tudja	10,48	-	46,67	16,39	12,39	10,27	7,83	
Nem ismeri a foglalkozását	4,05	-	-	8,20	3,54	3,78	4,13	
Nem tudja kitől terhes	1,59	33,33	13,33	3,28	1,77	1,08	1,09	

24. A PARTNER JELENLEGI FOGLALKOZÁSA A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	A partner jelenlegi foglalkozása									
	Összesen	Nem fizikai szellemi	Nem mezőgazdasági szakmunkás	Nem mezőgazdasági betanított munkás	Nem mezőgazdasági segédmunkás	Mezőgazdasági fizikai	Alkalmi munkás	Nem dolgozik	Nem tudja	Nem tudja kitölterhes

Szám

Összesen	1135	47	439	94	95	30	3	244	165	18
12 éves	3	-	-	-	1	-	-	1	-	1
13 éves	15	-	-	1	1	2	-	2	7	2
14 éves	61	1	14	4	13	2	-	10	15	2
15 éves	226	3	87	22	23	7	1	43	36	4
16 éves	370	17	145	33	28	10	1	80	52	4
17 éves	460	26	193	34	29	9	1	108	55	5

Százalék

Összesen	100,00	4,14	38,68	8,28	8,37	2,64	0,26	21,50	14,54	1,59
12 éves	100,00	-	-	-	33,33	-	-	33,33	-	33,33
13 éves	100,00	-	-	6,67	6,67	13,33	-	13,33	46,67	13,33
14 éves	100,00	1,64	22,95	6,56	21,31	3,28	-	16,39	24,59	3,28
15 éves	100,00	1,33	38,50	9,73	10,18	3,10	0,44	19,03	15,93	1,77
16 éves	100,00	4,59	39,19	8,92	7,57	2,70	0,27	21,62	14,05	1,08
17 éves	100,00	5,65	41,96	7,39	6,30	1,96	0,22	23,48	11,96	1,09

25. A SZEXUÁLIS ÉLET KEZDETE

Életkora a szexuális élet kezdetekor	Korév						
	Összesen	12	13	14	15	16	17
		éves					

Szám

Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
Volt már ezt megelőzően is kapcsolata	252	-	-	5	40	88	119
12 éves	6	2	3	-	-	-	1
13 éves	27	-	10	8	8	1	-
14 éves	123	-	-	46	55	18	4
15 éves	234	-	-	-	117	91	26
16 éves	306	-	-	-	2	164	140
17 éves	170	-	-	-	1	4	165
Nem állapítható meg	17	1	2	2	3	4	5

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Volt már ezt megelőzően is kapcsolata	22,20	-	-	8,20	17,70	23,78	25,87
12 éves	0,53	66,67	20,00	-	-	-	0,22
13 éves	2,38	-	66,67	13,11	3,54	0,27	-
14 éves	10,84	-	-	75,41	24,34	4,86	0,87
15 éves	20,62	-	-	-	51,77	24,59	5,65
16 éves	26,96	-	-	-	0,88	44,32	30,43
17 éves	14,98	-	-	-	0,44	1,08	35,87
Nem állapítható meg	1,50	33,33	13,33	3,28	1,33	1,08	1,09

26. MEGELŐZŐ SZEXUÁLIS KAPCSOLAT A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Volt-e már szexuális kapcsolata			
	Összesen	Volt előző szexuális kapcsolat	Nem volt előző szexuális kapcsolat	Nem kíván válaszolni
		Szám		
Összesen	1135	252	876	7
12 éves	3	-	3	-
13 éves	15	-	15	-
14 éves	61	5	55	1
15 éves	226	40	183	3
16 éves	370	88	281	1
17 éves	460	119	339	2
		Százalék		
Összesen	100,00	22,20	77,18	0,62
12 éves	100,00	-	100,00	-
13 éves	100,00	-	100,00	-
14 éves	100,00	8,20	90,16	1,64
15 éves	100,00	17,70	80,97	1,33
16 éves	100,00	23,78	75,95	0,27
17 éves	100,00	25,87	73,70	0,43

27. A MEGISMERKEDÉS HELYE A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Hol ismerkedtek meg	Össze- sen	Korév					
		12	13	14	15	16	17
		éves					
		Szám					
Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
Kisgyermekkorból	41	-	2	1	7	14	17
Családi kapcsolatok révén	84	1	4	11	19	25	24
Iskolában	115	1	2	3	20	37	52
Utcán, járművön	122	-	4	6	31	36	45
Szórakozóhelyen, társaságban	572	-	1	30	108	191	242
Közel laktak egymáshoz	92	-	-	5	20	32	35
Munkahelyen	67	-	-	2	12	18	35
Egyéb	23	-	-	1	5	12	5
Nem tudja hol ismerkedtek meg	1	-	-	-	-	1	-
Nem tudja kitől terhes	18	1	2	2	4	4	5
		Százalék					
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Kisgyermekkorból	3,61	-	13,33	1,64	3,10	3,78	3,70
Családi kapcsolatok révén	7,40	33,33	26,67	18,03	8,41	6,76	5,22
Iskolában	10,13	33,33	13,33	4,92	8,85	10,00	11,30
Utcán, járművön	10,75	-	26,67	9,84	13,72	9,73	9,78
Szórakozóhelyen, társaságban	50,40	-	6,67	49,18	47,79	51,62	52,61
Közel laktak egymáshoz	8,11	-	-	8,20	8,85	8,65	7,61
Munkahelyen	5,90	-	-	3,28	5,31	4,86	7,61
Egyéb	2,03	-	-	1,64	2,21	3,24	1,09
Nem tudja hol ismerkedtek meg	0,09	-	-	-	-	0,27	-
Nem tudja kitől terhes	1,59	33,33	13,33	3,28	1,77	1,08	1,09

**28. AZ ISMERKEDÉS ÉS EGYÜTTJÁRÁS KÖZÖTT ELTELT IDŐ
A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT**

Az ismerkedés és együttjárás között eltelt idő	Korév						
	Össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					

Szám

Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
1 hónapnál keveseb	768	1	9	38	140	247	333
1 - 2 hónap	125	-	1	12	30	44	38
3 - 6 hónap	62	-	-	3	12	21	26
7 - 12 hónap	27	-	-	-	7	13	7
13 vagy több hónap	86	1	-	4	19	25	37
Nem jártak együtt	16	-	1	-	6	5	4
Nem tudja, nem emlékszik	33	-	2	2	8	11	10
Nem tudja kitől terhes	18	1	2	2	4	4	5

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
1 hónapnál kevesebb	67,67	33,33	60,00	62,30	61,95	66,76	72,39
1 - 2 hónap	11,01	-	6,67	19,67	13,27	11,89	8,26
3 - 6 hónap	5,46	-	-	4,92	5,31	5,68	5,65
7 - 12 hónap	2,38	-	-	-	3,10	3,51	1,52
13 vagy több hónap	7,58	33,33	-	6,56	8,41	6,76	8,04
Nem jártak együtt	1,41	-	6,67	-	2,65	1,35	0,87
Nem tudja, nem emlékszik	2,91	-	13,33	3,28	3,54	2,97	2,17
Nem tudja kitől terhes	1,59	33,33	13,33	3,28	1,77	1,08	1,09

**29. AZ EGYÜTTJÁRÁS ÉS A SZEKUALIS KAPCSOLAT KÖZÖTT ELTELT IDŐ
A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT**

Az együttjárás és a szexuális kapcsolat között eltelt idő	Korév							
	Össze- sen	12	13	14	15	16	17	
		éves						
		Szám						
Összesen	1135	3	15	61	226	370	460	
1 hónapnál kevesebb	136	1	4	9	27	32	63	
1 - 2 hónap	274	1	3	14	42	113	101	
3 - 6 hónap	315	-	1	21	72	88	133	
7 - 12 hónap	178	-	-	9	41	57	71	
13 vagy több hónap	159	-	1	4	27	56	71	
Nem jártak együtt	17	-	2	-	6	5	4	
Nem tudja, nem emlékszik	38	-	2	2	7	15	12	
Nem tudja kitől terhes	18	1	2	2	4	4	5	
		Százalék						
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
1 hónapnál kevesebb	11,98	33,33	26,67	14,75	11,95	8,65	13,70	
1 - 2 hónap	24,14	33,33	20,00	22,95	18,58	30,54	21,96	
3 - 6 hónap	27,75	-	6,67	34,43	31,86	23,78	28,91	
7 - 12 hónap	15,68	-	-	14,75	18,14	15,41	15,43	
13 vagy több hónap	14,01	-	6,67	6,56	11,95	15,14	15,43	
Nem jártak együtt	1,50	-	13,33	-	2,65	1,35	0,87	
Nem tudja, nem emlékszik	3,35	-	13,33	3,28	3,10	4,05	2,61	
Nem tudja kitől terhes	1,59	33,33	13,33	3,28	1,77	1,08	1,09	

30. A SZEKUALIS ÉRINTKEZÉSEK GYAKORISÁGA A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	A szexuális érintkezések gyakorisága						
	Összesen	Csak egy alkalommal	Több alkalommal	Rend- szeresen	Nem kíván válaszolni	Nem tudja kitől terhes	
		Szám					
Összesen	1135	120	847	134	16	18	
12 éves	3	-	1	1	-	1	
13 éves	15	2	11	-	-	2	
14 éves	61	16	33	8	2	2	
15 éves	226	30	167	23	2	4	
16 éves	370	36	276	47	7	4	
17 éves	460	36	359	55	5	5	
		Százalék					
Összesen	100,00	10,57	74,63	11,81	1,41	1,59	
12 éves	100,00	-	33,33	33,33	-	33,33	
13 éves	100,00	13,33	73,33	-	-	13,33	
14 éves	100,00	26,23	54,10	13,11	3,28	3,28	
15 éves	100,00	13,27	73,89	10,18	0,88	1,77	
16 éves	100,00	9,73	74,59	12,70	1,89	1,08	
17 éves	100,00	7,83	78,04	11,96	1,09	1,09	

31. SZEXUÁLIS ÉLET KEZDETE ÉS A TEHERBEESÉS KÖZÖTT ELTELT IDŐ
A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Szexuális élet kezdete és a teherbeesés között eltelt idő							Nem tudja kitől terhes
	Össze- sen	1 hónapon belül	1 - 2	3 - 6	7 - 12	13 és több hónap	Nem megállá- pítható	

	Szám							
Összesen	1135	324	231	282	147	107	26	18
12 éves	3	1	-	1	-	-	-	1
13 éves	15	5	2	5	-	-	1	2
14 éves	61	31	14	8	4	1	1	2
15 éves	226	65	66	47	25	13	6	4
16 éves	370	104	70	103	52	26	11	4
17 éves	460	118	79	118	66	67	7	5

	Százalék							
Összesen	100,00	28,55	20,35	24,85	12,95	9,43	2,29	1,59
12 éves	100,00	33,33	-	33,33	-	-	-	33,33
13 éves	100,00	33,33	13,33	33,33	-	-	6,67	13,33
14 éves	100,00	50,82	22,95	13,11	6,56	1,64	1,64	3,28
15 éves	100,00	28,76	29,20	20,80	11,06	5,75	2,65	1,77
16 éves	100,00	28,11	18,92	27,84	14,05	7,03	2,97	1,08
17 éves	100,00	25,65	17,17	25,65	14,35	14,57	1,52	1,09

32. A KAPCSOLAT FENNÁLLÁSA A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Tart-e a kapcsolat			
	Összesen	Igen	Nem	Nem tudja kitől terhes

	Szám			
Összesen	1135	837	280	18
12 éves	3	-	2	1
13 éves	15	4	9	2
14 éves	61	36	23	2
15 éves	226	164	58	4
16 éves	370	273	93	4
17 éves	460	360	95	5

	Százalék			
Összesen	100,00	73,74	24,67	1,59
12 éves	100,00	-	66,67	33,33
13 éves	100,00	26,67	60,00	13,33
14 éves	100,00	59,02	37,70	3,28
15 éves	100,00	72,57	25,66	1,77
16 éves	100,00	73,78	25,14	1,08
17 éves	100,00	78,26	20,65	1,09

33. A KAPCSOLAT IDŐTARTAMA A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Mennyi ideig tartott a kapcsolat										
	Összesen	Csak egy alkalommal	1 - 2	3 - 4	1 - 2	3 - 6	7 - 12	13 vagy több	Nem megállapítható	Jelenleg is tart	Nem tudja kitölteni
			hétig		hónapig						

Szám

Összesen	1135	37	13	25	31	88	44	39	3	837	18
12 éves	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
13 éves	15	2	1	-	-	4	2	-	-	4	2
14 éves	61	4	1	2	1	9	4	2	-	36	2
15 éves	226	11	5	4	6	19	6	6	1	164	4
16 éves	370	11	1	8	10	35	12	14	2	273	4
17 éves	460	9	5	11	14	21	19	16	-	360	5

Százalék

Összesen	100,00	3,26	1,15	2,20	2,73	7,75	3,88	3,44	0,26	73,74	1,59
12 éves	100,00	-	-	-	-	-	33,33	33,33	-	-	33,33
13 éves	100,00	13,33	6,67	-	-	26,67	13,33	-	-	26,67	13,33
14 éves	100,00	6,56	1,64	3,28	1,64	14,75	6,56	3,28	-	59,02	3,28
15 éves	100,00	4,87	2,21	1,77	2,65	8,41	2,65	2,65	0,44	72,57	1,77
16 éves	100,00	2,97	0,27	2,16	2,70	9,46	3,24	3,78	0,54	73,78	1,08
17 éves	100,00	1,96	1,09	2,39	3,04	4,57	4,13	3,48	-	78,26	1,09

**34. A TEHERBEESÉS ÉS A KAPCSOLAT MEGSZÜNÉSE KÖZÖTT ELTELT IDŐ
A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT**

Korév	A teherbeesés és a kapcsolat megszünése között eltelt idő										
	Összesen	4 hétnél kevesebb	4 - 7	8 - 11	12 - 16	17 - 20	20 hét után	Nem tudja	Nem megállá- pítható	Jelenleg is tart	Nem tudja kitől terhes
			hét								

Szám

Összesen	1135	119	65	48	18	2	10	1	17	837	18
12 éves	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
13 éves	15	3	1	3	1	-	-	-	1	4	2
14 éves	61	11	2	5	4	-	-	-	1	36	2
15 éves	226	27	13	8	3	-	3	-	4	164	4
16 éves	370	34	27	16	4	2	2	1	7	273	4
17 éves	460	44	21	16	6	-	4	-	4	360	5

Százalék

Összesen	100,00	10,48	5,73	4,23	1,59	0,18	0,88	0,09	1,50	73,74	1,59
12 éves	100,00	-	33,33	-	-	-	33,33	-	-	-	33,33
13 éves	100,00	20,00	6,67	20,00	6,67	-	-	-	6,67	26,67	13,33
14 éves	100,00	18,03	3,28	8,20	6,56	-	-	-	1,64	59,02	3,28
15 éves	100,00	11,95	5,75	3,54	1,33	-	1,33	-	1,77	72,57	1,77
16 éves	100,00	9,19	7,30	4,32	1,08	0,54	0,54	0,27	1,89	73,78	1,08
17 éves	100,00	9,57	4,57	3,48	1,30	-	0,87	-	0,87	78,26	1,09

35. HÁZASSÁGI TERVEK A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Van-e házassági tervük				
	Összesen	Van	Nincs	Nem beszéltek róla	Nem tudja kitől terhes

Szám

Összesen	1135	517	129	191	298
12 éves	3	-	-	-	3
13 éves	15	-	-	4	11
14 éves	61	20	7	9	25
15 éves	226	101	28	35	62
16 éves	370	170	38	65	97
17 éves	460	226	56	78	100

Százalék

Összesen	100,00	45,55	11,37	16,83	26,26
12 éves	100,00	-	-	-	100,00
13 éves	100,00	-	-	26,67	73,33
14 éves	100,00	32,79	11,48	14,75	40,98
15 éves	100,00	44,69	12,39	15,49	27,43
16 éves	100,00	45,95	10,27	17,57	26,22
17 éves	100,00	49,13	12,17	16,96	21,74

36. A SZÜLŐK TÁJÉKOZOTTSÁGA A FIATALKORU SZEXUÁLIS ÉLETÉRŐL
A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Szülei tudták-e, hogy szexuális életet él			
	Összesen	Igen	Nem	Nem kíván válaszolni

Szám

Összesen	1135	482	642	11
12 éves	3	1	2	-
13 éves	15	3	11	1
14 éves	61	20	39	2
15 éves	226	88	138	-
16 éves	370	165	200	5
17 éves	460	205	252	3

Százalék

Összesen	100,00	42,47	56,56	0,97
12 éves	100,00	33,33	66,67	-
13 éves	100,00	20,00	73,33	6,67
14 éves	100,00	32,79	63,93	3,28
15 éves	100,00	38,94	61,06	-
16 éves	100,00	44,59	54,05	1,35
17 éves	100,00	44,57	54,78	0,65

37. TANÁCSKÉRÉS A VÉDEKEZÉSEL KAPCSOLATBAN A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Kért-e szexuális tanácsot			
	Összesen	Igen	Nem	Nem kíván válaszolni

Szám

Összesen	1135	395	732	8
12 éves	3	-	3	-
13 éves	15	4	11	-
14 éves	61	16	44	1
15 éves	226	87	136	3
16 éves	370	127	240	3
17 éves	460	161	298	1

Százalék

Összesen	100,00	34,80	64,49	0,70
12 éves	100,00	-	100,00	-
13 éves	100,00	26,67	73,33	-
14 éves	100,00	26,23	72,13	1,64
15 éves	100,00	38,50	60,18	1,33
16 éves	100,00	34,32	64,86	0,81
17 éves	100,00	35,00	64,78	0,22

38. KITŐL KÉRT TANÁCSOT A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Kitől kért tanácsot										
	Össze- sen	Anya	Testvér	Partner	Egyéb rokon	Barátnő ismerős	Orvos védőnő	Tanár iskola	Könyv tömeg- kommun- ikáció	Egyéb	Nem kért tanácsot

Szám

Összesen	1135	116	39	17	26	105	67	7	13	5	740
12 éves	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
13 éves	15	1	-	-	1	2	-	-	-	-	11
14 éves	61	4	3	1	1	6	1	-	-	-	45
15 éves	226	26	10	4	10	22	9	2	2	2	139
16 éves	370	40	12	2	5	35	25	2	4	2	243
17 éves	460	45	14	10	9	40	32	3	7	1	299

Százalék

Összesen	100,00	10,22	3,44	1,50	2,29	9,25	5,90	0,62	1,15	0,44	65,20
12 éves	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100,00
13 éves	100,00	6,67	-	-	6,67	13,33	-	-	-	-	73,33
14 éves	100,00	6,56	4,92	1,64	1,64	9,84	1,64	-	-	-	73,77
15 éves	100,00	11,50	4,42	1,77	4,42	9,73	3,98	0,88	0,88	0,88	61,50
16 éves	100,00	10,81	3,24	0,54	1,35	9,46	6,76	0,54	1,08	0,54	65,68
17 éves	100,00	9,78	3,04	2,17	1,96	8,70	6,96	0,65	1,52	0,22	65,00

39. MILYEN TANÁCSOT KAPOTT A VÉDEKEZÉSEL KAPCSOLATBAN A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Milyen tanácsot kapott							
	Összesen	Konkrét fogamzás-gátló tanácsot kapott	Általános tanácsot kapott	Ne éljen szexuális életet	Partnere magára vállalta a védekezést	Előbb menjen férjhez	Egyéb	Nem kért, vagy nem kapott tanácsot

Szám

Összesen	1135	234	115	11	3	-	8	764
12 éves	3	-	-	-	-	-	-	3
13 éves	15	2	2	-	-	-	-	11
14 éves	61	8	5	2	-	-	1	45
15 éves	226	45	28	3	1	-	2	147
16 éves	370	84	28	3	1	-	3	251
17 éves	460	95	52	3	1	-	2	307

Százalék

Összesen	100,00	20,62	10,13	0,97	0,26	-	0,70	67,31
12 éves	100,00	-	-	-	-	-	-	100,00
13 éves	100,00	13,33	13,33	-	-	-	-	73,33
14 éves	100,00	13,11	8,20	3,28	-	-	1,64	73,77
15 éves	100,00	19,91	12,39	1,33	0,44	-	0,88	65,04
16 éves	100,00	22,70	7,57	0,81	0,27	-	0,81	67,84
17 éves	100,00	20,65	11,30	0,65	0,22	-	0,43	66,74

40. ISKOLAI FELVILÁGOSÍTÁS A FOGAMZÁSGÁTTLÁSRÓL
A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Kapott-e iskolai felvilágosítást a fogamzástátlásról		
	Összesen	Igen	Nem
	Szám		
Összesen	1135	715	420
12 éves	3	2	1
13 éves	15	1	14
14 éves	61	25	36
15 éves	226	130	96
16 éves	370	247	123
17 éves	460	310	150
	Százalék		
Összesen	100,00	63,00	37,00
12 éves	100,00	66,67	33,33
13 éves	100,00	6,67	93,33
14 éves	100,00	40,98	59,02
15 éves	100,00	57,52	42,48
16 éves	100,00	66,76	33,24
17 éves	100,00	67,39	32,61

41. ISKOLAI FELVILÁGOSÍTÁS A TERHESSÉG ALATTI ÉLETMÓDRÓL
A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Kapott-e iskolai felvilágosítást a terhesség alatti életmódról		
	Összesen	Igen	Nem
	Szám		
Összesen	1135	549	586
12 éves	3	2	1
13 éves	15	1	14
14 éves	61	18	43
15 éves	226	95	131
16 éves	370	186	184
17 éves	460	247	213
	Százalék		
Összesen	100,00	48,37	51,63
12 éves	100,00	66,67	33,33
13 éves	100,00	6,67	93,33
14 éves	100,00	29,51	70,49
15 éves	100,00	42,04	57,96
16 éves	100,00	50,27	49,73
17 éves	100,00	53,70	46,30

42. A KÉRDEZETT VÉLEMÉNYE ARRÓL, HOGY KAPOTT-E ELEGENDŐ TANÁCSOT KORÉV SZERINT

Korév	Kapott-e elegendő tanácsot		
	Összesen	Igen	Nem
	Szám		
Összesen	1135	495	640
12 éves	3	-	3
13 éves	15	2	13
14 éves	61	9	52
15 éves	226	86	140
16 éves	370	161	209
17 éves	460	237	223
	Százalék		
Összesen	100,00	43,61	56,39
12 éves	100,00	-	100,00
13 éves	100,00	13,33	86,67
14 éves	100,00	14,75	85,25
15 éves	100,00	38,05	61,95
16 éves	100,00	43,51	56,49
17 éves	100,00	51,52	48,48

43. A KÉRDEZETT VÉLEMÉNYE ARRÓL, HOGY KITŐL KELLENE TANÁCSOT KAPNIA A SZEXUÁLIS ÉLETRE VONATKOZÓAN, KORÉV SZERINT

Korév	Kitől kellene tanácsot kapnia									
	Össze- sen	Anyától	Test- vér- től	Part- ner- től	Egyéb rokon- től	Barát- nőtől	Orvos- tól	Tanár- tól	Könyv, TV-től	Nem tudja
	Szám									
Összesen	1341	752	15	11	8	20	132	138	21	244
12 éves	3	1	-	-	-	-	-	-	-	2
13 éves	16	9	1	-	1	-	-	-	-	5
14 éves	66	39	1	1	-	-	2	7	-	16
15 éves	261	154	-	2	3	1	26	24	3	48
16 éves	432	240	6	4	4	7	41	42	4	84
17 éves	563	309	7	4	-	12	63	65	14	89
	Százalék									
Összesen	100,00	56,08	1,12	0,82	0,60	1,49	9,84	10,29	1,57	18,20
12 éves	100,00	33,33	-	-	-	-	-	-	-	66,67
13 éves	100,00	56,25	6,25	-	6,25	-	-	-	-	31,25
14 éves	100,00	59,09	1,52	1,52	-	-	3,03	10,61	-	24,24
15 éves	100,00	59,00	-	0,77	1,15	0,38	9,96	9,20	1,15	18,39
16 éves	100,00	55,56	1,39	0,93	0,93	1,62	9,49	9,72	0,93	19,44
17 éves	100,00	54,88	1,24	0,71	-	2,13	11,19	11,55	2,49	15,81

44. GONDOLT-E A TEHERBEESÉS LEHETŐSÉGÉRE A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Gondolt-e arra, hogy terhes lesz			
	Összesen	Igen	Nem	Nem kíván válaszolni

	Szám			
Összesen	1135	820	300	15
12 éves	3	-	3	-
13 éves	15	3	11	1
14 éves	61	35	24	2
15 éves	226	162	59	5
16 éves	370	267	98	5
17 éves	460	353	105	2

	Százalék			
Összesen	100,00	72,25	26,43	1,32
12 éves	100,00	-	100,00	-
13 éves	100,00	20,00	73,33	6,67
14 éves	100,00	57,38	39,34	3,28
15 éves	100,00	71,68	26,11	2,21
16 éves	100,00	72,16	26,49	1,35
17 éves	100,00	76,74	22,83	0,43

45. VÉDEKEZETT-E A TEHERBEESÉS ELLEN A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Védekezett-e terhesség ellen		
	Összesen	Igen	Nem

	Szám		
Összesen	1135	619	516
12 éves	3	-	3
13 éves	15	2	13
14 éves	61	22	39
15 éves	226	108	118
16 éves	370	209	161
17 éves	460	278	182

	Százalék		
Összesen	100,00	54,54	45,46
12 éves	100,00	-	100,00
13 éves	100,00	13,33	86,67
14 éves	100,00	36,07	63,93
15 éves	100,00	47,79	52,21
16 éves	100,00	56,49	43,51
17 éves	100,00	60,43	39,57

46. A VÉDEKEZÉS ELUTASÍTÁSÁNAK INDOKAI A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	Miért nem védekezett										
	Össze- sen	Nem akart orvoshoz fordulni	Nem ismert meg- felelő módszert	Szülni kivánt	Orvos nem írta fel, mert fiatalkoru	Félt a védeke- zés mellék- hatásától	Partner kivánsá- gára	Nem gondolt arra, hogy ter- hes lesz	Védeke- zett, de nem rendsze- resen	Egyéb	Védeke- zett vagy nem kiván vála- szolni

Szám

Összesen	1135	132	53	23	44	46	31	131	11	45	619
12 éves	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
13 éves	15	2	2	-	-	-	-	7	-	2	2
14 éves	61	9	6	-	3	-	-	17	-	4	22
15 éves	226	28	16	3	15	4	8	29	1	14	108
16 éves	370	37	20	9	13	17	9	37	6	13	209
17 éves	460	55	8	11	12	25	14	41	4	12	278

Százalék

Összesen	100,00	11,63	4,67	2,03	3,88	4,05	2,73	11,54	0,97	3,96	54,54
12 éves	100,00	33,33	33,33	-	33,33	-	-	-	-	-	-
13 éves	100,00	13,33	13,33	-	-	-	-	46,67	-	13,33	13,33
14 éves	100,00	14,75	9,84	-	4,92	-	-	27,87	-	6,56	36,07
15 éves	100,00	12,39	7,08	1,33	6,64	1,77	3,54	12,83	0,44	6,19	47,79
16 éves	100,00	10,00	5,41	2,43	3,51	4,59	2,43	10,00	1,62	3,51	56,49
17 éves	100,00	11,96	1,74	2,39	2,61	5,43	3,04	8,91	0,87	2,61	60,43

47. AZ ALKALMAZOTT FOGAMZÁSGÁTLÁS MÓDSZERE A KÉRDEZETT KORÉVE SZERINT

Korév	A fogamzásgátlás módszere													
	Össze- sen	Naptár- mód- szer	Meg- szaki- tott érint- kezés	Hüvely- öblítés	Condom	Pesz- szá- rium	Kémiai mód- szer	Méhen belüli mód- szer	Posti- nor	Ovidon	Conti- nuin	Rige- vidon	Bisze- curin és egyéb orális	Egyéb mód- szerek

Szám

Összesen	686	43	79	11	43	9	13	-	418	29	2	29	6	4
12 éves	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13 éves	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
14 éves	22	1	1	-	2	-	2	-	12	3	-	1	-	-
15 éves	117	8	12	2	4	1	2	-	81	4	-	2	-	1
16 éves	229	14	31	3	13	4	3	-	136	10	1	8	5	1
17 éves	316	20	35	6	24	4	6	-	187	12	1	18	1	2

Százalék

Összesen	100,00	6,27	11,52	1,60	6,27	1,31	1,90	-	60,93	4,23	0,29	4,23	0,87	0,58
12 éves	100,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13 éves	100,00	-	-	-	-	-	-	-	100,00	-	-	-	-	-
14 éves	100,00	4,55	4,55	-	9,09	-	9,09	-	54,55	13,64	-	4,55	-	-
15 éves	100,00	6,84	10,26	1,71	3,42	0,85	1,71	-	69,23	3,42	-	1,71	-	0,85
16 éves	100,00	6,11	13,54	1,31	5,68	1,75	1,31	-	59,39	4,37	0,44	3,49	2,18	0,44
17 éves	100,00	6,33	11,08	1,90	7,59	1,27	1,90	-	59,18	3,80	0,32	5,70	0,32	0,63

48. MIKOR GONDOLT ARRÁ, HOGY TERHES, KORÉV SZERINT

Mikor gondolt arra, hogy terhes	Korév						
	Össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					

Szám

Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
1 hét és kevesebb	7	-	-	-	5	-	2
2 hét	74	-	1	1	15	25	32
3 hét	119	-	-	6	22	37	54
4 hét	370	-	2	20	73	116	159
5 hét	170	1	1	6	36	53	73
6 hét	201	1	4	10	34	74	78
7 hét	37	-	-	1	6	18	12
8 hét	92	-	3	8	19	29	33
9 hét	10	-	1	1	5	2	1
10 hét	18	-	1	4	3	4	6
11 hét	3	-	-	-	1	2	-
12 hét	4	-	-	2	1	1	-
13 hét	1	-	-	-	-	1	-
14 hét	5	-	-	-	2	1	2
15 hét	4	-	1	-	2	-	1
16 hét	1	-	-	-	-	1	-
Nem kíván válaszolni	19	1	1	2	2	6	7

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
1 hét és kevesebb	0,62	-	-	-	2,21	-	0,43
2 hét	6,52	-	6,67	1,64	6,64	6,76	6,96
3 hét	10,48	-	-	9,84	9,73	10,00	11,74
4 hét	32,60	-	13,33	32,79	32,30	31,35	34,57
5 hét	14,98	33,33	6,67	9,84	15,93	14,32	15,87
6 hét	17,71	33,33	26,67	16,39	15,04	20,00	16,96
7 hét	3,26	-	-	1,64	2,65	4,86	2,61
8 hét	8,11	-	20,00	13,11	8,41	7,84	7,17
9 hét	0,88	-	6,67	1,64	2,21	0,54	0,22
10 hét	1,59	-	6,67	6,56	1,33	1,08	1,30
11 hét	0,26	-	-	-	0,44	0,54	-
12 hét	0,35	-	-	3,28	0,44	0,27	-
13 hét	0,09	-	-	-	-	0,27	-
14 hét	0,44	-	-	-	0,88	0,27	0,43
15 hét	0,35	-	6,67	-	0,88	-	0,22
16 hét	0,09	-	-	-	-	0,27	-
Nem kíván válaszolni	1,67	33,33	6,67	3,28	0,88	1,62	1,52

49. A KÉRDEZETT KINEK SZÓLT ELŐSZÖR TERHESSÉGÉRŐL,
KORÉV SZERINT

Korév	Kinek szólt először						
	Összesen	Partneré- nek	Anyjának	Egyéb család- tagnak	Barátnő- nek	Egyéb	Senkinek
	Szám						
Összesen	1135	570	376	71	69	42	7
12 éves	3	1	2	-	-	-	-
13 éves	15	5	6	1	-	3	-
14 éves	61	25	29	2	3	1	1
15 éves	226	114	74	15	10	11	2
16 éves	370	191	115	26	23	11	4
17 éves	460	234	150	27	33	16	-
	Százalék						
Összesen	100,00	50,22	33,13	6,26	6,08	3,70	0,62
12 éves	100,00	33,33	66,67	-	-	-	-
13 éves	100,00	33,33	40,00	6,67	-	20,00	-
14 éves	100,00	40,98	47,54	3,28	4,92	1,64	1,64
15 éves	100,00	50,44	32,74	6,64	4,42	4,87	0,88
16 éves	100,00	51,62	31,08	7,03	6,22	2,97	1,08
17 éves	100,00	50,87	32,61	5,87	7,17	3,48	-

50. SZÜLEINEK MIKOR MONDTA MEG A TERHESSÉGÉT KORÉV SZERINT

Szüleinek mikor mondta meg terheességét	Korév szerint						
	Össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					

Szám

Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
Egy hétnél kevesebb	1	-	-	-	-	-	1
2 hét	23	-	-	-	7	5	11
3 hét	45	-	-	2	10	13	20
4 hét	141	-	-	7	24	43	67
5 hét	148	1	2	8	31	50	56
6 hét	213	1	2	6	43	69	92
7 hét	118	-	-	4	25	51	38
8 hét	134	-	1	13	23	43	54
9 hét	42	-	1	2	11	14	14
10 hét	45	-	1	3	7	12	22
11 hét	23	-	-	-	4	12	7
12 hét	15	-	1	2	6	3	3
13 hét	11	-	-	1	2	5	3
14 hét	9	-	-	1	3	3	2
15 hét	7	-	1	1	3	1	1
16 hét	10	-	1	1	2	3	3
17 hét	2	-	-	-	-	2	-
18 hét	1	-	-	-	-	-	1
Nem mondta meg csak amikor észrevették	26	-	1	5	7	6	7
A terhességmegszakításkor	18	-	-	2	1	7	8
Nem tudnak a terhességről	79	1	3	3	11	20	41
Nem kíván válaszolni	7	-	-	-	1	3	3
Nincsenek szülei	17	-	1	-	5	5	6

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Egy hétnél kevesebb	0,09	-	-	-	-	-	0,22
2 hét	2,03	-	-	-	3,10	1,35	2,39
3 hét	3,96	-	-	3,28	4,42	3,51	4,35
4 hét	12,42	-	-	11,48	10,62	11,62	14,54
5 hét	13,04	33,33	13,33	13,11	13,72	13,51	12,17
6 hét	18,77	33,33	13,33	9,84	19,03	18,65	20,00
7 hét	10,40	-	-	6,56	11,06	13,78	8,26
8 hét	11,81	-	6,67	21,31	10,18	11,62	11,74
9 hét	3,70	-	6,67	3,28	4,87	3,78	3,04
10 hét	3,96	-	6,67	4,92	3,10	3,24	4,78
11 hét	2,03	-	-	-	1,77	3,24	1,52
12 hét	1,32	-	6,67	3,28	2,65	0,81	0,65
13 hét	0,97	-	-	1,64	0,88	1,35	0,65
14 hét	0,79	-	-	1,64	1,33	0,81	0,43
15 hét	0,62	-	6,67	1,64	1,33	0,27	0,22
16 hét	0,88	-	6,67	1,64	0,88	0,81	0,65
17 hét	0,18	-	-	-	-	0,54	-
18 hét	0,09	-	-	-	-	-	0,22
Nem mondta meg csak amikor észrevették	2,29	-	6,67	8,20	3,10	1,62	1,52
A terhességmegszakításkor	1,59	-	-	3,28	0,44	1,89	1,74
Nem tudnak a terhességről	6,96	33,33	20,00	4,92	4,87	5,41	8,91
Nem kíván válaszolni	0,62	-	-	-	0,44	0,81	0,65
Nincsenek szülei	1,50	-	6,67	-	2,21	1,35	1,30

51. PARTNERÉNEK MIKOR MONDTA MEG, HOGY TERHES KORÉV SZERINT

Partnerének mikor mondta meg	Korév						
	Össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					

Szám

Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
1 hétnél kevesebb	5	-	-	-	3	-	2
2 hét	33	-	1	-	4	10	18
3 hét	79	-	-	4	13	30	32
4 hét	247	-	1	9	51	73	113
5 hét	156	1	1	7	38	46	63
6 hét	207	-	2	9	44	72	80
7 hét	63	-	-	3	8	29	23
8 hét	103	-	3	7	13	37	43
9 hét	30	-	1	1	10	5	13
10 hét	26	-	1	2	5	6	12
11 hét	12	-	-	1	1	6	4
12 hét	5	-	-	1	1	2	1
13 hét	4	-	-	-	-	2	2
14 hét	2	-	-	-	-	1	1
15 hét	2	-	-	-	1	-	1
16 hét	4	-	-	1	2	1	-
17 hét	1	-	-	-	-	1	-
20 hét	1	1	-	-	-	-	-
Nem mondta meg	137	-	3	14	28	45	47
Nem tudja kitől terhes	18	1	2	2	4	4	5

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
1 hétnél kevesebb	0,44	-	-	-	1,33	-	0,43
2 hét	2,91	-	6,67	-	1,77	2,70	3,91
3 hét	6,96	-	-	6,56	5,75	8,11	6,96
4 hét	21,76	-	6,67	14,75	22,57	19,73	24,57
5 hét	13,74	33,33	6,67	11,48	16,81	12,43	13,70
6 hét	18,24	-	13,33	14,75	19,47	19,46	17,39
7 hét	5,55	-	-	4,92	3,54	7,84	5,00
8 hét	9,07	-	20,00	11,48	5,75	10,00	9,35
9 hét	2,64	-	6,67	1,64	4,42	1,35	2,83
10 hét	2,29	-	6,67	3,28	2,21	1,62	2,61
11 hét	1,06	-	-	1,64	0,44	1,62	0,87
12 hét	0,44	-	-	1,64	0,44	0,54	0,22
13 hét	0,35	-	-	-	-	0,54	0,43
14 hét	0,18	-	-	-	-	0,27	0,22
15 hét	0,18	-	-	-	0,44	-	0,22
16 hét	0,35	-	-	1,64	0,88	0,27	-
17 hét	0,09	-	-	-	-	0,27	-
20 hét	0,09	33,33	-	-	-	-	-
Nem mondta meg	12,07	-	20,00	22,95	12,39	12,16	10,22
Nem tudja kitől terhes	1,59	33,33	13,33	3,28	1,77	1,08	1,09

52. AZ ORVOS MIKOR ÁLLAPITOTTA MEG TERHESSÉGÉT KORÉV SZERINT

Az orvos mikor állapította meg terhességét	Korév						
	Össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					

Szám

Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
3 hét és kevesebb	12	-	-	2	2	3	5
4 hét	60	-	-	4	10	20	26
5 hét	106	1	1	6	21	32	45
6 hét	320	1	5	7	67	104	136
7 hét	175	-	-	6	27	66	76
8 hét	183	-	2	10	39	63	69
9 hét	61	-	-	8	12	11	30
10 hét	63	-	-	4	14	21	24
11 hét	55	-	2	2	11	18	22
12 hét	33	-	1	3	7	10	12
13 hét	9	-	-	1	1	4	3
14 hét	16	-	-	2	4	7	3
15 hét	15	-	1	3	5	5	1
16 hét	10	-	1	1	2	4	2
17 hét	9	-	2	1	1	1	4
18 hét	5	-	-	-	2	1	2
19 hét	1	-	-	1	-	-	-
20 hét és több	1	-	-	-	1	-	-
Nem kíván válaszolni	1	1	-	-	-	-	-

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
3 hét és kevesebb	1,06	-	-	3,28	0,88	0,81	1,09
4 hét	5,29	-	-	6,56	4,42	5,41	5,65
5 hét	9,34	33,33	6,67	9,84	9,29	8,65	9,78
6 hét	28,19	33,33	33,33	11,48	29,65	28,11	29,57
7 hét	15,42	-	-	9,84	11,95	17,84	16,52
8 hét	16,12	-	13,33	16,39	17,26	17,03	15,00
9 hét	5,37	-	-	13,11	5,31	2,97	6,52
10 hét	5,55	-	-	6,56	6,19	5,68	5,22
11 hét	4,85	-	13,33	3,28	4,87	4,86	4,78
12 hét	2,91	-	6,67	4,92	3,10	2,70	2,61
13 hét	0,79	-	-	1,64	0,44	1,08	0,65
14 hét	1,41	-	-	3,28	1,77	1,89	0,65
15 hét	1,32	-	6,67	4,92	2,21	1,35	0,22
16 hét	0,88	-	6,67	1,64	0,88	1,08	0,43
17 hét	0,79	-	13,33	1,64	0,44	0,27	0,87
18 hét	0,44	-	-	-	0,88	0,27	0,43
19 hét	0,09	-	-	1,64	-	-	-
20 hét és több	0,09	-	-	-	0,44	-	-
Nem kíván válaszolni	0,09	33,33	-	-	-	-	-

53. A TERHESSÉG HÁNYADIK HETÉBEN KERÜLT SOR A MEGSZAKÍTÁSRA KORÉV SZERINT

A terhesség hányadik hetében került sor a megszakításra	Korév						
	Össze- sen	12	13	14	15	16	17
		éves					

Szám

Összesen	1135	3	15	61	226	370	460
6. hét és kevesebb	153	1	2	6	37	43	64
7. hét	154	1	1	4	28	53	67
8. hét	254	-	2	13	47	88	104
9. hét	142	-	2	7	26	57	50
10. hét	153	-	1	8	32	42	70
11. hét	86	-	2	5	16	19	44
12. hét	81	-	1	6	12	30	32
13. hét	14	-	-	1	3	5	5
14. hét	24	-	-	2	3	9	10
15. hét	17	-	-	2	8	7	-
16. hét	24	-	1	3	7	6	7
17. hét	15	-	1	2	-	9	3
18. hét	13	-	2	1	6	2	2
19. hét	1	-	-	-	-	-	1
20. hét	1	-	-	-	-	-	1
21. hét	1	-	-	1	-	-	-
23. hét	1	1	-	-	-	-	-
24. hét és több	1	-	-	-	1	-	-

Százalék

Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
6. hét és kevesebb	13,48	33,33	13,33	9,84	16,37	11,62	13,91
7. hét	13,57	33,33	6,67	6,56	12,39	14,32	14,57
8. hét	22,38	-	13,33	21,31	20,80	23,78	22,61
9. hét	12,51	-	13,33	11,48	11,50	15,41	10,87
10. hét	13,48	-	6,67	13,11	14,16	11,35	15,22
11. hét	7,58	-	13,33	8,20	7,08	5,14	9,57
12. hét	7,14	-	6,67	9,84	5,31	8,11	6,96
13. hét	1,23	-	-	1,64	1,33	1,35	1,09
14. hét	2,11	-	-	3,28	1,33	2,43	2,17
15. hét	1,50	-	-	3,28	3,54	1,89	-
16. hét	2,11	-	6,67	4,92	3,10	1,62	1,52
17. hét	1,32	-	6,67	3,28	-	2,43	0,65
18. hét	1,15	-	13,33	1,64	2,65	0,54	0,43
19. hét	0,09	-	-	-	-	-	0,22
20. hét	0,09	-	-	-	-	-	0,22
21. hét	0,09	-	-	1,64	-	-	-
23. hét	0,09	33,33	-	-	-	-	-
24. hét és több	0,09	-	-	-	0,44	-	-

54. A SZÜLŐK VÉLEMÉNYE A TERHESSÉGRŐL A KÉRDEZETTEK KORÉVE SZERINT

Korév	Szülők véleménye												
	Össze- sen	Szakit- tassa meg	Hara- gudtak, ellen- ségesek voltak	Miért nem szólt előbb	Támo- gatták, segítet- ték	Elke- sered- tek, csalód- tak a lányuk- ban	Nem örültek a part- ner szemé- lye miatt	Felelőt- lennek tar- tották miért nem védeke- zett	Rá bizták a döntést	Tartsa meg a terhes- séget	Közöm- bősek voltak, nem törődtek vele	Nem ítélték el	Nem tartja a kapcso- latot a szü- lőkkel, a szülők nem tudnak a terhességről

Szám

Összesen	1135	450	376	56	105	79	17	94	86	30	38	45	115
12 éves	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
13 éves	15	4	3	1	-	1	-	1	1	-	1	1	4
14 éves	61	26	24	1	5	5	1	4	1	-	4	1	5
15 éves	226	98	89	9	16	21	3	17	9	4	9	4	20
16 éves	370	158	128	22	40	19	8	29	23	6	9	17	30
17 éves	460	162	132	23	44	33	5	43	52	20	15	22	55

Százalék

Összesen	100,00	39,65	33,13	4,93	9,25	6,96	1,50	8,28	7,58	2,64	3,35	3,96	10,13
12 éves	100,00	66,67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33,33
13 éves	100,00	26,67	20,00	6,67	-	6,67	-	6,67	6,67	-	6,67	6,67	26,67
14 éves	100,00	42,62	39,34	1,64	8,20	8,20	1,64	6,56	1,64	-	6,56	1,64	8,20
15 éves	100,00	43,36	39,38	3,98	7,08	9,29	1,33	7,52	3,98	1,77	3,98	1,77	8,85
16 éves	100,00	42,70	34,59	5,95	10,81	5,14	2,16	7,84	6,22	1,62	2,43	4,59	8,11
17 éves	100,00	35,22	28,70	5,00	9,57	7,17	1,09	9,35	11,30	4,35	3,26	4,78	11,96

55. A KÉRDEZETTEK TERHESSÉGMEGSZAKÍTÁS MELLETT SZÓLÓ INDOKAI KORÉV SZERINT

Korév	A terhességmegszakítás mellett szóló indokok														
	Össze- sen	Tanul, tovább akar tanulni	Tul- fiatal még	Szóra- kozni élni akar	Anyagi prob- lémák miatt	Nem akar még férj- hez menni	Ehhez a part- nerhez nem akar hozzá menni	Nem akar szülni	Már van egy gyer- meke	Nincs férjnél egyedül álló	Part- nere nem akarja elvenni	A fiu katona vagy katona lesz	Szülők kiván- ságára	Egész- ség- ügyi ok miatt	Félt, hogy meg- tudják a szülei
	Szám														
Összesen	1135	533	348	13	237	60	28	100	8	76	94	110	138	22	19
12 éves	3	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-
13 éves	15	4	7	-	2	-	-	-	-	3	2	-	2	-	-
14 éves	61	25	33	1	8	2	3	6	-	2	5	2	13	1	-
15 éves	226	105	88	5	40	5	5	17	1	12	12	12	43	7	4
16 éves	370	187	111	4	81	19	7	35	3	28	35	35	41	5	7
17 éves	460	211	108	3	105	34	13	41	4	31	40	61	38	8	8
	Százalék														
Összesen	100,00	46,96	30,66	1,15	20,88	5,29	2,47	8,81	0,70	6,70	8,28	9,69	12,16	1,94	1,67
12 éves	100,00	33,33	33,33	-	33,33	-	-	33,33	-	-	-	-	33,33	33,33	-
13 éves	100,00	26,67	46,67	-	13,33	-	-	-	-	20,00	13,33	-	13,33	-	-
14 éves	100,00	40,98	54,10	1,64	13,11	3,28	4,92	9,84	-	3,28	8,20	3,28	21,31	1,64	-
15 éves	100,00	46,46	38,94	2,21	17,70	2,21	2,21	7,52	0,44	5,31	5,31	5,31	19,03	3,10	1,77
16 éves	100,00	50,54	30,00	1,08	21,89	5,14	1,89	9,46	0,81	7,57	9,46	9,46	11,08	1,35	1,89
17 éves	100,00	45,87	23,48	0,65	22,83	7,39	2,83	8,91	0,87	6,74	8,70	13,26	8,26	1,74	1,74

56. AZ ÉLETTÁRSI KAPCSOLAT KEZDÉSÉNEK KORÉVE A KÉRDEZETT JELENLEGI
KORÉVE SZERINT

Korév	Kezdetének éve						Nem él élettársi kapcsolat- ban
	Összesen	13 éves és fiatalabb	14	15	16	17	

Szám

Összesen	1218	10	21	23	20	9	1135
12 éves	3	-	-	-	-	-	3
13 éves	15	-	-	-	-	-	15
14 éves	66	3	2	-	-	-	61
15 éves	247	4	10	6	1	-	226
16 éves	391	1	2	8	10	-	370
17 éves	496	2	7	9	9	9	460

Százalék

Összesen	100,00	0,82	1,72	1,89	1,64	0,74	93,19
12 éves	100,00	-	-	-	-	-	100,00
13 éves	100,00	-	-	-	-	-	100,00
14 éves	100,00	4,55	3,03	-	-	-	92,42
15 éves	100,00	1,62	4,05	2,43	0,40	-	91,50
16 éves	100,00	0,26	0,51	2,05	2,56	-	94,63
17 éves	100,00	0,40	1,41	1,81	1,81	1,81	92,74

A NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZET
KÖZLEMÉNYEI

A Népeségtudományi Kutató Intézet közleményei sorozatban eddig az alábbi kötetek jelentek meg:

1. Magyarország megyénkénti népességének várható alakulása, 1960. I.-1980. I. között, 1963/1.
2. A nyugdíjasok helyzete, 1963/2.
3. A korbevallás megbízhatóságának vizsgálatai az 1960. évi népszámlálásnál, 1964/1.
4. Magyarország népességének demográfiai jellemzői régióként, 1965/1.
5. A válások okai, 1965/2.
6. A budapesti nyugdíjasok helyzete és problémái, 1965/3.
7. A társadalmi átrétegződés és demográfiai hatásai I. Budapesten és a városokban, 1965/4.
8. A népesség foglalkozásának változása 1960-1963 között, 1965/5.
9. Vizsgálatok a népesség területi eloszlásának alakulásáról Magyarországon 1900-1960, 1966/1.
10. Lakásdemográfiai adatok, 1966/2.
11. A szociális intézetek és gondozottaik helyzete, 1966/3.
12. Magyarország népességének területi előreszámítása, 1966/4.
13. A magyar leíró statisztika fejlődése, 1966/5.
14. Termékenységi adatok, 1966/6.
15. A demográfiai tényezők hatása a művelődésre, 1967/1.
16. Iskolai végzettség és szakképzettség, 1967/2.
17. Magyarország népességének gazdasági korfái, 1967/3.
18. Nemzetiségek demográfiai sajátosságai Baranya megyében, 1968/1.
19. Magyarország népességének előreszámítása, 1966-2001, 1968/2.
20. A magyar történeti demográfia a II. világháború után, 1968/3, (angol nyelven).
21. Történeti demográfiai kollokvium. Budapest, 1965, 1968/4, (francia, angol és német nyelven).
22. Demográfiai jellemzők a települések nagyságcsoportja szerint, 1900-1960, 1968/5.
23. A Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutató Intézetének évkönyve, 1963-1968, 1968/6, (magyar és angol nyelven).
24. Alkoholizmus, 1968/7.
25. Gyermekgondozási segély, 1969/1.
26. Kutatási módszerek a termékenység és a családtervezés vizsgálatára: Magyar tapasztalatok, 1969/2, (angol nyelven).
27. Családtervezés Magyarországon. Az 1966. évi termékenységi és családtervezési vizsgálat (TCS) fontosabb adatai, 1970/1.
28. Gyermekgondozási segély, 1970/2.
29. 1966. évben egyetemi (főiskolai) felvételre jelentkezettek demográfiai és testfejlétségi vizsgálata, 1970/3.
30. Társadalmi átrétegződés és demográfiai hatásai II. Magyarországon, 1970/4.
31. Családtervezés Magyarországon. Az 1966. évi termékenységi és családtervezési vizsgálat (TCS) fontosabb adatai, 1970/5, (angol nyelven).
32. A IX. Biológiai Vándorgyűlésen elhangzott előadások tartalmi kivonatai. Budapest, 1970. május 6-8., 1970/6, (angol nyelven).
33. Magyarország népességének 1957 óta történt beiföldi vándorlásának vizsgálata néhány szempontból, 1971/1, (angol nyelven).
34. Magyarország halandósági táblái 1900/01-től 1967/68-ig, 1971/2.
35. Népesedéspolitikai Magyarországon, 1972/1.
36. Magyarország népességének előreszámítása (1972-2001), 1973/1.
37. Nemzetiségek demográfiai sajátosságai Baranya megyében. II., 1973/2.
38. Magyarország népessége, 1974/1, (angol nyelven).
39. A budapesti alkoholisták és leszármazottaik biodemográfiai vizsgálata (Első szakasz) (Előzetes jelentés), 1974/2.
40. Kriminálitási táblák, 1974/3.
41. A gazdasági korfák módszertani apparátusának felhasználása optimális stabil népességek meghatározására, 1974/4.

42. A társadalmi térbeliség néhány elméleti és gyakorlati problémája, 1975/1.
43. Népesedési kérdésekkel kapcsolatos közvéleménykutatás, 1976/1.
44. Budapesti öngyilkosok vizsgálata 1972., 1976/2.
45. Az 1-60 hónapos budapesti gyermekek testi fejlettsége, szociodemográfiai és morbiditási viszonyai. (Előzetes jelentés), 1977/1.
46. A fiatal gyermekes özvegy nők helyzete, 1979/1.
47. A 16-29 éves fiatalok különböző gazdasági aktivitású csoportjainak helyzetét jellemző adatok, 1979/2.
48. A gyermekvállalásról és a népesedéspolitikáról alkotott vélemények több gyermeket gondozó anyák körében, 1980/1.
49. Magyarország népessége 1980-2021., 1980/2.
50. A budapesti 0 éves népesség demográfiai, egészségügyi és antropometriai vizsgálata, 1981/1.
51. Stabil populációk és szubpopulációk néhány újonnan feltárt tulajdonságáról, 1981/2.
52. A 0-8 éves budapesti gyermekek egyes testméreteinek alakulása, 1982/1.
53. A 18 éves sorköteles fiatalok testi fejlettsége, biológiai, egészségi állapota, 1982/2.
54. Az első házasságkötések alakulása Magyarországon a II. világháború után. (Születési kohorszok házassági táblái), 1983/1.
55. Magyarország népessége 1981-2001, országos népességelőreszámítás, 1983/2.
56. Magyarország népessége 1981-2001, területi népességelőreszámítás, 1983/3.
57. Magyarország népessége 1981-2001, Budapest és az agglomeráció népességének előreszámítása, 1984/1.
58. Magyarország népessége 1981-2001, a megyeszékhelyek népessége, 1984/2.
59. A családok és háztartások előreszámítása, 1981-2001., 1985/1.
60. Közvéleménykutatás népesedési kérdésekről, 1985/2.
61. Családok és háztartások demográfiai jellemzőinek előreszámítása, 1986/1.